

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

FAKULTA BIOMEDICÍNSKÉHO INŽENÝRSTVÍ
Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

**Analýza současného stavu výuky předmětu Ochrana
člověka za mimořádných událostí na základních
školách v Plzeňském kraji**

**Analysis of the Current State of Teaching the School
Subject Human Protection in Emergencies at
Elementary Schools in the Pilsen Region**

Diplomová práce

Studijní program: Civilní nouzové plánování

Autor diplomové práce: Bc. Markéta Šilhavá

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Renata Havránková, Ph.D.

Kladno 2023

I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení: **Šilhavá** Jméno: **Markéta** Osobní číslo: **511269**
Fakulta: **Fakulta biomedicínského inženýrství**
Garantující katedra: **Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva**
Studijní program: **Civilní nouzové plánování**

II. ÚDAJE K DIPLOMOVÉ PRÁCI

Název diplomové práce:

Analýza současného stavu výuky předmětu Ochrana člověka za mimořádných událostí na základních školách v Plzeňském kraji

Název diplomové práce anglicky:

Analysis of the Current State of Teaching the School Subject Human Protection in Emergencies at Elementary Schools in the Pilsen Region

Pokyny pro vypracování:

Předmětem diplomové práce bude zpracování analýzy, porovnání obsahu a formy výuky předmětu Ochrana člověka za mimořádných událostí na vybraných základních školách v Plzeňském kraji. Teoretická část diplomové práce se bude zabývat základními informacemi a pojmy v oblasti ochrany obyvatelstva a integrovaného záchranného systému. Dále bude popsán vzdělávací systém v oblasti ochrany obyvatelstva včetně historického vývoje a realizace výuky předmětu Ochrana člověka za mimořádných událostí v zahraničí. V praktické části bude na základě řízených rozhovorů s pedagogy nejméně 5 základních škol a rozboru školních vzdělávacích programů zpracována SWOT analýza současného stavu výuky předmětu Ochrana člověka za mimořádných událostí. Na základě výsledků SWOT analýzy budou navrženy možné způsoby pro zlepšení výuky.

Seznam doporučené literatury:

- [1] GERHÁT, Ivan, Příprava občanů k obraně státu: příručka pro učitele základních a středních škol, ed. 2., Praha: Ministerstvo obrany České republiky – Vojenský historický ústav Praha, 2018, ISBN 978-80-7278-728-9
- [2] HALAŠKA, Jiří, RALBOVSKÁ, Rebeka, Ochrana obyvatelstva v případě krizových situací a mimořádných událostí nevojenského charakteru IV: "zdravotnické a humanitární aspekty řešení krizových situací", Praha: ČVUT v Praze, 2016, ISBN 978-80-01-05982-1
- [3] MARTÍNEK, Bohumír, Metodický manuál pro přípravu preventistů ochrany obyvatelstva, Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2014, ISBN 978-80-7385-146-0
- [4] CHROMÍKOVÁ, Dana, LESSNER, Daniel, ed., Metodická příručka k výuce tematiky Ochrana člověka za mimořádných událostí na 2. stupni ZŠ: podle projektu NAPLNO, Pardubice: Občanské sdružení Jak?, 2008, ISBN 978-80-254-2300-4

Jméno a příjmení vedoucí(ho) diplomové práce:

Mgr. Renata Havránková, Ph.D.

Jméno a příjmení konzultanta(ky) diplomové práce:

Datum zadání diplomové práce: **19.09.2022**

Platnost zadání diplomové práce: **20.09.2024**

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem Analýza současného stavu výuky předmětu Ochrana člověka za mimořádných událostí na základních školách v Plzeňském kraji vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů, které uvádím v seznamu bibliografických odkazů.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu § 60 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V Kladně dne 18.05.2023

Bc. Markéta Šilhavá

.....
Jméno autora vč. titulů
podpis

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych ráda poděkovala především mé vedoucí diplomové práce Mgr. Renatě Havránkové, Ph.D. za její vstřícnost, odborné vedení, a především nezbytné rady a připomínky, které mi v průběhu vypracování mé diplomové práce poskytla. Dále bych ráda poděkovala všem zúčastněným respondentům za jejich přínos pro výzkumnou část této diplomové práce. V neposlední řadě patří obrovské poděkování mé rodině a přátelům, kteří mě při vytváření této práce podporovali.

ABSTRAKT

Diplomová práce se věnuje výuce předmětu Ochrana člověka za mimořádných událostí na základních školách v Plzeňském kraji. Práce je metodicky rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou.

V teoretické části je uplatňována empirická metoda výzkumu, která se zaměřuje na studium odborné literatury a odborných dokumentů. V rámci teoretické části jsou definovány základní pojmy, jako je mimořádná událost, branná výchova a ochrana člověka za mimořádných událostí. Dále je v teoretické části popsán vzdělávací systém České republiky včetně vzdělávacích programů. Jedna z kapitol teoretické části se věnuje samotné problematice ochrany člověka za mimořádných událostí včetně historického vývoje či podkladů pro výuku. Závěr teoretické části se věnuje výuce problematiky ve vybraných evropských zemích.

V praktické části byl následně proveden kvalitativní výzkum formou polostrukturovaných rozhovorů s řediteli vybraných základních škol a dále byla provedena analýza školních vzdělávacích programů. Na základě dostupných informací byla zpracována souhrnná SWOT analýza. Zjištěné výsledky jsou uvedeny pomocí tabulek a obrázků.

Předmětem diplomové práce je analýza současného stavu výuky dané problematiky na základních školách v Plzeňském kraji. Práce představuje ucelený obraz o současném stavu výuky této problematiky. Výsledky provedeného výzkumu mohou být využity jako zpětná vazba pro zúčastněné školy.

Klíčová slova

Ochrana člověka za mimořádných událostí; Plzeňský kraj; rámcové a školní vzdělávací programy; branná výchova; ochrana obyvatelstva

ABSTRACT

The diploma thesis is focused on teaching of the school subject Human protection in emergencies at Elementary schools in the Pilsen region. Thesis is methodically divided into two parts – theoretical and practical.

In the theoretical part, an empirical research method is applied, which focuses on the study of scientific literature and documents. In the theoretical part, basic terms such as emergency occasions, military education and human protection are defined. Furthermore, in the theoretical part, the educational system of the Czech Republic, including educational programs, is described. Also, one part is focused on Human protection during extraordinary events, including historical progression and teaching materials. Last part is devoted to teaching this issue in selected European countries.

In the practical part, qualitative research was subsequently carried out in the form of semi-structured interviews with principals of selected elementary schools. Also, an analysis of school educational programs was carried out too. Based on the available information, a SWOT analysis was prepared. The obtained results are presented in thesis using pictures and tables.

The subject of the diploma thesis is the analysis of the current state of the teaching of the given issue. Theses is focused on elementary schools in the Pilsen Region. It presents a complete conception of teaching of this issue at this moment. The results of the research could be used as feedback for the participating schools.

Keywords

Human protection in emergencies; Pilsen region; framework and school education programme; civil defence education; population protection

Obsah

1	Úvod.....	11
2	Cíl práce a hypotézy	12
2.1	Cíl práce	12
2.2	Hypotézy.....	12
3	Přehled současného stavu.....	13
3.1	Vymezení základních pojmů	13
3.2	Historický vývoj ochrany obyvatelstva na území České republiky	17
3.2.1	Období před I. světovou válkou	17
3.2.2	Období po I. světové válce.....	17
3.2.3	Období po II. světové válce	18
3.2.4	Období od roku 1989 po současnost	18
3.3	Právní předpisy spojené s ochranou obyvatelstva a krizovým řízením 19	
3.4	Vzdělávací systém České republiky	22
3.4.1	Stupně vzdělávacího systému	23
3.4.2	Vzdělávací programy.....	25
3.5	Ochrana člověka za mimořádných událostí.....	27
3.5.1	Historický vývoj Ochrany člověka za mimořádných událostí	27
3.5.2	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání a Ochrana člověka za mimořádných událostí	30
3.5.3	Podklady a materiály pro výuku předmětu Ochrana člověka za mimořádných událostí.....	35
3.5.4	Vzdělávání pedagogů v řešené problematice	40

3.6	Přístup vybraných evropských států k řešené problematice	42
3.6.1	Polská republika	42
3.6.2	Spolková republika Německo	44
3.6.3	Rakouská republika	44
3.6.4	Slovenská republika	45
4	Metodika.....	47
4.1	Charakteristika použitých metod.....	48
4.1.1	Rozbor školních vzdělávacích programů	48
4.1.2	Rozhovor	48
4.1.3	SWOT analýza	50
5	Výsledky	54
5.1	Analýza školních vzdělávacích programů.....	54
5.2	Výsledky rozhovorů.....	64
5.3	SWOT analýza.....	77
6	Diskuze	83
6.1	Diskuze k rozborům školních vzdělávacích programů.....	83
6.2	Diskuze k rozhovorům	87
6.3	Diskuze ke SWOT analýze	95
6.4	Vyhodnocení hypotéz a možné návrhy	98
7	Závěr	101
8	Seznam použitých zkratk.....	103
9	Seznam použité literatury	106
10	Seznam použitých obrázků	116
11	Seznam použitých tabulek.....	117

12	Seznam příloh.....	119
----	--------------------	-----

1 ÚVOD

Ochrana obyvatelstva (OO) před hrozícím nebezpečím je klíčovou prioritou každého státu. V současné době je možné setkat se s řadou mimořádných událostí (MU), kterým musíme čelit. Může se jednat o MU přírodního charakteru jako jsou povodně, požáry či tornáda nebo o události antropogenní, které jsou vyvolané lidskou činností. Ať je charakter situací jakýkoliv, vždy je potřeba, aby byla společnost schopná na tyto události adekvátně zareagovat, případně jim předcházet a v případě jejich vzniku co nejrychleji minimalizovat jejich následky. Neznalost a nepřipravenost jedinců je potenciální hrozbou pro zvládnutí MU. Aby se této hrozbě předešlo, začalo se do výuky začleňovat téma ochrany člověka za mimořádných událostí (OČMU). Primárním cílem OČMU je předat mladé generaci informace o problematice OO, potenciálních MU, o jejich zvládnutí, předcházení jim apod. OČMU je považována za součást systému preventivně výchovné činnosti (PVC) a je žádoucí, aby byla integrována do osnov základního vzdělání.

Tato diplomová práce zkoumá aktuální stav výuky OČMU na základních školách v Plzeňském kraji (ZŠ PLK). Diplomová práce se skládá ze dvou částí – teoretické a praktické. Teoretická část obsahuje základní pojmy týkající se OO, včetně jejího historického vývoje, popis vzdělávacího systému a dále se věnuje samotné problematice OČMU, jejímu vývoji, dostupným materiálům, srovnání se zahraničím apod. Praktická část obsahuje rozbor školních vzdělávacích programů, vyhodnocení provedených rozhovorů a zpracování souhrnné SWOT analýzy, která byla vytvořena na základě zjištěných informací od oslovených respondentů.

Diplomová práce si klade za cíl na základě provedených šetření a následných grafických a numerických zpracování stanovit aktuální stav výuky OČMU na ZŠ PLK.

2 CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY

2.1 Cíl práce

Předmětem diplomové práce je zjistit současný stav výuky OČMU na ZŠ PLK. Za tímto účelem budou použity kvalitativní výzkumné metody, a to rozhovory, rozbor zpracovaných školních vzdělávacích programů a následná SWOT analýza. Diplomová práce může posloužit jako ucelený zdroj informací o řešené problematice a jako zpětná vazba pro ZŠ PLK.

2.2 Hypotézy

Hypotéza č. 1

Předpokládáme, že je možné pozorovat rozdíly v úrovni a kvalitě výuky ochrany člověka za mimořádných událostí na různých základních školách.

Hypotéza č. 2

Předpokládáme, že úroveň výuky ochrany člověka za mimořádných událostí na základních školách ve městech s větší rozlohou je lepší než výuka na základních školách ve městech s menší rozlohou.

Hypotéza č. 3

Obsah školních vzdělávacích programů vybraných základních škol s ohledem na řešenou problematiku odpovídá skutečné výuce této problematiky na příslušných základních školách.

Hypotéza č. 4

Předpokládáme, že aktuální stav výuky ochrany člověka za mimořádných událostí na základních školách v Plzeňském kraji odpovídá požadavkům stanovených v rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělání.

3 PŘEHLED SOUČASNÉHO STAVU

3.1 Vymezení základních pojmů

Integrovaný záchranný systém

Integrovaný záchranný systém je definován jako „koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací“ [1, § 2, písm. a)]. Integrovaný záchranný systém (IZS) není možné vnímat jako instituci, sdružení, sbor či právnickou osobu. Musí být skutečně chápán jako systém práce s nástroji spolupráce a modelovými postupy součinnosti (typovými činnostmi) [2].

IZS je tvořen dvěma pilíři – základními a ostatními složkami. Mezi základní složky IZS se řadí Hasičský záchranný sbor České republiky (HZS ČR), jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, poskytovatelé zdravotnické záchranné služby (ZZS) a Policie České republiky (PČR). Ostatními složkami jsou například vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil České republiky (Armáda České republiky – AČR), ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory (Celní správa, Vězeňská správa, ...), orgány ochrany veřejného zdraví (především krajské hygienické stanice) nebo neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít při provádění záchranných a likvidačních prací (ZaLP). V momentě, kdy dojde k vyhlášení krizového stavu, se ostatní složkou stávají také poskytovatelé akutní lůžkové péče, kteří mají zřízený urgentní příjem [2, 3].

Mimořádná událost

Pojmem MU se dle zákona č. 239/2000 Sb., zákon o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů (zákon o IZS) rozumí „škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činnostmi člověka, přírodními vlivy a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních

práci“ [1, § 2, písm. b)]. Záchranné práce jsou definovány jako „činnost k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušení jejich příčin“ [1, § 2, písm. c)]. Na záchranné práce zpravidla navazují likvidační práce, kterými se rozumí „činnosti k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí“ [1, § 2 písm. d)]. ZaLP jsou nedílnou součástí řešení MU a krizových situací (KS) [4].

Civilní ochrana, civilní obrana a ochrana obyvatelstva

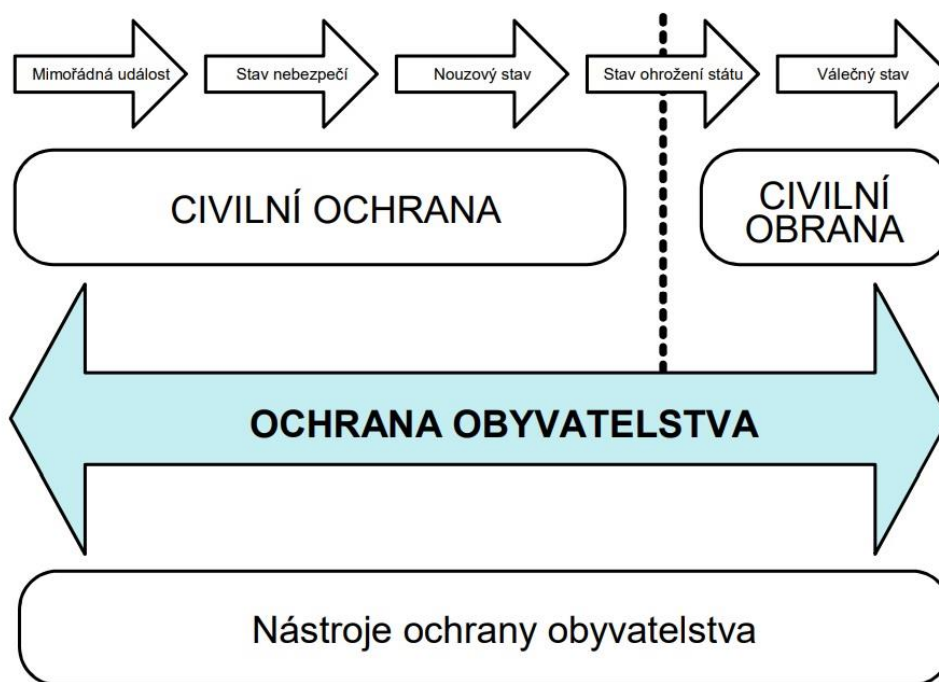
Civilní ochrana (CO) je chápána jako souhrn činností a postupů věcně příslušných orgánů a dalších zainteresovaných orgánů, organizací, složek a obyvatelstva, které jsou prováděny za cílem minimalizovat negativní dopady potenciálních MU a KS na životech, zdraví a životních podmínkách obyvatel. CO se po vyhlášení válečného stavu stává součástí systému obrany státu [5].

Civilní obranou se rozumí plnění některých nebo všech humanitárních úkolů uvedených v Dodatkovém protokolu k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů. Těmito úkoly jsou například: hlásné služby, evakuace, organizace a poskytování úkrytů, záchranné práce, boj s požáry aj. Hlavním cílem těchto úkolů je ochrana civilního obyvatelstva před nebezpečím, pomoci mu odstranit bezprostřední účinky nepřátelských akcí nebo pohrom a dále pak vytvořit nezbytné podmínky pro jeho přežití [6].

Nové právní normy, vzniklé v roce 2000, zavádí pojem OO, kterým se dle aktuální legislativy (zákona o IZS) rozumí plnění úkolů CO, a to zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření vedoucí k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku [1, 5].

Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky zpracovalo v souladu se zákonem o IZS dokument nesoucí název „Koncepte ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030“ (Koncepte). Koncepte stanovuje nový pohled na OO, kterou nevnímá pouze v mezích definovaných zákonem o IZS, ale nahlíží na ni v širším pohledu. Dle Koncepte je OO identifikována jako strategický bezpečnostní zájem České republiky (ČR) a je chápána jako systém prevence, připravenosti a odezvy vůči MU a KS, jehož cílem je ochrana životů, zdraví, majetku a životního prostředí [7].

Vztah mezi výše uvedenými pojmy je znázorněn na obrázku 1.

Obrázek 1: Vztah mezi pojmy OO, CO a civilní obrana

[Zdroj: [7]]

Branná povinnost

Problematiku branné povinnosti řeší zákon č. 585/2004 Sb., zákon o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon). Branná povinnost je tímto zákonem definována jako povinnost státního občana ČR plnit úkoly ozbrojených sil ČR. Zahrnuje povinnost občana podrobit se odvodnímu řízení, vykonávat vojenskou činnou službu a plnit další povinnosti, které jsou branným zákonem stanoveny. Do vzniku I. světové války bylo účelem branné povinnosti zajistit potřebný počet bojovníků. Tato skutečnost se s rozvojem průmyslové výroby a pronikáním techniky do vojenství začala výrazně měnit. Vývoj průmyslové výroby měl za následek kromě ničivějšího efektu také zvyšující se požadavky na kvalifikaci vojenského personálu a také na přípravu civilního obyvatelstva. Roku 1937 tak došlo k zavedení povinnosti účasti v branné výchově, a kromě několika let byla používána až do jejího úplného zrušení v roce 1991 [8].

Ochrana člověka za mimořádných událostí

OČMU je definována jako systém výuky, který je uplatňovaný v rámci vzdělávací soustavy ČR. Zaměřuje se na seznámení dotčené populace s problematikou OO, s principy sebeobrany a vzájemné pomoci. Předmětem systému je vybudovat souhrn znalostí a dovedností potřebných k minimalizaci negativních účinků MU a napomout tak k získání potřebných kompetencí pro případné poskytnutí pomoci sobě či ostatním osobám v rizikových situacích. OČMU je chápána jako součást systému PVČ [9].

3.2 Historický vývoj ochrany obyvatelstva na území České republiky

Vývoj OO v ČR je možné rozdělit do několika časových úseků, kdy každý představuje významné a charakteristické rysy.

3.2.1 Období před I. světovou válkou

První zmínky o realizaci OO je možné zaznamenat již před rokem 1918, kdy se jednalo zejména o ochranu před přírodními živly, jako byly např. povodně, sopečná činnost aj. Ochrana se řešila především vhodným výběrem dislokace pro obydlí na základě zkušeností vlastních i zkušeností předchozích generací. Vlivem postupného rozvoje lidské společnosti, kdy docházelo k migraci obyvatel z vesnic do měst, bylo nutné se začít zabývat ochranou před antropogenními událostmi, tj. událostmi vznikajícími činností člověka – např. havárie v podniku aj. [10, 11].

3.2.2 Období po I. světové válce

Po ukončení I. světové války, v letech 1918–1934, se začala vyvíjet snaha chránit civilní obyvatelstvo při nepřátelských útocích. Hlavní roli zde hrála dobrovolná činnost členů Československého červeného kříže, hasičů a členů skautských či tělovýchovných organizací [10].

Existence hrozby vzniku válečného konfliktu dala podnět k přijetí zákona č. 82 ze dne 11. dubna 1935, o ochraně a obraně proti leteckým útokům, čímž došlo ke vzniku Civilní protiletecké ochrany (CPO), jejíž řízením bylo pověřeno tehdejší Ministerstvo vnitra. V jednotlivých městech došlo ke zřízení poradních výborů CPO, díky kterým skončily svoji činnost dobrovolné instituce. CPO působila v letech II. světové války na území Protektorátu Čechy a Morava zpočátku samostatně, později byly všechny složky CPO začleněny do jednotné říšské organizace Luftschutz [12].

3.2.3 Období po II. světové válce

Vlivem poválečné euforie docházelo v letech 1945–1948 k likvidaci a minimalizaci opatření k OO před vzdušným napadením. Docházelo k likvidaci zařízení a materiálu vybudovaného systému protiletectvé ochrany. Tento vývoj změnil únor 1948, který zásadně ovlivnil dosavadní přístup k CO a nově formuloval její materiálně-technické a personální zabezpečení a zejména pak principy její výstavby. Dne 13. července 1951 bylo přijato Nařízení o základních úkolech a povinnostech v civilní obraně na území Československé republiky, které zavedlo pojem civilní obrana a stanovilo její zabezpečení a organizaci zaměřenou zejména na opatření proti zbraním hromadného ničení [10].

V následujících letech do roku 1975 bylo hlavním úkolem civilní obrany výstavba úkrytů pro obyvatelstvo a snaha o plošné zabezpečení obyvatelstva prostředky individuální protichemické ochrany, jako byly např. protichemické masky aj. Civilní obrana zůstávala v této době v gesci resortu federálního Ministerstva vnitra, a to až do 1. ledna 1976, kdy byla převedena do působnosti resortu federálního Ministerstva obrany. Od poloviny osmdesátých let minulého století se začalo uvažovat o úloze civilní obrany i mimo ozbrojený konflikt, a to v době míru při prevenci a likvidaci přírodních a antropogenních událostí [13].

3.2.4 Období od roku 1989 po současnost

V tomto období došlo k realizaci myšlenky o úloze civilní obrany i mimo ozbrojený konflikt. Konkrétně k tomu došlo v roce 1990, kdy byla zahájena transformace civilní obrany s cílem vytvořit moderní systém OO, který bude spolehlivý a plně funkční i při řešení MU nevojenského charakteru. Dne 17. března 1993 přijala vláda usnesení č. 126, ve kterém deklaruje zabezpečení funkčnosti systému civilní ochrany v souladu s článkem 61 Dodatkového protokolu I k Ženevským úmluvám o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených

konfliktů ze dne 12. srpna 1949. V roce 1993 tímto dochází k zavedení pojmu CO, který odpovídá užšímu výkladu civilní obrany ve smyslu mezinárodního humanitárního práva [10, 13].

O šest let později, v roce 1999, byl výkon státní správy ve věcech CO převeden z působnosti Ministerstva obrany ČR (MO) zpět do působnosti Ministerstva vnitra ČR (MV) s účinností od 1. ledna 2000. V ten samý rok vyslovila vláda souhlas ke vzniku pojmu OO, který je používáný dodnes. Dnem 1. ledna 2001 pak začíná být účinná i současná legislativa upravující problematiku OO – zejména zákon o IZS a zákon č. 240/2000 Sb., zákon o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon) [10].

3.3 Právní předpisy spojené s ochranou obyvatelstva a krizovým řízením

Na OO je pohlíženo jako na širokou multiresortní disciplínu s cílem předcházet vzniku nežádoucích MU a KS. V případě, kdy dojde k jejich vzniku, se na ně snaží adekvátně reagovat a nalézt tak jejich vhodné řešení. Existuje mnoho právních předpisů, které se problematikou OO zabývají buď přímo, nebo jsou s ní úzce spjaty. V rámci mé práce je zmíněn výčet právních předpisů, které, dle mého názoru, s výukou OČMU na základních školách určitým způsobem souvisí [5].

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (Ústava) – jedná se o nejvýše postavenou právní normu státu. V jejím úvodu lze, oproti jiným právním normám, nalézt preambuli. Ústava garantuje existenci svrchovaného, jednotného a demokratického právního státu založeného na úctě k právům a svobodám člověka. Součástí ústavního pořádku ČR je také Listina základních práv a svobod, kdy základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci. Ústava může být doplňována a měněna pouze ústavními zákony a veškeré

přijaté právní normy a podzákoné právní předpisy s ní musejí být v souladu [14, 15].

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky – stanovuje primární povinnosti státu, kterými jsou zajištění svrchovanosti a územní celistvosti ČR, ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot. Definuje podmínky pro vyhlášení nouzového stavu a stavu ohrožení státu [16].

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů (zákon o IZS) – je výchozím právním dokumentem OO. Obsahuje definici pojmu OO, IZS, zařízení CO, MU a další. Dále stanoví složky IZS včetně jejich působnosti, vymezuje působnost a pravomoc státních orgánů a územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na MU a při provádění ZaLP a při OO před a během vyhlášení jednoho z krizových stavů – stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. Řeší kontrolu dodržování tohoto zákona, za kterou jsou v mezích své působnosti odpovědný ministerstva a jiné ústřední správní úřady, hasičský záchranný sbor kraje a orgány obce. Zákon dále řeší přestupky právnických a podnikajících fyzických osob, náhradu za omezení vlastnického nebo užívacího práva, finanční zabezpečení IZS a poskytnutí osobní či věcné pomoci [1].

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému – je prováděcí vyhláškou zákona o IZS. Zabývá se zásadami koordinace složek IZS, jednotlivými úrovněmi jejich koordinace při společném zásahu a zásadami spolupráce operačních středisek základních složek. Vyhláška stanovuje obsah dokumentace IZS, včetně způsobu jejich zpracování a podrobností o stupních poplachů poplachového

plánu. Dále uvádí způsob a zásady pro zpracování, schvalování a používání havarijního plánu kraje a vnějšího havarijního plánu [17].

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon) – definuje základní pojmy v oblasti krizového řízení, stanoví pravomoc a působnost státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, definuje práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě a při řešení KS, nesouvisejících se zajišťováním obrany ČR před vnějším napadením a při ochraně kritické infrastruktury [18].

Nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon) – doplňuje obsah krizového zákona. Pojednává o činnosti a složení bezpečnostní rady a krizového štábu kraje a obce s rozšířenou působností, definuje náležitosti a způsob zpracování krizových plánů, plánu krizové připravenosti a plánu krizové připravenosti subjektu kritické infrastruktury [19].

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva – popisuje postup při zřizování zařízení CO včetně odborné přípravy jejich personálu, stanovuje způsob informování právnických a fyzických osob o vzniku možného ohrožení a připravovaných opatřeních a o způsobu jejich provedení. Řeší způsob a zabezpečení jednotného systému varování a vyrozumění, otázku evakuace, zásady postupu při poskytování úkrytů, způsob a rozsah kolektivní a individuální OO [20].

Vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 281/2001 Sb., kterou se provádí § 9 odst. 3 písm. a) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon) – určuje způsob a podmínky vykonávání péče o děti v předškolních zařízeních, žáky plnící povinnou školní docházku a děti a mládež ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy,

ochranné výchovy a preventivně výchovné péče během KS, kdy nemohou tuto péči vykonávat rodiče nebo jiní zákonní zástupci. Po vyhlášení jednoho z krizových stavů zajišťují určená vzdělávací zařízení nepřetržitý provoz a zajišťují zejména ubytování, stravování, první pomoc, psychologickou a zdravotní péči. Vedou a trvale aktualizují evidenci ubytovaných osob a poskytují pomoc při vyhledávání jejich zákonných zástupců [21].

3.4 Vzdělávací systém České republiky

Vzdělávací systém ČR upravuje zákon č. 561/2004 Sb., zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), který upravuje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a některé další vzdělávání ve školách a školských zařízeních. Pojednává o podmínkách, za kterých se vzdělávání a výchova žáků uskutečňuje, stanovuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání včetně práv a povinností žáků, studentů, zákonných zástupců a pedagogických pracovníků. Dále popisuje působnost orgánů odpovědných za výkon státní správy a samosprávy v rámci školství. Zákon pojednává o vzdělávací soustavě, kterou v ČR představují školy a školská zařízení. Podmínkou pro výkon činnosti školy či školského zařízení je zápis do školského rejstříku [22].

Vzdělávání poskytované dle školského zákona je veřejnou službou a je založeno na rovném přístupu ke vzdělávání každého státního občana ČR nebo jiného členského státu Evropské unie (EU) bez jakékoli diskriminace z důvodu pohlaví, barvy pleti, rasy, víry, národnosti či zdravotního stavu. Mezi všemi účastníky vzdělávání by mělo docházet k vzájemné úctě, respektu, názorové snášenlivosti, solidaritě a důstojnosti. Každý občan by měl mít bez rozdílu možnost vzdělávat se po celou dobu svého života při vědomí spoluodpovědnosti za své vzdělávání [22].

Primárními cíli vzdělávání jsou rozvoj osobnosti člověka, získání všeobecného vzdělání nebo všeobecného a odborného vzdělání, pochopení a uplatňování zásad demokracie a právního státu, základních lidských práv a svobod spolu s odpovědností a smyslem pro sociální soudržnost. Vzdělaný člověk by měl dále pochopit a umět uplatnit princip rovnosti mezi ženou a mužem ve společnosti. Dalším z cílů je získání a aplikování znalostí o životním prostředí, jeho ochraně a o bezpečnosti a ochraně zdraví [22].

Pravomoci jsou v oblasti školství rozděleny mezi ústřední řídicí orgány, kraje a obce. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy jakožto orgán státní správy ve školství (MŠMT) [23]:

- rozděluje finanční prostředky ze státního rozpočtu;
- odpovídá za celkový stav, koncepci a rozvoj vzdělávací soustavy;
- definuje kvalifikační předpoklady a pracovní podmínky pedagogů;
- určuje rámcový obsah předškolního až středního vzdělávání;
- schvaluje vzdělávací programy vyšších odborných škol.

Kraje zřizují střední školy, konzervatoře a vyšší odborné školy. Obce zajišťují povinné předškolní vzdělávání včetně povinné školní docházky a dále pak zřizují mateřské a základní školy [23].

3.4.1 Stupně vzdělávacího systému

Stupně vzdělávacího systému lze rozdělit následovně [22, 23]:

- preprimární vzdělávání – předškolní vzdělávání;
- primární a nižší sekundární vzdělávání – základní vzdělávání;
- vyšší sekundární vzdělávání – střední vzdělávání;
- terciální vzdělávání – vyšší odborné vzdělávání a vysokoškolské vzdělávání;
- vzdělávání dospělých – všeobecné, odborné, zájmové a další vzdělávání.

Předškolní vzdělávání se týká dětí ve věku od 2 zpravidla do 6 let, přičemž poslední rok předškolního vzdělávání (tj. od 5 let) je povinný a každé dítě by tak mělo v tomto věku navštěvovat mateřskou školu. Cílem předškolního vzdělávání je podpořit rozvoj osobnosti dítěte, podílet se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování. Předškolní vzdělávání je důležité z hlediska vyrovnání rozdílů ve vývoji jednotlivých dětí před zahájením povinné školní docházky [22].

Povinná školní docházka začíná zpravidla v 6 letech a je povinná po dobu devíti školních roků, nejvýše však do konce školního roku, ve kterém žák dosáhne sedmnáctého roku věku. K odložení začátku povinné školní docházky o jeden školní rok může dojít v momentě, kdy není dítě tělesně nebo duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to písemně zákonný zástupce dítěte [22, 23].

Základní vzdělávání je realizováno v základních školách, které mají devět ročníků a člení se na první a druhý stupeň nebo jej mohou poskytovat i víceletá gymnázia či osmileté konzervatoře. Věk žáků je zpravidla od 6 do 15 let, v ojedinělých případech může být tento věkový interval posunut. Základní vzdělávání si klade za cíl osvojit u žáků potřebné strategie učení a vyvinout u nich motivaci k celoživotnímu učení se. Vede žáky k tomu, aby se učili tvořivě myslet, řešit přiměřené problémy, účinně komunikovat a spolupracovat a v neposlední řadě poznávat své schopnosti a reálné možnosti, které budou moci uplatňovat spolu se získanými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o své budoucí životní cestě a svém profesním uplatnění [22].

Střední vzdělávání je poskytováno prostřednictvím středních škol ve všeobecných i odborných oborech. Jeho cílem je navázat na základní vzdělání a dále rozvíjet vědomosti, dovednosti, schopnosti a postoje žáka. Vytváří předpoklady pro pokračování v navazujícím vzdělávání a přípravu pro budoucí

zaměstnání. Umožňuje žákům rozšiřovat všeobecné nebo odborné vzdělání a upevňuje jejich hodnotovou orientaci. Absolventi po jeho úspěšném ukončení dosahují jednoho z následujících stupňů vzdělání [22]:

- **střední vzdělání** – zakončeno závěrečnou zkouškou; dokladem o dosažení středního vzdělání je vysvědčení o závěrečné zkoušce;
- **střední vzdělání s výučním listem** – zakončeno závěrečnou zkouškou; dokladem o dosažení středního vzdělání s výučním listem je vysvědčení o závěrečné zkoušce a výuční list;
- **střední vzdělání s maturitní zkouškou** – zakončeno maturitní zkouškou; dokladem o dosažení středního vzdělání s maturitní zkouškou je vysvědčení o maturitní zkoušce.

Terciární vzdělávání realizují vyšší odborné a vysoké školy. Délka vyššího odborného vzdělání v denní formě je tři roky. Vysokoškolské vzdělání je rozděleno do třech cyklů – bakalářský, magisterský a doktorský studijní program. Cílem terciárního vzdělávání je rozvíjet a prohlubovat vybrané znalosti a dovednosti studenta, které si student volí jako svou prioritu pro budoucí profesní uplatnění [22, 23].

3.4.2 Vzdělávací programy

Školský zákon, zařazující vzdělávací programy do vzdělávání v ČR, rozlišuje programy na dvou úrovních – na státní a školské. Státní úroveň tvoří **rámcové vzdělávací programy** (RVP), které definují povinný obsah, rozsah, cíle a podmínky vzdělávání pro jednotlivé etapy vzdělávání – předškolní, základní a střední vzdělávání. Jsou vydávány MŠMT po projednání s příslušnými ministerstvy. Například RVP pro zdravotnické obory projednává MŠMT společně s Ministerstvem zdravotnictví. Ministerstvo, které RVP vydalo, je oprávněno jej v závažných případech změnit, a to s účinností nejdříve od

začátku následujícího školního roku. RVP a jejich změny musejí být zveřejněny odpovědným ministerstvem způsobem, který umožňuje dálkový přístup [22].

RVP dále stanoví podmínky pro vzdělávání žáků, kteří vyžadují speciální vzdělávací potřeby a potřebné materiální, personální a organizační podmínky. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV) vymezuje vše, co je v povinném základním vzdělávání žáků nezbytné a společné, včetně vzdělávání v odpovídajících ročnících víceletých gymnázií. Pojednává o očekávaných výstupech základního vzdělávání a je používán středními školami při stanovení požadavků přijímacího řízení pro nástup do středoškolského vzdělání [24, 25].

Školní úroveň tvoří **školní vzdělávací programy (ŠVP)**, které jsou vypracovávány jednotlivými školami na základě RVP a v nich stanovených pravidel. Jedná se o realizační programové dokumenty, které jsou vydávány ředitelem příslušné školy nebo školského zařízení a podle nichž se uskutečňuje výuka na konkrétní škole. ŠVP související s konkrétním RVP definují přesné cíle vzdělávání školy či školského zařízení, délku, obsah, formu a časový plán výuky včetně podmínek pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Dále stanoví podmínky bezpečnosti práce a ochrany zdraví, za kterých se vzdělávání v konkrétní škole či školském zařízení uskutečňuje [25, 26].

RVP i ŠVP jsou veřejnými dokumenty a jsou přístupné pro pedagogickou i nepedagogickou veřejnost. Dle školského zákona má každý nárok do těchto dokumentů nahlížet, vytvářet z nich opisy, výpisy anebo si vyžádat jejich kopii [22].

3.5 Ochrana člověka za mimořádných událostí

OČMU je jednou z variant, jak je možné populaci, a to především mladé generaci, předat nějaké informace o problematice OO, potenciálních MU či KS. Jejím cílem je předat populaci znalosti, které by mohly pomoci k minimalizaci negativních účinků potenciálních MU. OČMU je chápána jako součást systému PVČ a je důležité se touto problematikou zabývat již od útlého věku [26].

3.5.1 Historický vývoj Ochrany člověka za mimořádných událostí

Ve své historii prošla výuka OČMU na základních a středních školách řadou změn. V minulosti byla výuka realizována v rámci souvisejících předmětů, které svým obsahem zasahovaly i do problematiky ochrany osob, MU a KS. Hlavní roli v té době hrál předmět tělesná výchova. Tělesná výchova měla kromě čistě tělesné přípravy, rozvoji pohybových a silových dovedností vždy vyšší morální a informační záměr, jenž vycházel z myšlenky vzájemného působení mravní a fyzické síly na celkový charakter člověka. Ani po vzniku samostatného Československa neexistoval žádný předmět, který by se touto problematikou samostatně zabýval. Problematika byla řešena při hodinách tělesné výchovy a v rámci mimoškolních aktivit v zájmových organizacích, kdy nejvýznamnější byl Sokol [27].

Ke změně došlo na počátku třicátých let 20. století, kdy se začaly do školních osnov implementovat prvky branné výchovy a přípravy žáků na potenciální válečný stav. V roce 1951 došlo k přijetí zákona č. 92/1951 Sb., zákon o branné výchově, jehož přijetím se začala cíleně projektovat branná výchova ve školství. Výuka byla zaměřena zejména na připravenost v případě vojenského střetu, při kterém by došlo k zasažení civilního obyvatelstva. Vzhledem k souběžnému historickému stavu byli žáci informováni o možnosti vzniku jaderné exploze včetně individuální OO před jejími následky. V roce 1973 byla branná výchova

a prvky výuky OO začleněny do vzdělávání již v mateřských školách a následně zákonem č. 73/1973 Sb., zákon o branné výchově i do ostatních stupňů škol. Důležitou součástí výuky byla příprava chlapců pro budoucí základní vojenskou službu. V této režii fungovala výuka žáků až do roku 1989. Výuka povinného předmětu branná výchova probíhala až do roku 1991, ve kterém došlo k vydání zákona č. 217/1991 Sb., zákon o zrušení zákona č. 73/1973 Sb., o branné výchově, ve znění zákonného opatření předsednictva Federálního shromáždění č. 17/1976 Sb., kterým byl zrušen zákon o branné výchově. Po tomto kroku nebyl problematice výuky OČMU, branné výchovy, první pomoci apod. věnován téměř žádný prostor, a tak minimálně jedna celá generace nebyla žádným způsobem připravována a informována o možných rizicích, se kterými by se mohla během života setkat [27].

V 90. letech 20. století došlo ke změně pohledu na otázku odpovědnosti za ochranu při vzniku MU. Občané měli právo na pomoc ze strany státu, ale zároveň byli odpovědní za svoji ochranu. Došlo tak ke zvýšení potřeby připravit občany na to, aby byli sami schopni adekvátně řešit MU a jako nejpříznivější řešení se ukázala příprava žáků přímo na školách [28].

Koncem roku 1995 byl za tímto účelem uskutečněn experiment na vybraných základních a středních školách s cílem ověřit možnost zařazení témata týkající se problematiky OČMU do současných učebních osnov vybraných předmětů. Experiment probíhal v letech 1995–1997 a hlavním aktérem byl tehdejší Hlavní úřad civilní ochrany ČR ve spolupráci s Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze. Na základě výsledků experimentu byl dne 4. května 1999 vydán Pokyn MŠMT k začlenění tematiky OČMU do vzdělávacích programů (č.j. 34776/98-22). Pokyn byl doplněn ze strany HZS ČR metodickou příručkou, která obsahovala podrobnější informace a návrhy k realizaci výuky. O tom, jak budou témata

rozvržena do výuky jednotlivých předmětů a jaká bude organizace a forma praktického cvičení, rozhodoval ředitel školy [26].

S nástupem globálního terorismu a vlivem teroristického útoku uskutečněného dne 11. září 2001 ve Spojených státech amerických došlo ke změně pohledu na připravenost obyvatelstva. Zásadní vliv na následující vývoj měly i rozsáhlé povodně, které v roce 2002 zasáhly území ČR. Vzhledem k těmto událostem byl na základě usnesení vlády ČR ze dne 8. ledna 2003 č. 11, k přehledu vybraných problémů k prioritnímu řešení, které byly identifikovány v průběhu řešení KS vzniklé v důsledku rozsáhlých povodní v srpnu 2002, v součinnosti s MV aktualizován stávající pokyn MŠMT. Dne 4. března 2003 tak došlo k vydání nového pokynu MŠMT k začlenění tematiky OČMU do vzdělávacích programů. Dodatkem k učebním dokumentům „*Ochrana člověka za mimořádných událostí*“ (č.j. 13 586/03-22) byly doplněny platné učební text. Těmito dokumenty došlo ke stanovení konkrétního obsahu výuky a stanovení jejího rozsahu, který měl být nejméně šest vyučovacích hodin ročně v každém ročníku. Ředitel příslušné školy mohl rozhodnout o tom, zda bude výuka probíhat samostatně nebo v rámci jiného předmětu, který s problematikou souvisí [26, 28].

Roku 2004, kdy ČR vstoupila do EU a zároveň došlo k přijetí školského zákona, došlo k zásadní změně. Problematika ochrany obyvatelstva je v současné době rozpracována do několika dokumentů a je součástí výukových programů v rámci primárního a sekundárního vzdělávání. V roce 2021 MŠMT zveřejnilo Opatření ministra školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se mění Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, a to s účinností od 1. září 2021 [27, 28].

3.5.2 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání a Ochrana člověka za mimořádných událostí

Jak již bylo zmíněno, aktuálně platné znění RVP ZV nabylo účinnosti dne 1. září 2021. Informace obsažené v RVP ZV jsou platné, není-li určeno jinak, pro druhý stupeň základních škol, respektive pro 6.–9. ročník a pro shodné ročníky šestiletých a osmiletých gymnázií. RVP ZV pojednává o jeho principech a charakterizuje základní vzdělávání včetně jeho pojetí a cílů. Dále jsou zde zmiňovány klíčové kompetence, které mají být u žáků naplněny na takové úrovni, která je pro ně dosažitelná, a připravit je tak na další vzdělávání a uplatnění ve společnosti. Těmito klíčovými kompetencemi se rozumí soubor schopností, vědomostí, dovedností, postojů a hodnot, které jsou důležité pro budoucí osobní rozvoj. Proces osvojování si těchto kompetencí začíná již v předškolním vzdělávání, pokračuje v základním, následně i středním vzdělávání a krok za krokem se utváří i v dalším průběhu života. Získanou úroveň klíčových kompetencí po absolvování základního vzdělávání tak nelze považovat za ukončenou, ale lze ji brát jako významný podklad žáka pro celoživotní učení, osobní život a profesní uplatnění [25].

V jedné z částí RVP ZV je uvedeno rozdělení vzdělávacího obsahu do devíti vzdělávacích oblastí, kdy každá oblast je tvořena jedním vzdělávacím oborem nebo více vzdělávacími obory, které jsou si obsahově blízké. Rozdělení je zobrazeno v tabulce 1, tučně zvýrazněné oblasti, respektive obory, do jisté míry pojednávají o problematice OČMU [25, 29].

Tabulka 1: Vzdělávací oblasti dle RVP ZV

	Vzdělávací oblasti	Vzdělávací obory
1	Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a literatura
		Cizí jazyk
		Další cizí jazyk
2	Matematika a její aplikace	Matematika a její aplikace
3	Informatika	Informatika
4	Člověk a jeho svět	Člověk a jeho svět
5	Člověk a společnost	Dějepis
		Výchova k občanství
6	Člověk a příroda	Fyzika
		Chemie
		Přírodopis
		Zeměpis
7	Umění a kultura	Hudební výchova
		Výtvarná výchova
8	Člověk a zdraví	Výchova ke zdraví
		Tělesná výchova
9	Člověk a svět práce	Člověk a svět práce

[Zdroj: [25]]

V rámci této práce budou zmíněny očekávané výstupy z oblastí, které jsou v tabulce zvýrazněny tučně, resp. z oblastí, do kterých je téma OČMU zařazené.

Člověk a společnost

Cílem této oblasti je vyvíjet u žáka znalosti a dovednosti potřebné k jeho aktivnímu zapojení se do života demokratické společnosti. Oblast seznamuje žáky s vývojem společnosti, vytváří pozitivní občanské postoje, podporuje akceptovat hodnoty, na kterých je současná demokratická Evropa zakládána, a to i včetně kolektivní obrany. Součástí je dále prevence xenofobních,

rasistických a extremistických postojů, respektování lidských práv, rovnost mužů a žen, výchova k toleranci a osvojení si pravidel chování při běžných i rizikových situacích a při MU. Z hlediska OO má vzdělávací obor výchova k občanství snahu přiblížit žákům úkoly, které plní důležité orgány, politické instituce nebo AČR [25].

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru výchova k občanství (VO) [25]:

- uplatňovat vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích;
- dodržovat právní ustanovení, která se na osobnost žáka vztahují a uvědomovat si rizika jejich porušování;
- schopnost uvést nějaké globální problémy současného světa, vyjádřit na ně svůj osobní názor a popsat jejich hlavní příčiny a možné důsledky;
- objasnit souvislosti globálních a lokálních problémů.

Člověk a příroda

V rámci této oblasti je žákům poskytována příležitost poznávat přírodu jako systém, jehož jednotlivé složky jsou vzájemně propojeny, působí na sebe a ovlivňují se. Oblast usiluje o to, aby žáci pochopili důležitost udržování přírodní rovnováhy pro zajištění existence živých soustav i člověka, včetně možných ohrožení, které plynou z přírodních procesů, lidské činnosti či zásahů člověka do přírody. V jednotlivých vzdělávacích oborech, kterými jsou fyzika, chemie, přírodopis a zeměpis, žáci poznávají významné propojení mezi přírodou a lidskou činností, zejména pak vazbu člověka na přírodní zdroje a vliv jejich činnosti na stav životního prostředí a na lidské zdraví [25].

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru fyzika (F) [25]:

- zhodnotit výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí.

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru chemie (CH) [25]:

- bezpečně pracovat s vybranými dostupnými a běžně používanými látkami a dokázat hodnotit jejich rizikovost; posoudit nebezpečnost vybraných dostupných látek, se kterými zatím nesmí pracovat;
- rozlišit různé druhy vody a uvést příklady jejich výskytu a použití; uvést příklady znečišťování vody a vzduchu;
- rozlišit a zapsat rovnici výchozí látky a produktu chemických reakcí, uvést příklady prakticky důležitých chemických reakcí;
- aplikovat poznatky o faktorech, které ovlivňují průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu;
- aplikovat znalosti o principech hašení požárů na řešení modelových situací z praxe;
- orientovat se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka.

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru přírodopis (P) [25]:

- uvést význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj různých ekosystémů a charakterizovat MU způsobené výkyvy počasí a dalšími přírodními jevy, jejich doprovodné jevy a možné dopady i ochranu před nimi;
- uvést příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí.

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru zeměpis (Z) [25]:

- uvést na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí;
- ovládat základy praktické topografie a orientace v terénu;
- uplatňovat v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňovat v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při MU.

Člověk a zdraví

Předmětem této oblasti je zejména pochopení hodnoty zdraví a jeho ochrana. Žáci jsou seznamováni s potenciálními riziky, která by mohla ohrozit jejich zdraví v běžných, ale i v mimořádných situacích. Důraz je kladen zejména na praktické dovednosti včetně jejich aplikace v modelových situacích i v každodenním životě. V rámci vzdělávacího oboru výchova ke zdraví žáci získávají poznatky o zdravém životním stylu a jsou vedeni k jejich aplikaci ve svém životě i k osvojování vhodného chování v případě ohrožení při MU nebo i v každodenních rizikových situacích. Vzdělávací obor tělesná výchova spěje k poznání vlastních pohybových dovedností a účinků konkrétních pohybových činností na tělesnou zdatnost a duševní pohodu [25].

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru výchova ke zdraví (VZ) [25]:

- posoudit různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých a dokázat z nich vyvodit osobní odpovědnost ve prospěch aktivní podpory zdraví;
- usilovat v rámci svých možností a zkušeností o aktivní podpoře zdraví;
- uplatňovat osvojené preventivní způsoby rozhodování, chování a jednání v souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami; svěřit se se zdravotním problémem a v případě potřeby vyhledat odbornou pomoc;
- projevit odpovědné chování v rizikových situacích silniční a železniční dopravy; aktivně předcházet situacím ohrožení zdraví a osobního bezpečí; v případě potřeby poskytnout adekvátní první pomoc;
- uplatňovat adekvátní způsoby chování a ochrany v modelových situacích ohrožení, nebezpečí i při MU.

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru tělesná výchova (TV) [25]:

- uplatňovat vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídat možná nebezpečí úrazu a přizpůsobit jim svou činnost.

3.5.3 Podklady a materiály pro výuku předmětu Ochrana člověka za mimořádných událostí

Od mateřských až po střední školy se stala problematika OČMU nedílnou součástí vzdělávání. V roce 2013, kdy došlo k revizi tehdejších RVP ZV, došlo k větší specifikaci a k rozšíření této problematiky a dále k rozložení jednotlivých témat OČMU do několika vzdělávacích oblastí. Aby nebyla příprava koncepční výuky pro učitele náročná, podporuje výuku OČMU na všech stupních vzdělávání HZS ČR, jakožto garant této problematiky. Cílem HZS ČR je připravit ve spolupráci s pedagogy novou generaci obyvatelstva tak, aby dokázala ochránit nejen sebe a aby si dokázala poradit v nejrůznějších rizikových situacích. Za tímto účelem podává HZS ČR srozumitelnou formou ty nejdůležitější informace různými způsoby. V rámci této kapitoly je popsán výběr stěžejních materiálů či aktivit, kterými je výuka OČMU podporována [30].

Metodický materiál pro učitele základních škol „Ochrana člověka za mimořádných událostí“

Jedná se o materiál určený pro pedagogy druhého stupně základních škol, který je vypracován s ohledem na aktuální znění RVP ZV účinného od roku 2021. V úvodu lze nalézt zařazení problematiky OČMU do RVP ZV společně s očekávanými výstupy a návrhy učiva. Dále je zde uvedeno deset vyučovacích hodin, kdy u každé je zmíněná teoretická příprava; návrh, jaký obsah by konkrétní hodina měla mít; pracovní list a v neposlední řadě i aktivity pro žáky, kterými by mělo být probírané téma žákům více přiblíženo [29].

Příručka pro učitele základních a středních škol „Ochrana člověka za mimořádných událostí“

Jedná se o příručku vydanou v roce 2003 k začlenění tematiky OČMU do vzdělávacích programů. Příručka byla prostřednictvím HZS ČR distribuována na veškeré základní a střední školy po jednom výtisku. Její plné znění je zveřejněno na internetové stránce MV. Příručka obsahuje čtyři samostatná hlavní témata. Téma I pojednává o všeobecném přehledu problematiky OO za MU. Téma II se zaměřuje na MU způsobené přírodními silami a poslední dvě témata řeší antropogenní MU, tj. MU způsobené lidskou činností, nedbalostí nebo technickými poruchami [31].

Příručka pro obyvatele „Pro případ ohrožení“

Příručka obsahuje obecné návody a doporučení, jak bychom se měli chovat v případě, že se ocitneme v důsledku vzniku MU v situaci, která ohrožuje náš život a zdraví, majetek nebo životní prostředí. V příručce lze najít: definici IZS; důležitá telefonní čísla tísňového volání; obecné zásady bezpečného chování; podobu a význam varovného signálu včetně postupu, jak se zachovat v případě jeho zaznění; postup v případě nařízení evakuace nebo jak postupovat při vzniku povodně či při úniku nebezpečných látek. Dále jsou zde popsány prostředky improvizované ochrany osob a přiblížení tématu chemických a biologických zbraní. I tato příručka je dostupná online na internetové stránce MV [32].

Příručka „Výchova dětí v oblasti požární ochrany“

Příručka vznikla jako preventivně výchovné vzdělávání se zaměřením na problematiku vzniku požárů. Zabývá se zejména snížením možnosti vzniku požáru z nedbalosti, neopatrnosti či neznalosti důsledků, které je možné svým jednáním způsobit. Obsah příručky je rozdělen na teoretickou a metodickou část. V teoretické části lze najít informace o požární ochraně včetně legislativy; popis principů hoření; vznik nebezpečných zplodin vznikajících při hoření; průběh

požáru a možnosti jeho hašení; popis jednotlivých druhů hasicích přístrojů nebo samotný postup při zásahu v případě požáru. V metodické části jsou uvedeny konkrétní příklady výuky jednotlivých témat společně s uvedením možností, jak lze ověřit získané znalosti žáků [33].

Metodická příručka k výuce tematiky Ochrana člověka za mimořádných událostí na 2. stupni základních škol

Příručka určená pro učitele základních škol druhého stupně popisuje formu a metodiku výuky OČMU. Vznikla jako reakce na tehdejší situaci, kdy si někteří učitelé nevěděli rady, jak tuto problematiku začlenit do výuky a jak s ní pracovat. Kvůli této skutečnosti docházelo k nedokonalosti její účinnosti. V první části příručky lze najít: požadavky na výuku a jak budou plněny; přehled metod výuky OČMU včetně jejího hodnocení a výuku OČMU v souvislosti s RVP ZV. V druhé části jsou rozvržena jednotlivá témata dle ročníků – od 6. třídy až po 9. třídu [34].

Výukový program „Hasík CZ – Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva“

Jedná se o akreditovaný program MŠMT, který spočívá v předávání informací dětem základních a středních škol formou besed k problematice OČMU. Besedy probíhají zejména ve 2. a 6. ročníku základních škol a jsou vedeny vyškolenými instruktory z řad příslušníku HZS ČR či dobrovolných hasičů. Žáci si hravou formou uvěřují informace, které měli možnost získat během výuky. Hasík CZ vydává v rámci své působnosti několik tematických příruček a zároveň zveřejňuje několik výukových podkladů a informací na svých internetových stránkách [35].

Projekt „Vaše cesty k bezpečí aneb chytré blondýnky radí“

Jedná se o projekt, který byl vytvořen Hasičským záchranným sborem Jihomoravského kraje (JMK) ve spolupráci s Krajským ředitelstvím policie JMK a Diecézní charitou Brno v roce 2008. Projekt zahrnuje 3 okruhy témat – OO, požární prevence a bezpečnost občana. Výsledkem projektu bylo vytvoření brožury, která jednotlivé okruhy témat obsahuje a dále je rozvíjí. V okruhu OO lze najít například informace o tom, jak správně nahlásit vzniklou MU; jak se připravit na povodně nebo jak správně postupovat při evakuaci. Okruh požární prevence obsahuje poznatky, jak lze předcházet požárům včetně postupu jednání v případě jeho vzniku. Poslední okruh, bezpečnost občana, čtenáři říká, co dělat v případě přepadení, domácího násilí či při dopravní nehodě [36].

Asociace „Záchranný kruh“

Asociace Záchranný kruh (ZK) byla založena v roce 2005 a jedná se o sdružení záchranářských, vzdělávacích a dalších subjektů a institucí, které se zabývají problematikou vzdělávání, prevence a přípravy v oblastech běžných rizik a MU, bezpečnosti a ochrany životů, zdraví, životního prostředí a majetku. ZK realizuje a vytváří nespočet projektů, vzdělávacích materiálů a pomůcek, které pomáhají cílovým skupinám rozpoznávat rizika a nebezpečí, předcházet jim, připravovat se na ně a v případě jejich vzniku na ně dokázat reagovat. Cílovou skupinou jsou zejména děti a mládež, dále i jejich rodiče či pedagogové. ZK na svých internetových stránkách zveřejňuje celou řadu edukačních materiálů, které jsou velmi pěkně zpracované s ohledem na cílovou skupinu [37].

POKOS; Příručka pro učitele základních a středních škol – Příprava občanů k obraně státu

Příprava občanů k obraně státu (POKOS) je program, který je v gesci Ministerstva obrany ČR (MO). POKOS je obecně stejně důležitá jako OO před vznikem MU či KS, je jedním z nástrojů obranné politiky a je nedílnou součástí

plánování obrany státu. Cílem programu POKOS je informovat veřejnost o problematice přípravy občanů k obraně státu. Program je určen pro žáky druhého stupně základních škol a v rámci výuky se soustředí zejména na seznamování žáků s rolí AČR ve společnosti a s její činností. Za tímto účelem příslušníci AČR pořádají akce přímo ve školních tělocvičnách, kde je žákům mimo představení AČR jako instituce realizována také ukázka výstroje a výzbroje příslušníků AČR včetně ukázky prvků první pomoci. V rámci programu vznikla stejnojmenná metodická příručka „*Příprava občanů k obraně státu*“, která obsahuje základní informace o tématech souvisejících se zajišťováním obrany státu [38, 39].

Vzdělávací projekt „*Hasiči pro školy*“

Impulsem pro vznik tohoto projektu byla dlouhodobá absence kvalitního a zároveň uceleného výukového materiálu OČMU pro danou cílovou skupinu. Tento projekt si klade za cíl podporovat výuku materiálem, který bude na vysoké odborné i technické úrovni a bude zdarma k dispozici v digitální podobě všem školám. První cílovou skupinou jsou žáci druhého stupně a druhou samotní pedagogové, kteří žákům a studentům odborné informace předávají. Za účelem vzdělávání pedagogů v této oblasti je jedním z výstupů projektu také „*Teoretická příručka pro učitele*“, která obsahuje teoretický základ a je rozdělena do jednotlivých kapitol pro konkrétní hodiny [40].

Projektové dny

V současné době se jedná o jednu z nejoblíbenějších možností, jak problematiku OČMU do výuky určitým způsobem zakomponovat. Jde o to, že se v rámci probíraného předmětu místo klasického vyučování, které trvá 45 minut, realizuje celý blok specializačních přednášek nebo cvičení, a to jak na půdě školy, tak i mimo ni. Informace žákům předávají externisté z dané problematiky. Jsou jimi například příslušníci HZS ČR, PČR, AČR či ZZS.

Výhodou projektových dnů je účinné propojení jak frontální faktografické výuky, tak nácvik prakticky využitelných dovedností, doplněných i o vlastní prožitky [27].

Pohybově-vědomostní soutěže

Jednotlivé hasičské záchranné sbory krajů (HZS kraje) každoročně v rámci své působnosti pořádají různé druhy soutěží. Především se jedná o vědomostní, pohybové, pohybově-vědomostní či výtvarné a literární soutěže. Například v Plzeňském kraji je pořádána pro žáky 4. a 5. tříd základních škol soutěž *Malý záchranař*. Hlavními cíli soutěže je: propagace IZS; příprava obyvatelstva na MU; výchova mladé generace, která bude ohleduplná k sobě i k svému okolí při setkání s rizikovými situacemi v běžném životě a v neposlední řadě má za cíl umožnit žákům zažít den plný soutěží a zábavy v přítomnosti příslušníků složek IZS [41].

Kromě výše uvedených příkladů existuje i mnoho dalších příruček, materiálů či činností, které téma OČMU řeší. Všechny dostupné materiály a pomůcky k začlenění problematiky OČMU do výuky pro učitele jsou zveřejněny na internetových stránkách OČMU. Tyto stránky vznikly ve spolupráci HZS ČR a nestátní neziskové organizace Centrum pro bezpečný stát [42].

3.5.4 Vzdělávání pedagogů v řešené problematice

Hasičský záchranný sbor České republiky

Pedagogům základních škol je poskytována řada vzdělávacích kurzů, jejichž cílem je přiblížit problematiku OČMU. Sedmihodinové kurzy poskytované HZS ČR jsou organizovány jednou až dvakrát ročně prostřednictvím příslušníků jednotlivých HZS kraje. Cílem je seznámit účastníky s danou problematikou, doporučit jim vhodné publikace, učebnice, dostupné pomůcky k výuce, užitečné odkazy či metodické příručky a podklady k výuce. Nechybí ani odborná praxe

nebo seznámení s postupy, jak se zachovat při vzniku MU. Absolventům kurzu je po skončení vystaveno osvědčení. Významným přínosem pro podporu výuky OČMU jsou materiály, které byly HZS ČR vytvořeny, jako je příručka pro pedagogy základních a středních škol „*Ochrana člověka za mimořádných událostí*“ a „*Podklady k výuce témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí na základních školách*“. Tyto materiály poskytují informace o možnosti rozdělení probírané látky do jednotlivých ročníků, návrhy, jakou formou lze učivo do výuky začlenit apod. [3, 43].

Výukový program *Hasík CZ*

Program nabízí vzdělávací kurz pro pedagogy v oblasti PVČ, v oblasti požární ochrany (PO) a OO v rozsahu třiceti hodin rozdělených do pěti výcvikových dnů. V průběhu teoretické části jsou účastníci seznámeni se základními informacemi o PO od právních předpisů přes popis principů hoření, nebezpečných zplodin vznikajících při hoření, průběh požáru a způsoby jeho hašení, druhy hasících přístrojů včetně jejich použití až po poskytnutí první pomoci. V druhé, metodické, části jsou účastníkům prezentovány konkrétní příklady výkladu jednotlivých témat včetně způsobu ověřování znalostí žáků. Po absolvování kurzu obdrží účastníci osvědčení dle akreditace MŠMT [44].

Další z možností, jak mohou pedagogičtí pracovníci rozvíjet své znalosti, je účastnit se vzdělávacích kurzů zaměřených na ochranu a pomoc pořádaných ZK nebo kurzů od Národního institutu pro další vzdělávání, které jsou nabízeny na stránkách daného institutu [45].

3.6 Přístup vybraných evropských států k řešení problematice

Tato kapitola se věnuje přístupu vybraných evropských států ke vzdělávání jejich občanů v oblasti OO. Uvedené státy byly vybrány proto, že se jedná o sousedící země ČR.

3.6.1 Polská republika

Vzdělávání v Polské republice v oblasti bezpečnostních témat je řešeno na základních školách. Výuka konkrétních bezpečnostních témat vychází z předpokladu, že MU se dotýkají života člověka jako jednotlivce a také jako společenského celku. Pro ochranu člověka před nežádoucími vlivy a pro jeho přežití je tak nezbytná nejen ochrana státu, ale základním prvkem vzdělávání, ze kterého je potřeba vycházet, je autonomní ochrana jednotlivce. Znalost odlišných MU má vliv na budoucí ochranu člověka [46, 47].

Základní vzdělání je realizováno v osmileté základní škole a zahrnuje obdobně jako v ČR dvě etapy – 1. až 3. třída jako předškolní vzdělání a 4. až 8. třída, ve které je výuka rozdělena na předměty. Cílem první etapy, tzv. ranné výchovy, je podpora celkového vývoje dítěte a dosažení požadované zralosti pro získání vzdělávání v druhé etapě. Z hlediska výuky problematiky OČMU je podstatná právě druhá etapa, která obsahuje předměty jako je biologie, chemie, rodinná výchova a v poslední řadě i nauka o bezpečnosti. Nauka o bezpečnosti je tvořena několika podoblastmi, jejichž společným cílem je zprostředkovat žákům celkový přehled o bezpečnosti národa, bezpečném chování v místě MU a adekvátním poskytnutí první pomoci. Tvoří ji [48]:

- oblast národní bezpečnosti;
- oblast MU (katastrofy a hromadné havárie);
- oblast první pomoci;
- oblast zdravotní výchovy.

Cílem oblasti národní bezpečnosti je, aby se student seznámil a znal úkoly mezinárodních organizací, které zajišťují bezpečnost Polské republiky, charakterizoval základní pojmy související s národní bezpečností a chápal podstatu bezpečnostního problému a v poslední řadě, aby se orientoval v geopolitických bezpečnostních podmínkách své země [48].

V oblasti MU by měl student být schopen uvést příklady MU dle způsobu jejich vyvolání, rozlišovat jednotlivé varovné signály a poplašné prostředky a znát požadavky a povinnosti obyvatelstva v situacích, které vyžadují evakuaci. Dále by měl být schopen uvést příklady environmentálních hrozeb včetně pravidel chování při vzniku požáru, povodní, dopravní nehody, úniku nebezpečné látky či při teroristickém útoku [48].

Oblast první pomoci zahrnuje velké množství požadavků, které by měl student znát a které by měl být schopen aplikovat v praxi. Jedná se například o poskytnutí první pomoci, rozpoznání osoby ve stavu ohrožujícím život, zavolání odborné pomoci, popsání postupu poskytnutí první pomoci při popálení či při úrazu končetin nebo znalost postupu v případě zdušení včetně možných opatření k zabránění udušení malých dětí [48].

Poslední oblast, oblast zdravotní výchovy, se zaměřuje na vztah mezi fyzickým, emocionálním a duševním zdravím jedince. Dle požadavků této oblasti by měl student být schopen uvést spolehlivé informace o zdraví a nemocech, stanovit svůj osobní individuální plán zdraví pro své potřeby či určit, co je schopen on sám udělat pro vytvoření environmentálních a společenských podmínek, které jsou přínosné pro zdraví [48].

Obdobně jako v ČR je i v Polské republice pro každý typ veřejné školy zpracován rámcový plán, který stanoví počet hodin výuky, který musí být naplněn. Dle rámcového plánu je výuce nauky o bezpečnosti na základních

školách věnována jedna hodina týdně v 8. třídě a dále je jí více věnována pozornost na středních školách [49].

3.6.2 Spolková republika Německo

Dle základního zákona (*Grundgesetz*) Spolkové republiky Německo (SRN) je OČMU (*Bevölkerungsschutz*) záležitostí jednotlivých spolkových zemí. Oproti ČR není tak pro výuku OČMU a bezpečnostní tematiky v SRN stanoven jednotný přístup. Je tomu tak z důvodu respektování autonomie spolkových zemí, ve kterých je vzdělávání řízeno příslušnými spolkovými vládami [50].

Výuka bezpečnostní problematiky je řešena spíše individuálně, a to cestou mimoškolních aktivit. Na realizaci výuky se podílí dobrovolnické záchranářské organizace, jako je například *Deutsches Rotes Kreuz*, Německý červený kříž, který podporuje bezpečnostní aktivity v mimoškolních programech mládežnického červeného kříže a ve školách. V oblasti požární ochrany zajišťuje vzdělávání a výchovu *Deutscher Feuerwehrverband*, německý hasičský záchraný sbor ve spolupráci s *die Vereinigung zur Förderung des Deutschen Brandschutzes*, Sdružení pro podporu německé protipožární ochrany. V SRN dále působí *Deutsche Lebensrettungs-Gesellschaft eV* (DLRG), Německá společnost pro záchranu života, která pořádá řadu závodů a soutěží a která na svých stránkách nabízí online kvízy se zdravotnickou tematikou apod. Ve spolupráci s Ministerstvem školství připravuje kurzy plavání, záchranářství nebo přednášky o bezpečnosti na vodě [51, 52, 53].

3.6.3 Rakouská republika

Systém Rakouské republiky v oblasti preventivní výchovy je obdobný jako v SRN, kdy i zde platí, že každá z devíti spolkových zemí je kompetentní k preventivní činnosti v CO a k řešení MU v rámci své země. Na federální úrovni v Rakousku působí asociace *Zivilschutz Österreich*, Rakouský svaz civilní ochrany

(Svaz CO), který provádí svou preventivní činnost na území Rakouska více než 60 let. Jedná se o veřejnoprávní neziskovou organizaci, jejíž cílem je předat obyvatelstvu značné množství informací, které jim pomůže se co nejlépe připravit jak na nebezpečí plynoucí z každodenního života, tak i na MU většího rozsahu. Ve vztahu k dětem a ke studující populaci pořádá Svaz CO dětské bezpečnostní olympiády, kdy mezi sebou soutěží jednotlivé školy, a žáci zde předvádí své teoretické znalosti v praxi. Svaz CO dále vydává řadu edukačních brožur a pořádá informační kampaně s bezpečnostní tematikou [50, 54].

3.6.4 Slovenská republika

Klíčovým právním předpisem řešícím problematiku OO je zákon Slovenské národní rady č. 42/1994 Z. z., o civilní ochraně obyvatelstva. Na základě § 9 tohoto zákona Ministerstvo školství Slovenské republiky má za úkol zabezpečit, aby obsah výchovy a vzdělávání obsahoval v přiměřeném rozsahu na všech typech a druzích škol problematiku CO [55].

Výchova a vzdělávání obyvatelstva v oblasti OO je zainteresována do systému vzdělávání na základních školách, což umožňuje dlouhodobé působení na jedince formou povinné výuky. Do výuky na základních školách je zařazena otázka ochrany života, přírody a společnosti. Cílem je připravit každého jedince na život a současně je připravit tak, aby se dokázali potýkat se vzniklými KS, které by mohly ohrozit jejich život, zdraví či majetek. Důraz je kladen nejen na teoretickou část výuky, ale i na praktickou [56].

Roku 2011 došlo ke schválení nových státních vzdělávacích programů pro základní a střední vzdělávání v oblasti bezpečnosti. V rámci těchto programů došlo také ke vzniku vzdělávacího programu s názvem *Ochrana života a zdraví*. Tento program zahrnuje řešení mimořádných situací, zdravotní přípravu a pohyb a život v přírodě. Průřezová témata, která se vyučují na druhém stupni

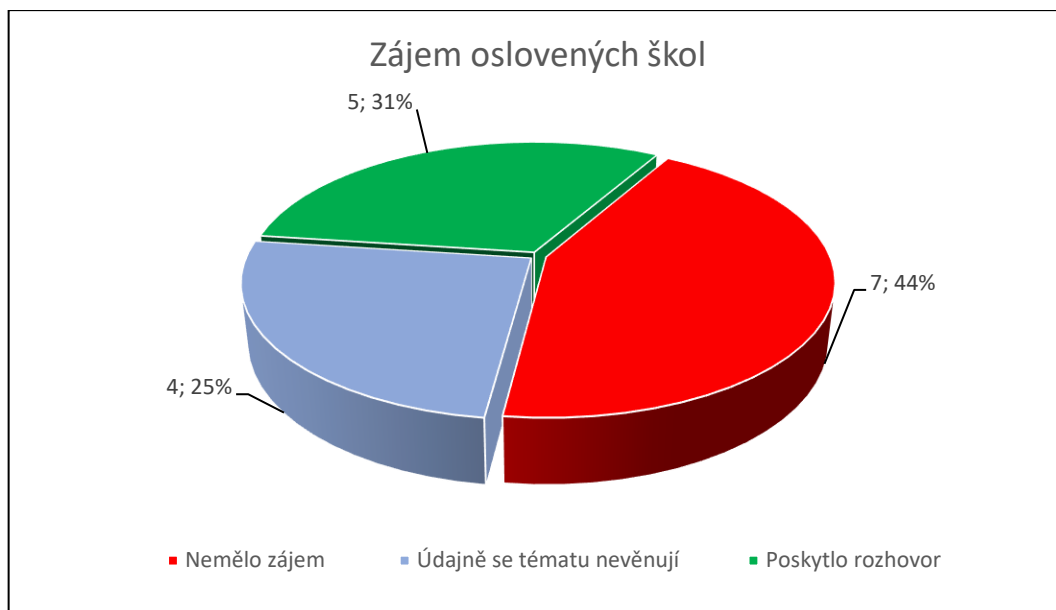
základních škol, jsou rozdělena obdobně jako v ČR do oblasti člověk a příroda a oblasti člověk a společnost. Předměty, do kterých je problematika promítnuta, jsou fyzika, chemie, biologie, dějepis a občanská výchova [57, 58].

4 METODIKA

Pro potřeby zpracování teoretické části diplomové práce byla uplatněna empirická metoda výzkumu, která se zaměřuje na rešerši odborné literatury, elektronických zdrojů a právních předpisů, které se zabývají OO, vzdělávacím systémem v ČR a v neposlední řadě výukou problematiky OČMU na základních školách.

Pro vypracování praktické části byly využity kvalitativní výzkumné metody, a to analýza ŠVP vybraných škol, polostrukturované rozhovory a SWOT analýza. Výsledků práce bylo dosaženo následnou komparací zmíněných metod. Pro potřeby práce bylo každé škole náhodně přiděleno číslo od 1 do 5.

Za účelem vypracování praktické části bylo osloveno vedení celkem šestnácti ZŠ PLK. Dislokace oslovených škol byla různá. Jedinou podmínkou pro výběr bylo, aby škola měla zřízený první i druhý stupeň. Bohužel ne všechny školy byly ochotny se do výzkumu zapojit. Ze šestnácti oslovených škol vedení čtyř (25 %) škol uvedlo, že se výuce OČMU nevěnují natolik, aby byli schopni se rozhovoru zúčastnit. Vedení sedmi (44 %) škol rozhovor odmítlo z důvodu časové vytíženosti či nezájmu. Ředitelé zbylých pěti (31 %) škol byli ochotni rozhovor poskytnout. Zájem oslovených škol je uveden na obrázku 2.

Obrázek 2: Zájem oslovených škol

[Zdroj: Vlastní výzkum]

4.1 Charakteristika použitých metod

4.1.1 Rozbor školních vzdělávacích programů

První použitou metodou pro získání informací byl detailní rozbor ŠVP oslovených ZŠ PLK. ŠVP jsou veřejně dostupné materiály a bylo tak možné získat je z webových stránek vybraných základních škol. V případě, že je škola na svých stránkách nezveřejňovala, byly vyžádány od samotného vedení školy. Pro každou školu byla postupně provedena analýza těchto ŠVP, která byla zaměřena na obsah a zařazení témat OČMU do jednotlivých ročníků a předmětů.

4.1.2 Rozhovor

Rozhovor je postupem pro sběr dat, který lze řadit do kvalitativních výzkumných metod. Rozhovor je založen na blízkém kontaktu tazatele s dotazovaným a je důležitý pro pochopení názorů a získání informací od respondentů. Pro účely praktické části byl vybrán polostrukturovaný rozhovor,

který byl rozšiřován doplňujícími otázkami. Ty s ohledem na vzniklou situaci reagovaly na odpovědi zpovídáného respondenta.

Respondenty rozhovorů byli ve všech případech ředitelé příslušných základních škol. Rozhovor obsahoval 11 otázek, které byly dotazovaným poskytnuty dopředu k promyšlení odpovědí a k možnému prodiskutování s dotčenými pedagogy. Odpovědi na otázky byly otevřené a nebyl stanoven žádný limit slov, který by musel respondent dodržet. Dotazovaní tak měli dostatečný prostor k vyjádření svého názoru. Časové trvání jednotlivých rozhovorů bylo různé a odvíjelo se od individuálních výpovědí respondentů. Obecně se rozhovory pohybovaly v rozmezí 15–30 minut.

Struktura rozhovoru byla u všech respondentů identická a vypadala takto:

- seznámení respondenta s řešeným tématem a cílem práce;
- seznámení respondenta s informovaným souhlasem;
- jedenáct po sobě jdoucích otázek s možností otevřených odpovědí včetně otázky pro osobní připomínky a poznatky.

V úvodní části rozhovoru došlo k seznámení tazatele s respondentem. Následně byl dotazovaný seznámen s tématem rozhovoru, s jeho účelem a o tom, že veškeré zjištěné informace budou využity výhradně pro zpracování diplomové práce. Každý respondent, na základě informovanosti o účelu rozhovoru, podepsal informovaný souhlas, který je uložen v archivu katedry zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva na fakultě biomedicínského inženýrství, ČVUT. Informovaný souhlas není součástí diplomové práci z důvodu zachování anonymity respondentů. Znění souhlasu je k dispozici k nahlédnutí jako příloha 1 této práce.

4.1.3 SWOT analýza

Další kvalitativní metodou, která byla použita je SWOT analýza. Zkratka SWOT analýzy je odvozena od anglického názvu, kdy S (strengths) představuje silné stránky, W (weaknesses) slabé stránky, O (opportunities) příležitosti a T (threats) hrozby. Silné stránky představují přednosti, výhody systému, které jsou pro nás dobré. Nedostatky systému a jeho slabiny definují slabé stránky. Dále máme příležitosti, které představují skutečnosti, které mohou posuzovanému jevu přinést úspěch v případě, kdy je dokážeme identifikovat a správně využít. Poslední jsou hrozby, které zahrnují nežádoucí ohrožení z okolního prostředí, které mohou uškodit, způsobit nespokojenost nebo skutečnosti, které by mohly posuzovaný jev blokovat. Při zpracování SWOT analýzy nejprve identifikujeme vhodné faktory do jednotlivých kvadrantů, které jsou zobrazeny na obrázku 3 [59].

	POZITIVNÍ VLIVY	NEGATIVNÍ VLIVY
VNITŘNÍ VLIVY	S STRENGTHS přednosti (silné stránky)	W WEAKNESSES nedostatky (slabé stránky)
VNĚJŠÍ VLIVY	O OPPORTUNITIES příležitosti	T TREATS hrozby

Obrázek 3: Model SWOT analýzy

[Zdroj: [59]]

Po stanovení silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb je postupně každé položce přiřazena váha, která vyjadřuje její důležitost. Pro určení vah je možné použít několik metod. V této práci bude použita Fullerova metoda, která je založena na párovém srovnání a rozhoduje se o tom důležitějším. Pravidlo, které musí být při určení vah dodrženo je, aby výsledná suma vah v jednotlivých kategoriích byla rovna 1. Čím vyšší váha je položce přidělena, tím je kladena větší důležitost na položku v dané kategorii a naopak. Následně musí být provedeno vlastní hodnocení. U silných stránek a příležitostí se použije kladná stupnice od 1 do 5 (1 = nejméně důležité; 5 = nejdůležitější). Pro slabé stránky a hrozby se použije záporná stupnice od -1 do -5 (-1 = nejnižší nespokojenost; -5 = nejvyšší nespokojenost). Součinem váhy kritéria a hodnoty vlastního hodnocení dostaneme celkovou sílu každého kritéria. Výsledné síly kritérií prvků se mezi sebou v jednotlivých kategoriích sečtou. Následně se mezi sebou sečte interní část analýzy, tj. silné a slabé stránky a poté externí část, tj. příležitosti a hrozby. Výslednou bilanci SWOT analýzy získáme sečtením těchto dvou čísel. Čím je výsledná hodnota vyšší, tím je systém silnější [60].

Strategie plynoucí ze SWOT analýzy

Výběr vhodné strategie řešení vychází z výsledků SWOT analýzy. Obecně je soustředěna na snahu využít silné stránky a příležitosti, a naopak odstranit slabé stránky a minimalizovat dopady hrozeb z vnějšího prostředí. Je možné definovat čtyři základní typy strategií, které ze SWOT analýzy plynou. Jedná se o strategie zobrazené v tabulce 2 [61].

Tabulka 2: Strategie SWOT analýzy

	S – silné stránky	W – slabé stránky
O – příležitosti	Strategie SO	Strategie WO
T – hrozby	Strategie ST	Strategie WT

[Zdroj: [60]]

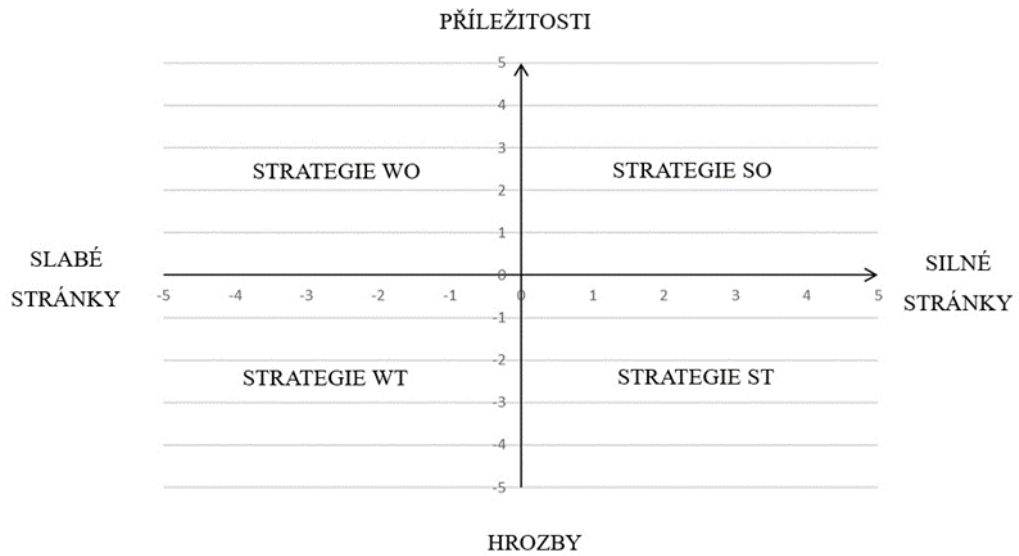
Strategie SO (ofenzivní strategie) je založena na silných stránkách a příležitostech. Strategie se snaží využít vnitřních silných stránek k tomu, aby čerpala z příležitostí, které ji nabízí vnější prostředí. Jedná se o nejpříznivější situaci, při které je možné využít silné stránky i příležitosti současně [62].

Strategie WO (strategie spojenectví) se zaměřuje na slabé stránky a příležitosti. Snahou této strategie je omezit vnitřní slabé stránky a zároveň využít vnějších příležitostí. Je vhodná pro situace, kdy se naskytují určité pozitivní vnější příležitosti, kterým však k jejich využití brání vnitřní slabé stránky, které je potřeba oslabit [62].

Strategie ST (defenzivní strategie) se orientuje na silné stránky a hrozby. Strategie ST má snahu využít silných stránek s cílem vyhnout se vnějším hrozbám, minimálně je alespoň potlačit [62].

Strategie WT (strategie úniku/likvidace) se zaměřuje na slabé stránky a hrozby. Jedná se o strategii, která se současně soustředí na omezení slabých stránek a překonání vnějších hrozeb. Jedná se o nejméně příznivou situaci [62].

Výběr vhodné strategie vychází ze součtu vnitřních faktorů a vnějších faktorů. Tyto hodnoty se zanesou do grafu, který je rozdělen do čtyř kvadrantů, kdy v každém z nich je určena strategie, kterou by se měl systém ubírat, pokud se v něm protnou součty interních a externích činitelů. Strategie SWOT analýzy jsou znázorněny na obrázku 4.

Obrázek 4: Strategie SWOT analýzy

[Zdroj: Vlastní zpracování]

Je nutné podotknout, že vytváření a hodnocení SWOT analýzy je velmi subjektivní a značně záleží na názoru a postoji osoby, která analýzu vytváří.

5 VÝSLEDKY

V této kapitole je uvedeno zpracování zjištěných výsledků ve formě tabulek a obrázků. Výsledky jsou rozděleny do tří částí – v úvodní části je uvedena analýza konkrétních ŠVP, následují výsledky polostrukturovaných rozhovorů a v poslední části je uvedena souhrnná SWOT analýza.

5.1 Analýza školních vzdělávacích programů

Analýzou ŠVP bylo zjištěno, že problematika je vyučována i na prvním stupni, avšak významnější pozornost jí je věnována až na stupni druhém. Pro zpracování praktické části byla proto věnována pozornost současnému stavu výuky OČMU na druhém stupni vybraných základních škol. Předmětem výzkumu bylo zjistit, zda a v jakém rozsahu jednotlivé školy začleňují očekávané výstupy související s tématem OČMU do svých ŠVP neboli jakým způsobem je problematika OČMU zahrnuta do výuky. Detailní rozborů jednotlivých ŠVP, které byly provedeny, jsou v plném rozsahu uvedeny jako přílohy 2 až 6 této práce. Následující tabulky 3 až 9 vždy ve své první části obsahují formulaci očekávaných výstupů stanovených RVP ZV společně s jejich přiděleným číslem pro potřeby této práce. V druhé části tabulky je zobrazeno začlenění výstupů jednotlivými školami do svých ŠVP.

Vzdělávací obor výchova k občanství

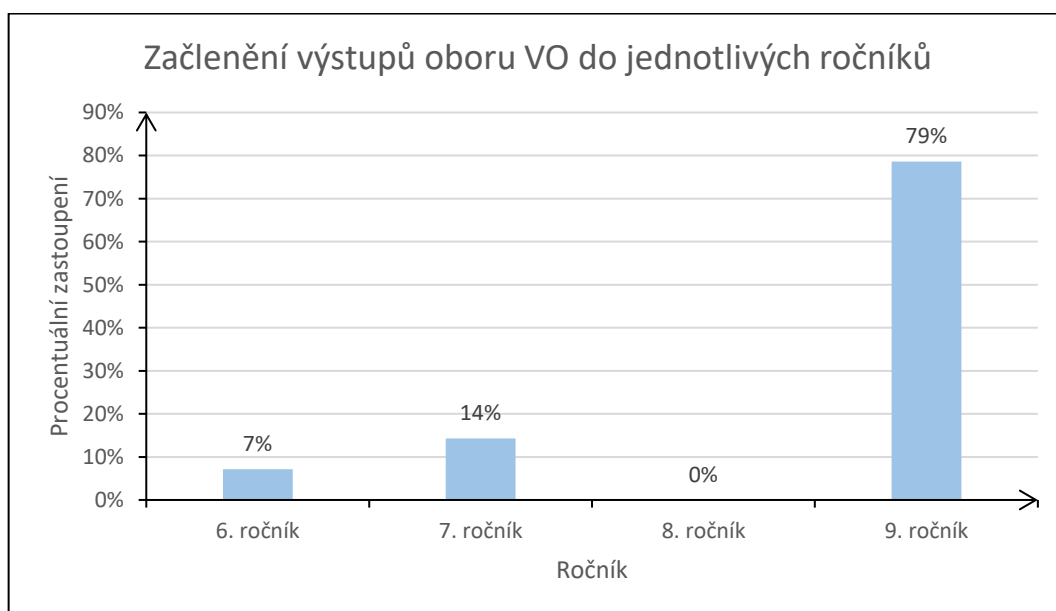
Z dat uvedených v tabulce 3 je patrné, že škola č. 4 a škola č. 5 zahrnuje očekávané výstupy oboru VO v plném rozsahu, zatímco zbylé školy zahrnují jen polovinu (50 %) výstupů.

Tabulka 3: Očekávané výstupy vzdělávacího oboru VO

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru VO					
1	uplatňovat vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích				
2	dodržovat právní ustanovení, která se na osobnost žáka vztahují a uvědomovat si rizika jejich porušování				
3	schopnost uvést nějaké globální problémy současného světa, vyjádřit na ně svůj osobní názor a popsat jejich hlavní příčiny a možné důsledky				
4	objasnit souvislosti globálních a lokálních problémů				
	Škola č. 1	Škola č. 2	Škola č. 3	Škola č. 4	Škola č. 5
1				✓	✓
2				✓	✓
3	✓	✓	✓	✓	✓
4	✓	✓	✓	✓	✓

[Zdroj: [25], vlastní výzkum]

Téma OČMU je do výuky VO zahrnuto nejvíce v 9. ročníku (79 %). Procentuální zastoupení ostatních ročníků je zobrazeno na obrázku 5.

Obrázek 5: Začlenění výstupů oboru VO do jednotlivých ročníků

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Vzdělávací obor fyzika

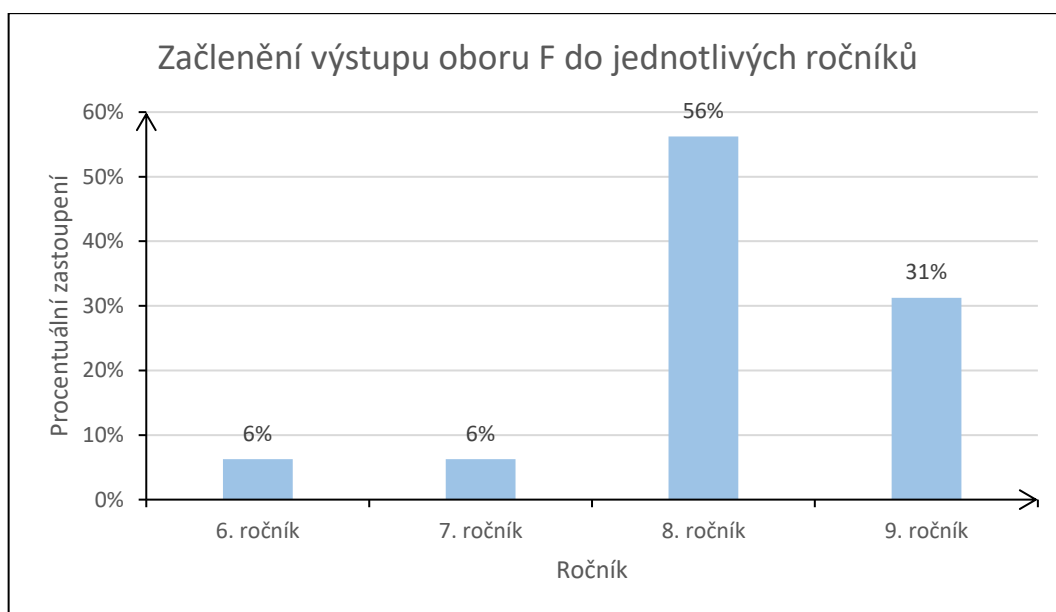
Očekávaný výstup vzdělávacího oboru F zahrnují do svého ŠVP všechny školy s výjimkou školy č. 3. Začleňování tohoto výstupy do ŠVP jednotlivých škol je uvedeno v tabulce 4.

Tabulka 4: Očekávaný výstup vzdělávacího oboru F

Očekávaný výstup vzdělávacího oboru F					
1	zhodnotit výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí				
	Škola č. 1	Škola č. 2	Škola č. 3	Škola č. 4	Škola č. 5
1	✓	✓		✓	✓

[Zdroj: [25], vlastní výzkum]

Nejvíce je téma OČMU začleňováno do výuky F v 8. ročníku (56 %). Procentuální zastoupení ostatních ročníků je zobrazeno na obrázku 6.

Obrázek 6: Začlenění výstupu oboru F do jednotlivých ročníků

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Vzdělávací obor chemie

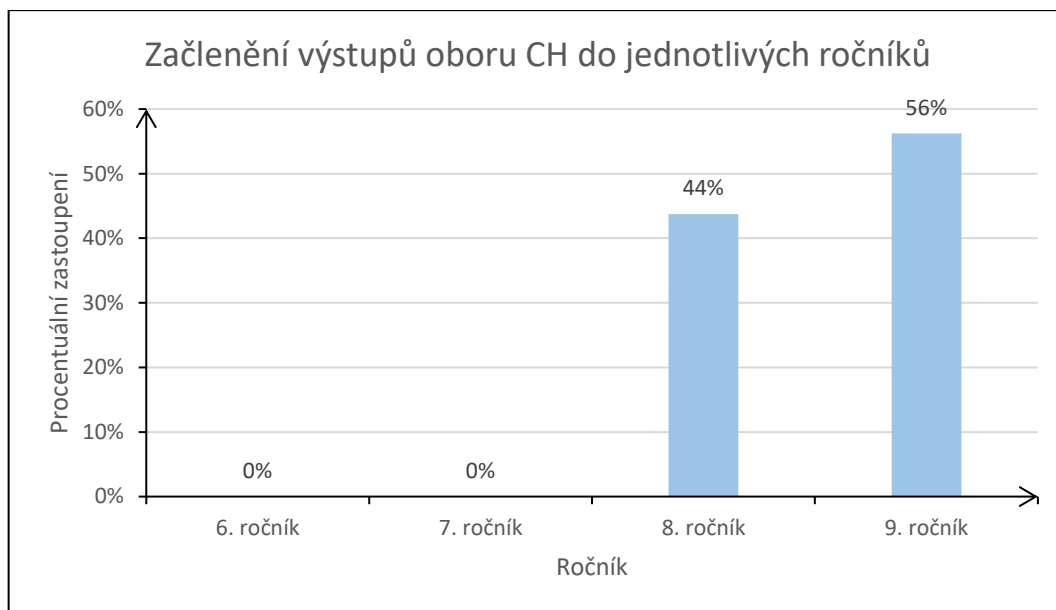
Z informací uvedených v tabulce 5 je patrné, že škola č. 1, č. 2 a č. 5 začleňuje všechny očekávané výstupy vzdělávacího oboru CH. Pouze jeden výstup (17 %) zahrnuje do svého ŠVP škola č. 3.

Tabulka 5: Očekávané výstupy vzdělávacího oboru CH

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru CH					
1	bezpečně pracovat s vybranými dostupnými a běžně používanými látkami a dokázat hodnotit jejich rizikovost; posoudit nebezpečnost vybraných dostupných látek, se kterými zatím nesmí pracovat				
2	rozlišit různé druhy vody a uvést příklady jejich výskytu a použití; uvést příklady znečišťování vody a vzduchu				
3	rozlišit a zapsat rovnici výchozí látky a produktu chemických reakcí, uvést příklady prakticky důležitých chemických reakcí				
4	aplikovat poznatky o faktorech, které ovlivňují průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu				
5	aplikovat znalosti o principech hašení požárů na řešení modelových situací z praxe				
6	orientovat se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka				
	Škola č. 1	Škola č. 2	Škola č. 3	Škola č. 4	Škola č. 5
1	✓	✓		✓	✓
2	✓	✓		✓	✓
3	✓	✓		✓	✓
4	✓	✓		✓	✓
5	✓	✓		✓	✓
6	✓	✓	✓		✓

[Zdroj: [25], vlastní výzkum]

Výuka předmětu CH probíhá na vybraných ZŠ PLK pouze v 8. a 9. ročníku, proto je 6. a 7. ročník zastoupen v 0 %. Z informací uvedených na obrázku 7 je zřejmé, že nejvíce je téma OČMU začleňováno do výuky v 9. ročníku (56 %).

Obrázek 7: Začlenění výstupů oboru CH do jednotlivých ročníků

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Vzdělávací obor přírodopis

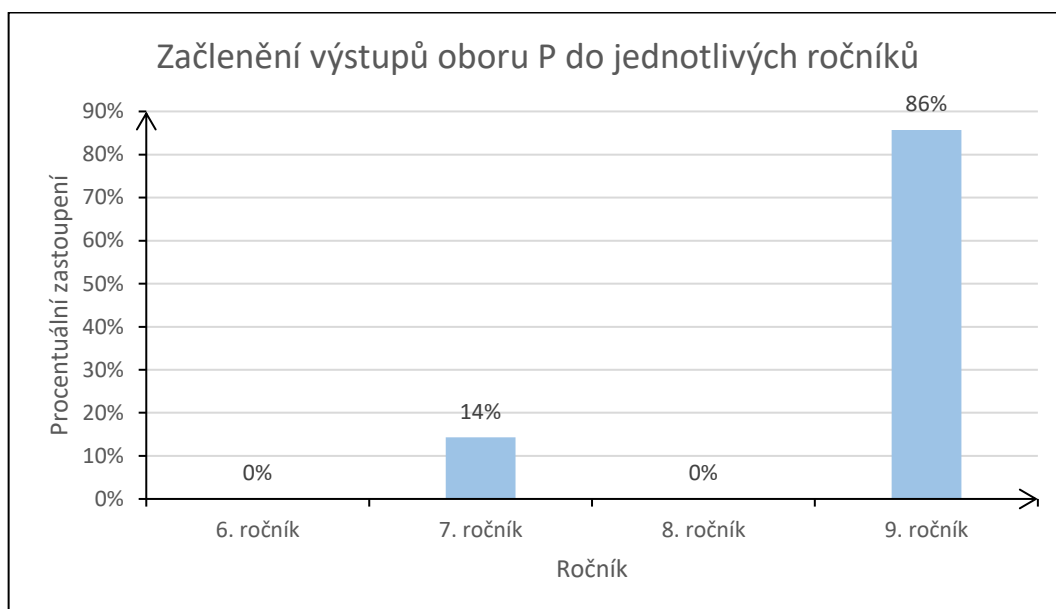
Data uvedená v tabulce 6 vypovídají o tom, že nejmenší počet očekávaných výstupů do svého ŠVP zahrnuje škola č. 1 (0 %) a škola č. 3 (50 %). Zbylé školy zahrnují výstupy v plném rozsahu.

Tabulka 6: Očekávané výstupy vzdělávacího oboru P

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru P					
1	uvést význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj různých ekosystémů a charakterizovat MU způsobené výkyvy počasí a dalšími přírodními jevy, jejich doprovodné jevy a možné dopady i ochranu před nimi				
2	uvést příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí				
	Škola č. 1	Škola č. 2	Škola č. 3	Škola č. 4	Škola č. 5
1		✓	✓	✓	✓
2		✓		✓	✓

[Zdroj: [25], vlastní výzkum]

Na základě rozborů ŠVP ZŠ PLK bylo zjištěno, že očekávané výstupy oboru P jsou začleněny nejvíce do 9. ročníku (86 %). Nejméně pak do 6. a 8. ročníku (0 %). Obrázek 8 zobrazuje konkrétní procentuální zastoupení ročníků.

Obrázek 8: Začlenění výstupů oboru P do jednotlivých ročníků

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Vzdělávací obor zeměpis

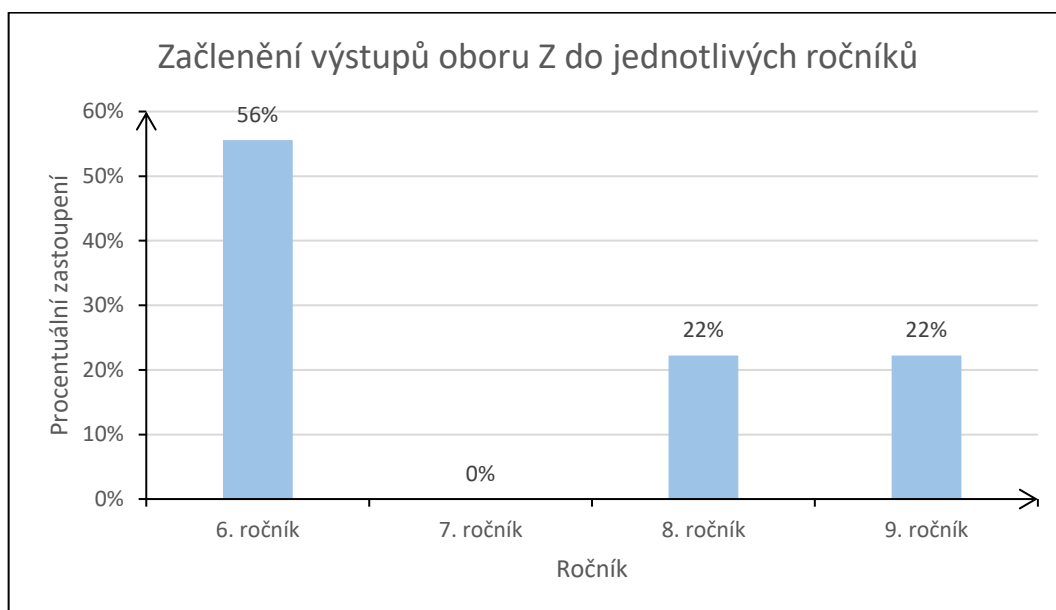
Z dat zobrazených v tabulce 7 je patrné, že škola č. 4 nezačleňuje do svého ŠVP žádný z výstupů. Oproti tomu škola č. 2 a č. 5 zahrnuje do svých ŠVP všechny očekávané výstupy.

Tabulka 7: Očekávané výstupy vzdělávacího oboru Z

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru Z					
1	uvést na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí				
2	ovládat základy praktické topografie a orientace v terénu				
3	uplatňovat v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňovat v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při MU				
	Škola č. 1	Škola č. 2	Škola č. 3	Škola č. 4	Škola č. 5
1		✓			✓
2	✓	✓			✓
3	✓	✓	✓		✓

[Zdroj: [25], vlastní výzkum]

Z výsledků uvedených na obrázku 9 lze říci, že očekávané výstupy jsou zahrnuty nejvíce do 6. ročníku (56 %) a nejméně pak do 7. ročníku (0 %).

Obrázek 9: Začlenění výstupů oboru Z do jednotlivých ročníků

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Vzdělávací obor výchova ke zdraví

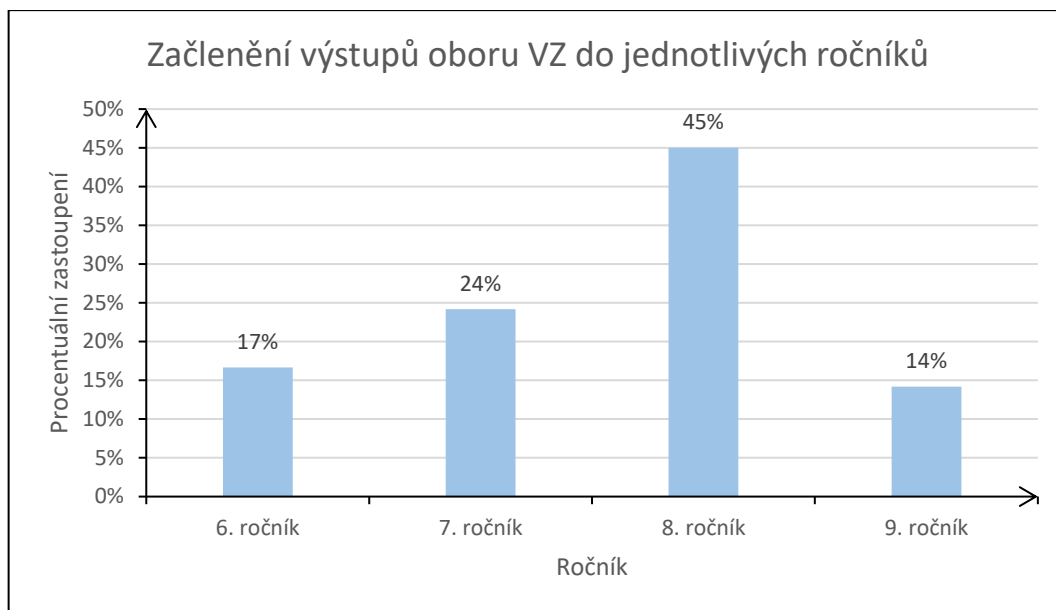
Data uvedená v tabulce 8 uvádí, že škola č. 1, škola č. 2 a škola č. 5 zohledňuje ve svých ŠVP všechny očekávané výstupy. Oproti tomu škola č. 3 do svého ŠVP zahrnuje pouze jeden (20 %) očekávaný výstup.

Tabulka 8: Očekávané výstupy vzdělávacího oboru VZ

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru VZ					
1	posoudit různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých a dokázat z nich vyvodit osobní odpovědnost ve prospěch aktivní podpory zdraví				
2	usilovat v rámci svých možností a zkušeností o aktivní podpoře zdraví				
3	uplatňovat osvojené preventivní způsoby rozhodování, chování a jednání v souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami; svěřit se se zdravotním problémem a v případě potřeby vyhledat odbornou pomoc				
4	projevit odpovědné chování v rizikových situacích silniční a železniční dopravy; aktivně předcházet situacím ohrožení zdraví a osobní bezpečí; v případě potřeby poskytnout adekvátní první pomoc				
5	uplatňovat adekvátní způsoby chování a ochrany v modelových situacích ohrožení, nebezpečí i při MU				
	Škola č. 1	Škola č. 2	Škola č. 3	Škola č. 4	Škola č. 5
1	✓	✓			✓
2	✓	✓	✓	✓	✓
3	✓	✓		✓	✓
4	✓	✓		✓	✓
5	✓	✓		✓	✓

[Zdroj: [25], vlastní výzkum]

Analýzou ŠVP bylo zjištěno, že nejvíce je téma OČMU ve výuce VZ řešeno v 8. ročníku (45 %). Výsledky zjištěné o začlenění problematiky do ostatních předmětů jsou uvedeny na obrázku 10.

Obrázek 10: Začlenění výstupů oboru VZ do jednotlivých ročníků

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Vzdělávací obor TV

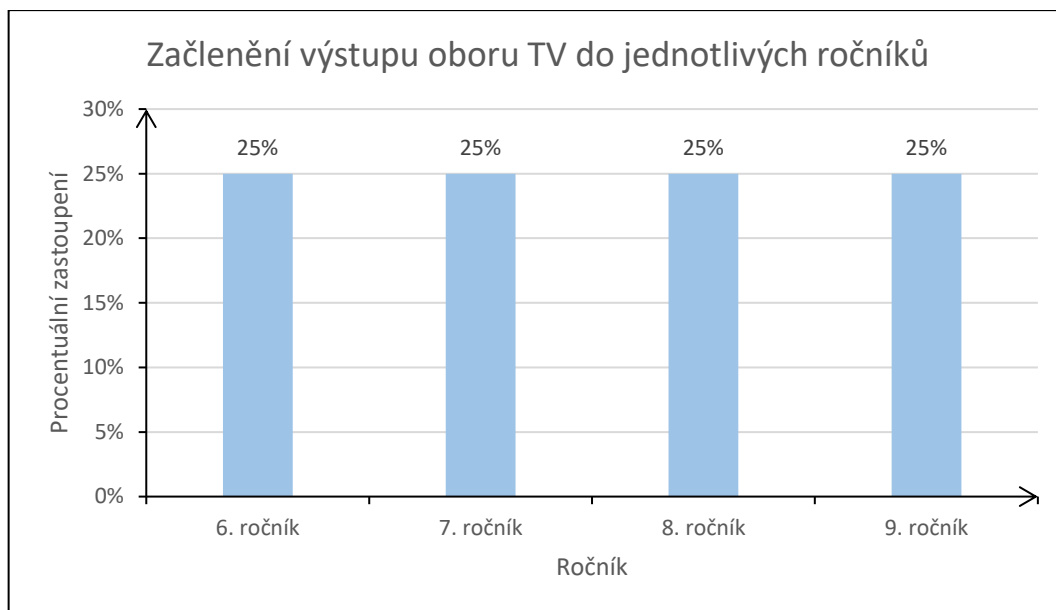
Z dat získaných analýzou ŠVP a uvedených v tabulce 9 je patrné, že škola č. 1 a škola č. 3 nezahrnuje očekávaný výstup vzdělávacího oboru TV do svých ŠVP. Zbylé tři školy jej do ŠVP zahrnují.

Tabulka 9: Očekávaný výstup vzdělávacího oboru TV

Očekávaný výstup vzdělávacího oboru TV					
1	uplatňovat vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídat možná nebezpečí úrazu a přizpůsobit jim svou činnost				
	Škola č. 1	Škola č. 2	Škola č. 3	Škola č. 4	Škola č. 5
1		✓		✓	✓

[Zdroj: [25], vlastní výzkum]

Dále bylo zjištěno, že očekávaný výstup oboru TV začleňují školy č. 2, č. 4 a č. 5 do všech ročníků druhého stupně. Pro všechny ročníky je tak procentuální zastoupení 25 %. Zjištěná data jsou zobrazena na obrázku 11.

Obrázek 11: Začlenění výstupu oboru TV do jednotlivých ročníků

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Na základě zjištěných dat bylo možné zjistit procentuální zastoupení ročníků jednotlivých škol a dle toho určit, ve kterém ročníku je problematice OČMU dle zpracovaných ŠVP věnována největší pozornost. Výsledky jsou uvedeny v tabulce 10. Žlutou barvou jsou označeny ročníky jednotlivých škol, které dosahují nejvyššího procentuálního zastoupení.

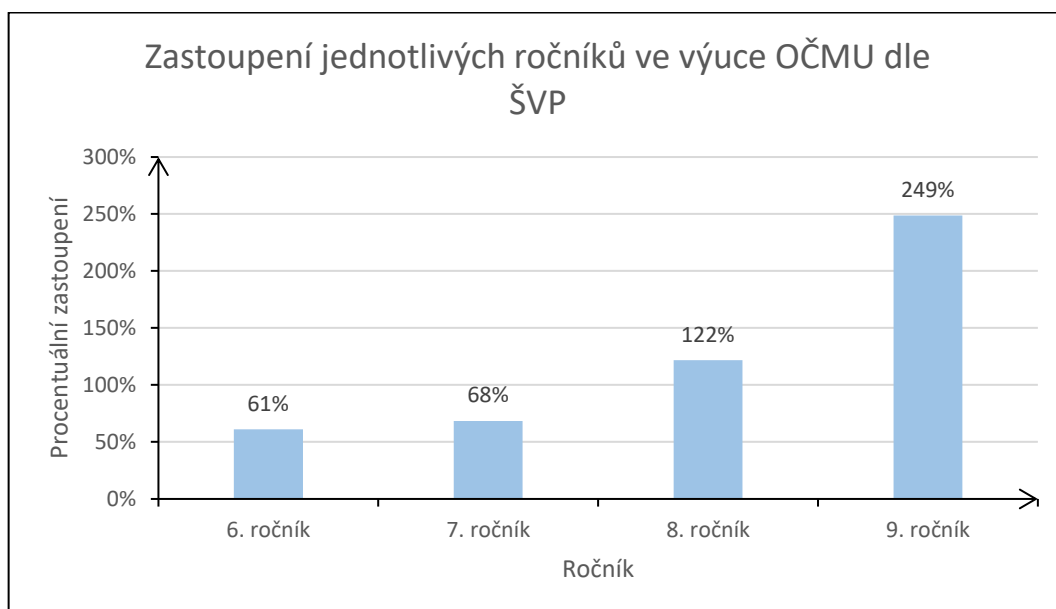
Tabulka 10: Zastoupení ročníků jednotlivých škol

	Škola č. 1	Škola č. 2	Škola č. 3	Škola č. 4	Škola č. 5
6. ročník	19 %	16 %	0 %	3 %	23 %
7. ročník	19 %	1 %	17 %	18 %	14 %
8. ročník	38 %	36 %	0 %	16 %	32 %
9. ročník	25 %	46 %	83 %	62 %	32 %

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Pro zjištění, který ročník druhého stupně je nejvíce dotčen výukou problematiky OČMU dle ŠVP, sečteme pro každý ročník jeho přidělená procenta uvedená výše v tabulce 10. Výsledné sumy procentuálních hodnot daného ročníku jsou uvedeny na obrázku 12. Vzhledem k tomu, že jde o součet výsledků

jednotlivých škol pro daný ročník, je možné pozorovat výsledné hodnoty vyšší než 100 %. Z dat uvedených na obrázku 12 je patrné, že školy se nejvíce problematice OČMU dle ŠVP věnují v 9. ročníku a nejméně v 6. ročníku.

Obrázek 12: Zastoupení jednotlivých ročníků ve výuce OČMU dle ŠVP

[Zdroj: Vlastní výzkum]

5.2 Výsledky rozhovorů

V této kapitole jsou pomocí tabulek a obrázků znázorněny odpovědi na jednotlivé otázky řízených rozhovorů. Následující výstupy obsahují klíčové informace. Celé rozhovory, ze kterých tato data vychází, včetně seznamu připravených otázek, jsou uvedeny k prostudování jako přílohy 7 až 12 této práce.

Otázka č. 1

Je na Vaší škole do výuky začleněna problematika OČMU? Pokud ano, v rámci kterého/kterých předmětu/ů? (*výchova ke zdraví, výchova k občanství, tělesná výchova, fyzika, chemie, přírodopis, zeměpis či jiný?*) Ve kterém ročníku?

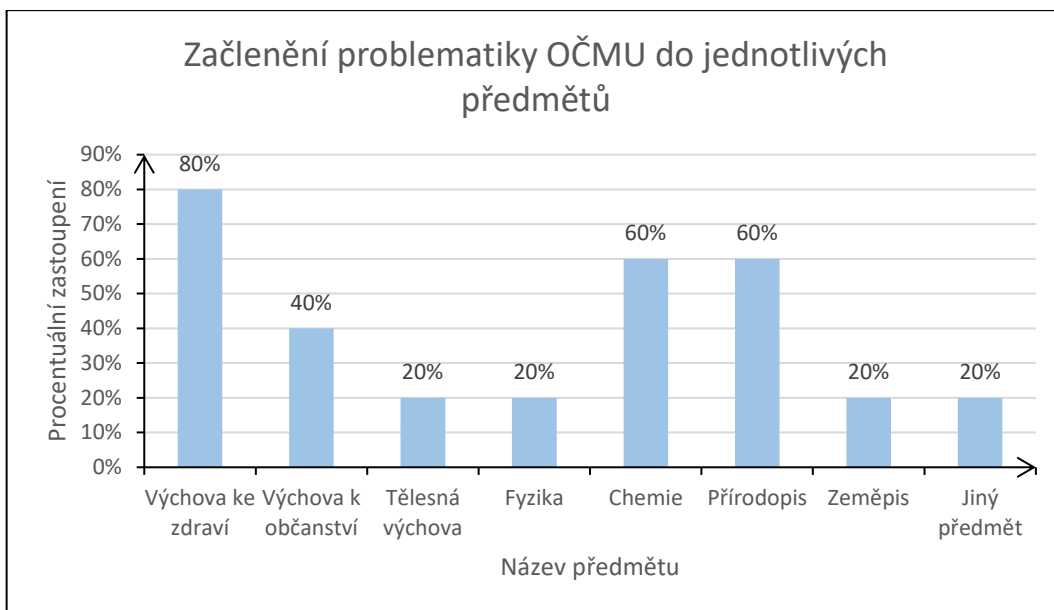
Na otázku č. 1 vedení všech zúčastněných škol odpovědělo, že se tématu OČMU věnují, avšak v odlišné míře. Z dat uvedených v tabulce 11 lze vyčíst, do kterých předmětů jednotlivé školy danou problematiku začleňují. Rozhovory bylo zjištěno, že škola č. 4 začleňuje OČMU do své výuky nejvíce. Naopak nejméně ji do své výuky začleňuje škola č. 2 a škola č. 3.

Tabulka 11: Začlenění problematiky OČMU do předmětů

	Škola č. 1	Škola č. 2	Škola č. 3	Škola č. 4	Škola č. 5
Výchova ke zdraví	✓		✓	✓	✓
Výchova k občanství	✓			✓	
Tělesná výchova	✓				
Fyzika				✓	
Chemie			✓	✓	✓
Přírodopis		✓		✓	✓
Zeměpis				✓	
Jiný předmět		✓			

[Zdroj: Vlastní výzkum]

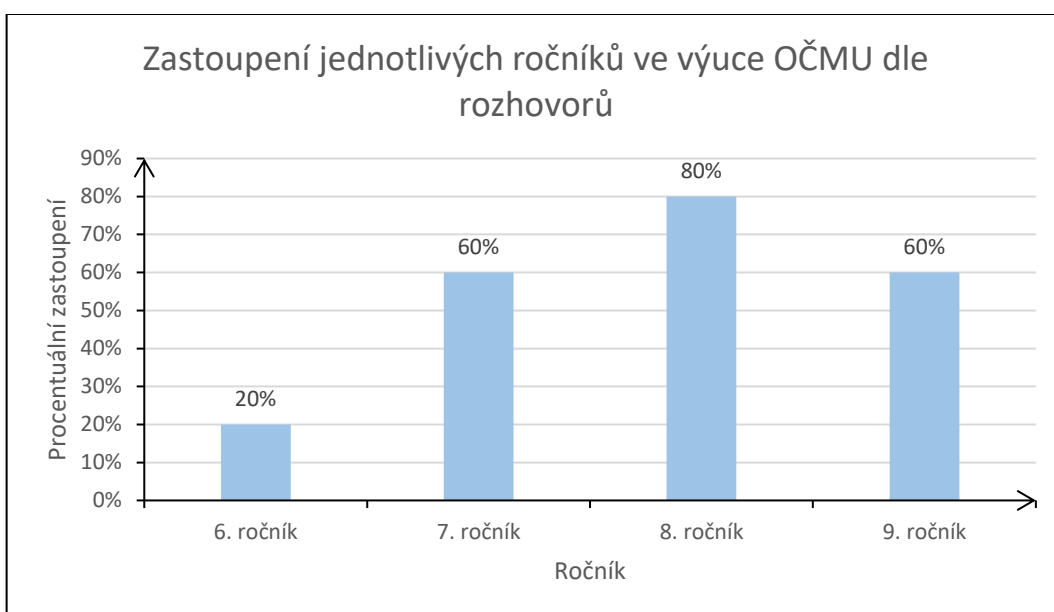
Z rozhovorů vyplynulo, že téma OČMU je nejvíce začleňováno do výuky výchovy ke zdraví, a to v 80 %. V 60 % je začleněno do výuky chemie a přírodopisu. Nejméně se téma probírá v předmětech jako je tělesná výchova, fyzika a zeměpis (20 %). Výsledky výzkumu jsou zobrazeny na obrázku 13.

Obrázek 13: Začlenění problematiky OČMU do jednotlivých předmětů

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Z rozhovorů bylo dále zjištěno, že nejvyšší zastoupení řešení tématu je v 8. ročníku, kde se vyskytuje v 80 % případů. Naopak nejnižší zastoupení tématu bylo zjištěno v 6. ročníku (20 %). Zjištěné výsledky jsou uvedeny na obrázku 14.

Obrázek 14: Zastoupení jednotlivých ročníků ve výuce OČMU dle rozhovorů

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Otázka č. 2

Znáte nějaký výukový program, který se zabývá problematikou OČMU? Pokud ano, využíváte jejich služby nebo nějaké materiály jimi zpracované? (např. *Hasík CZ, Záchranný kruh, Hasiči školám apod.*)

Otázka č. 2 se zaměřovala na znalost výukových programů, které se OČMU věnují. Z výsledků zobrazených na obrázku 15 je patrné, že vedení jedné školy (20 %) nezná žádný zmíněný nebo jiný výukový program, a tudíž ani nepoužívá jejich materiály. Zástupci čtyř škol (80 %) uvedli, že mají povědomí o některém z výukových programů.

Obrázek 15: Znalost výukových programů

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Během prováděných rozhovorů ředitelé škol zmínili výukové programy, které znají. Z informací uvedených v tabulce 12 je zřejmé, že nejvyšší míru povědomí mezi respondenty vykazoval výukový program *Záchranný kruh*, který byl zmiňován respondenty nejvíce.

Tabulka 12: Využívané výukové programy

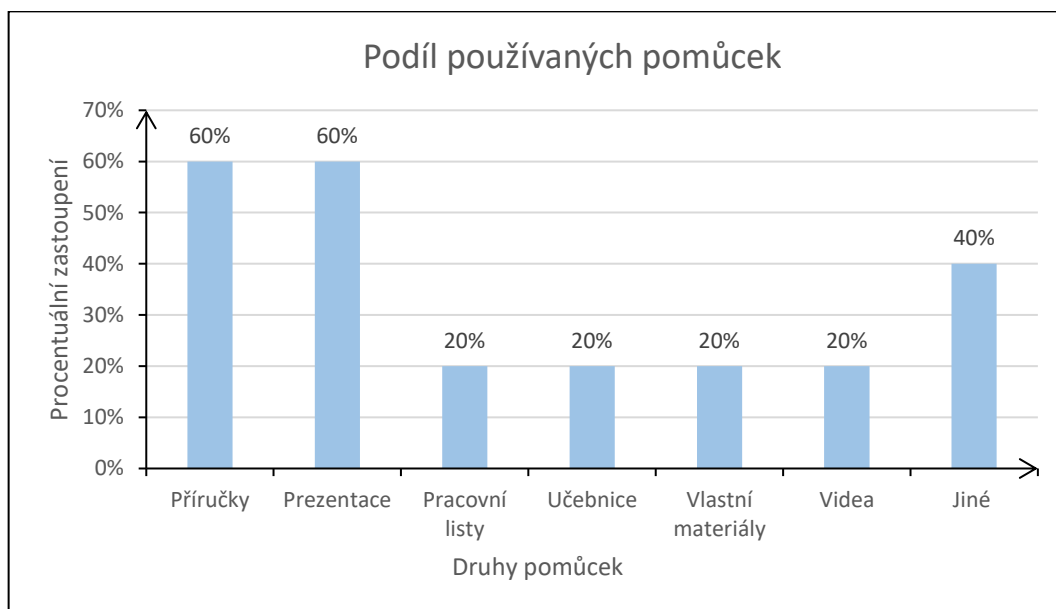
	Škola č. 1	Škola č. 2	Škola č. 3	Škola č. 4	Škola č. 5	Celkem
Hasík CZ		✓		✓		40 %
Záchranný kruh	✓			✓	✓	60 %
Jiný					✓	20 %

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Otázka č. 3

Jaké pomůcky využíváte při výuce? (*příručky, prezentace, obrázky, pracovní listy apod.*)

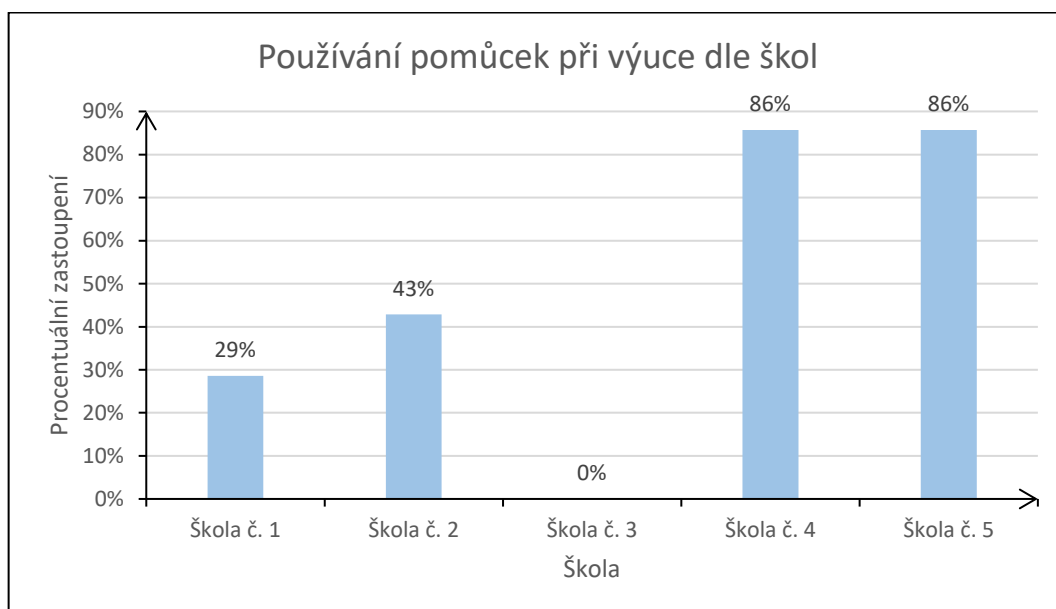
Otázka č. 3 se dotazovala, jaké pomůcky jsou při výuce využívány. Šetřením bylo zjištěno, že nejčastěji využívané jsou zpracované příručky a prezentace, které byly uvedeny v 60 % případů. Kromě zpracovaných příruček a prezentací jsou při výuce používány i jiné pomůcky, jak je uvedeno na obrázku 16.

Obrázek 16: Podíl používaných pomůcek

[Zdroj: Vlastní zpracování]

Z informací uvedených na obrázku 17 je patrné, že nejvyšší míru využívání dostupných pomůcek při výuce vykazuje škola č. 4 a škola č. 5 (86 %). Oproti tomu škola č. 3 vykazuje nejnižší využití pomůcek (0 %).

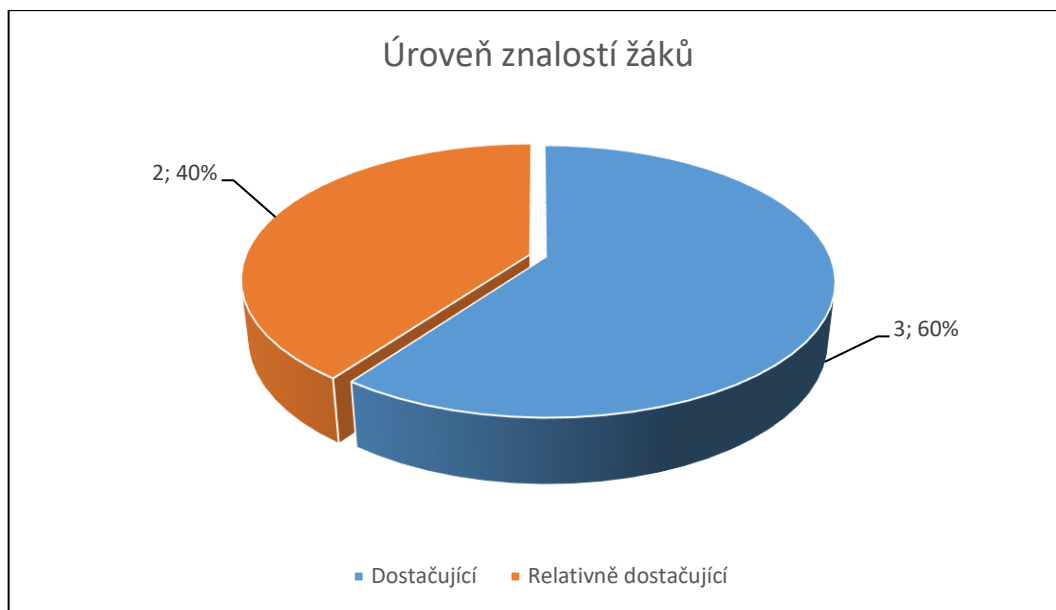
Obrázek 17: Používání pomůcek při výuce dle škol

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Otázka č. 4

Myslíte si, že jsou znalosti žáků s ohledem na jejich věk v této problematice dostačující, nebo že by mělo dojít k jejich zlepšení například zavedením samostatného předmětu? V jakých oblastech jsou dle Vašeho názoru dostačující, v jakých naopak nejsou dostačující?

Na základě rozhovorů bylo zjištěno, že se zavedením samostatného předmětu nesouhlasí žádný z respondentů. Z informací uvedených na obrázku 18 je patrné, že 60 % respondentů považuje úroveň znalostí žáků s ohledem na jejich věk dostačující. Znalosti, které byly respondenty označeny jako dostačující a které jako nedostačující, jsou přehledně uvedeny v tabulce 13.

Obrázek 18: Úroveň znalostí žáků

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Tabulka 13: Znalosti žáků

Dostačující	Nedostačující
Znalosti o poskytování první pomoci	Oblast nebezpečných látek
Znalost výstražných signálů	Otázka evakuace
Znalost důležitých telefonních čísel	Obsah evakuačního zavazadla
Dopravní výchova	Oblast chemických látek
Přírodní katastrofy	Informace spojené s cestováním do zahraničí (připojištění apod.)

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Otázka č. 5

Je na Vaší škole prováděná zkouška evakuace? Pokud ano, jak často?

Z výsledků uvedených v tabulce 14 lze konstatovat, že zkouška evakuace probíhá na všech školách. Podrobnosti o její četnosti jsou uvedeny v tabulce 14.

Tabulka 14: Realizace evakuace

Realizace evakuace	
Škola č. 1	Ano, maximálně jednou za rok.
Škola č. 2	Ano, jednou za rok na přelomu září a října.
Škola č. 3	Ano, jednou za rok.
Škola č. 4	Ano, dvakrát za rok – v září a v květnu.
Škola č. 5	Ano, jednou za rok se provádí cvičný poplach a evakuace.

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Otázka č. 6

Probíhá, případně jakým způsobem, nějaké ověření studijních znalostí žáků z oblasti OČMU? (např. testovou formou) Pokud ano, jak nakládáte s výstupy?

Vedení čtyř škol (80 %) uvedlo, že k ověřování teoretických znalostí žáků využívají různé testy či desetiminutovky. Praktické dovednosti jsou uvěřovány v rámci projektových dnů. Pouze jedna škola (20 %) uvedla, že k ověřování znalostí žáků nedochází žádným způsobem. Konkrétní odpovědi na otázku jsou uvedeny v tabulce 15.

Tabulka 15: Forma ověřování studijních znalostí žáků

Forma ověřování studijních znalostí žáků	
Škola č. 1	Teoretické znalosti jsou ověřovány v průběhu výuky formou testů a praktické dovednosti jsou ověřovány na akci „Den v přírodě“.
	Výstupy jsou zahrnuty do celkového hodnocení příslušného žáka.
Škola č. 2	Ověřování probíhá formou testů zejména v 8. a 9. ročníku.
	Výstupy jsou využity pro finální hodnocení předmětu.
Škola č. 3	Ověřování znalostí neprobíhá. Je to maximálně v rámci preventivního poučení, ale testová forma se neaplikuje.
Škola č. 4	Teoretické znalosti se ověřují cestou testů či desetiminutovek; praktické pak např. při dopravní výchově.
	Výsledky testů jsou zohledňovány při celkovém hodnocení žáka.
Škola č. 5	Ověřování probíhá v rámci Projektového dne a následně i vypracováním testu.
	Výstupy jsou využity k celkovému hodnocení předmětů.

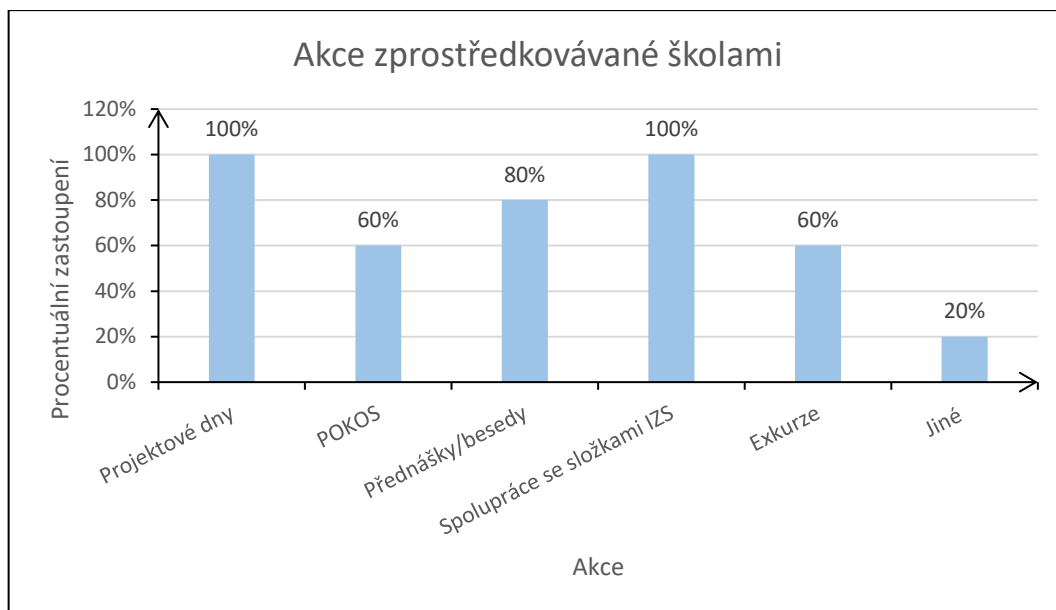
[Zdroj: Vlastní výzkum]

Otázka č. 7

Pořádá Vaše škola besedy, exkurze či projektové dny pro žáky se zaměřením na bezpečnostní téma? Pokud ano, jaké?

Výzkumem bylo zjištěno, že projektové dny jsou nejčastější formou akcí s bezpečnostní tematikou. Významné zastoupení má také spolupráce se složkami IZS, kdy ředitelé všech škol uvedli, že minimálně s jednou ze složek IZS spolupracují. Pořádané a využívané akce spolu s odpovídajícími procenty jsou zobrazeny na obrázku 19.

Obrázek 19: Akce zprostředkované školami

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Otázka č. 8

Myslíte si, že výuka této problematiky zvyšuje připravenost žáků na zvládání rizikových situací během každodenního života a případně i při mimořádných událostech?

Výsledky, které byly od respondentů zjištěny na základě provedených rozhovorů, jsou uvedeny v tabulce 16.

Tabulka 16: Zvýšení připravenosti žáků

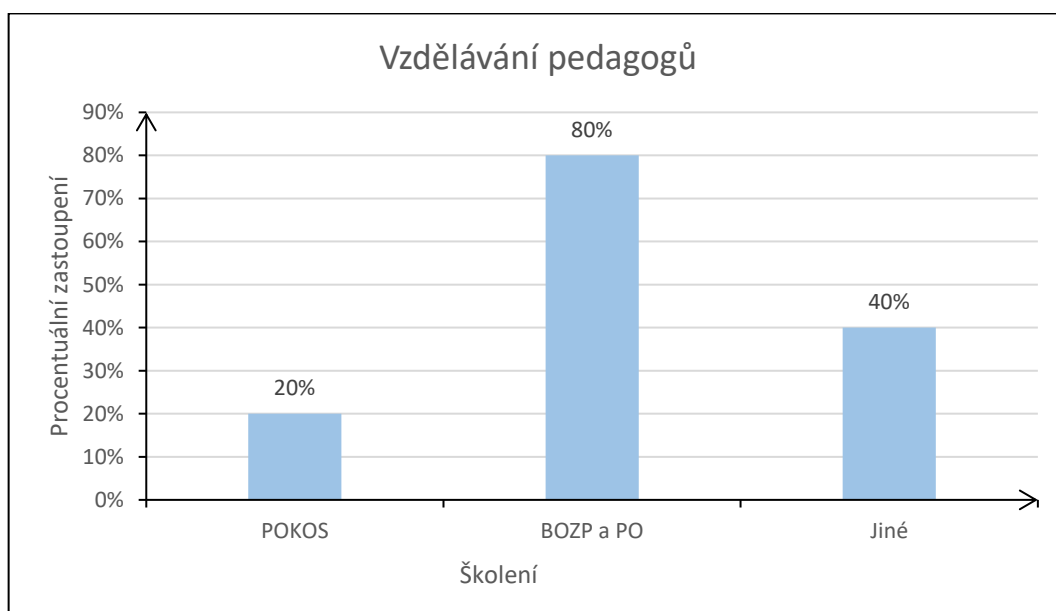
Zvýšení připravenosti žáků	
Škola č. 1	U žáků, kteří tomu věnují pozornost ano, u těch, kteří ne, tak nikoliv.
Škola č. 2	Každodenního života ano, ale mimořádných událostí spíše ne, ty vždy překvapí.
Škola č. 3	Částečně ano.
Škola č. 4	Určitě ano.
Škola č. 5	Myslím si, že ano.

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Otázka č. 9

Jakým způsobem jsou na Vaší škole připravováni pedagogové k výuce dané problematiky? Poskytuje (zprostředkovává) škola pedagogům kurzy či školení k tématu a vzdělávání v oblasti OČMU?

Bylo zjištěno, že vzdělávání pedagogů probíhá v 80 % případů skrze pravidelná školení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) a požární ochrany (PO). Pouze v 20 % případů dochází ke vzdělávání pedagogů v rámci programu POKOS. Metody vzdělávání pedagogů jsou uvedeny na obrázku 20.

Obrázek 20: Vzdělávání pedagogů

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Otázka č. 10

Myslíte si, že výuka bezpečnosti, OČMU je stejně důležitá, jako výuka ostatních předmětů? Proč ano, proč ne? Měl/a byste Vy osobně zájem o rozšíření Vašich znalostí v dané problematice?

Šetřením byly zjištěny značné rozdíly v odpovědích respondentů. Někteří jasně uvedli, že je problematika OČMU důležitá nebo i důležitější, jiní váhali

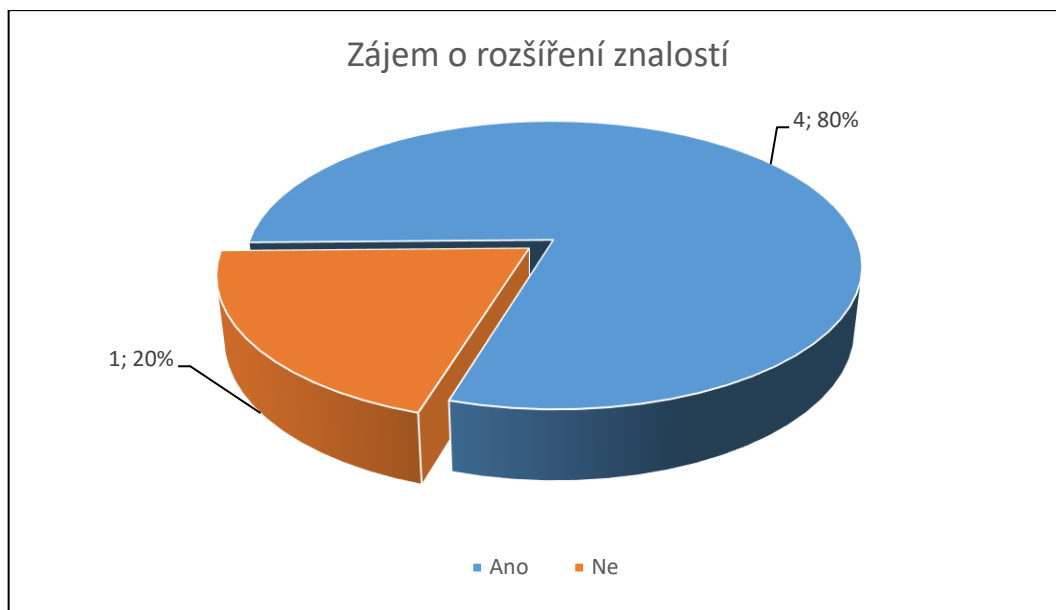
a nakonec uvedli menší významnost této problematiky. Konkrétní odpovědi jsou uvedeny v tabulce 17.

Tabulka 17: Důležitost výuky OČMU

Důležitost výuky OČMU	
Škola č. 1	Spíše ano, patří to do obecného povědomí, ale svět na tom nestojí.
	Zájem o rozšíření znalostí nemám, myslím si, že jsou dostačující.
Škola č. 2	Podobně důležitá, ale na zavedení samostatného předmětu to není.
	Zájem o rozšíření znalostí by byl, ale bohužel na to není časová kapacita.
Škola č. 3	Spíše není důležitá nebo důležitější než ostatní předměty. Spoléhám na to, že bezpečnost je chráněna jiným a dostatečným způsobem a myslím si, že například čtenářská či finanční gramotnost je mnohem využitelnější.
	Zájem o rozšíření znalostí bych měla například v rámci nějakého projektového dne.
Škola č. 4	Myslím si, že je dokonce i důležitější, jelikož si myslím, že by člověk určitě měl mít o této problematice nějaké povědomí, aby byl do budoucna připravený na to, co ho může potkat a uměl zareagovat. Důležitá je pak zejména praxe.
	Já osobně bych určitě měl zájem o rozšíření znalostí, už jen proto, co jsem vše zažil při cestování.
Škola č. 5	Myslím si, že výuka je důležitější a že velmi důležitý a na místě je také praktický nácvik chování v dané situaci.
	Osobně bych se rozšiřování svých znalostí asi nebránila.

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Druhá část otázky se dotazovala, zda by měli respondenti zájem o rozšíření svých znalostí v této problematice. Čtyři respondenti (80 %) zájem projevili a pouze jeden respondent (20 %) uvedl, že své znalosti považuje za dostačující, a tak nemá o rozšiřování svých vědomostí zájem. Rozvržení odpovědí je znázorněno na obrázku 21.

Obrázek 21: Zájem o rozšíření znalostí

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Otázka č. 11

Máte Vy sám/sama nějaké jiné poznatky?

Poslední otázka rozhovoru umožňovala jedinci vyjádřit své vlastní poznatky a připomínky k danému problému. Z dat uvedených v tabulce 18 je patrné, že tři respondenti (60 %) vyslovili své připomínky. Zbylé procento respondentů (40 %) této příležitosti nevyužilo a neuvedlo žádné své poznatky.

Tabulka 18: Osobní poznatky respondentů

Osobní poznatky respondentů	
Škola č. 1	Nemám žádné.
Škola č. 2	Dle mého názoru jsou exkurze lepší než teoretická výuka, a to i z pohledu žáků. Rádi se na exkurzích ptají a lépe si vše spojí a zapamatují.
Škola č. 3	Nesouhlasím se zavedením branné výchovy jako samostatného předmětu.
Škola č. 4	Přál bych si, aby došlo k zavedení něčeho, co by se podobalo branné výchově. Dále si přeji, abychom se více zaměřili na zlepšení pohybové aktivity a fyzické zdatnosti u dětí.
Škola č. 5	Nemám nic.

[Zdroj: Vlastní výzkum]

5.3 SWOT analýza

Na základě zjištěných informací byla vytvořena souhrnná SWOT analýza výuky předmětu OČMU na ZŠ PLK. V tabulkách 19 až 26 níže jsou postupně rozpracovány slabé a silné stránky, příležitosti a hrozby. Finální numerické zpracování SWOT analýzy je uvedeno v tabulce 27.

Silné stránky

Tabulka 19: Identifikace silných stránek

Silné stránky	
1	Zařazení problematiky do ŠVP škol
2	Používání moderních učebních materiálů a pomůcek
3	Realizace praktické výuky
4	Spolupráce škol s odborníky

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Tabulka 20: Hodnocení silných stránek

	1	2	3	4	p	(p+1)	Váha	Hodnocení	Síla kritéria
1		1	1	1	3	4	0,40	5	2,00
2			3	4	0	1	0,10	3	0,30
3				4	1	2	0,20	4	0,80
4					2	3	0,30	4	1,20
						10	1,00		4,30

* p = počet priorit

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Slabé stránky

Tabulka 21: Identifikace slabých stránek

Slabé stránky	
1	Absence konkrétního předmětu o OČMU
2	Rozdílnost ve výuce OČMU mezi školami
3	Nízká kvalifikace pedagogů v oblasti OČMU
4	Nedostatek hodinové dotace ve výuce

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Tabulka 22: Hodnocení slabých stránek

	1	2	3	4	p	(p+1)	Váha	Hodnocení	Síla kritéria
1		2	3	4	0	1	0,10	-3	-0,30
2			3	2	2	3	0,30	-3	-0,90
3				3	3	4	0,40	-5	-2,00
4					1	2	0,20	-3	-0,60
						10	1,00		-3,80

* p = počet priorit

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Příležitosti

Tabulka 23: Identifikace příležitostí

Příležitosti	
1	Materiály od HZS a jiných subjektů
2	Současná situace ve světě
3	Projektové dny s bezpečnostní tematikou
4	Kvalitnější příprava pedagogů v oblasti OČMU

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Tabulka 24: Hodnocení příležitostí

	1	2	3	4	p	(p+1)	Váha	Hodnocení	Síla kritéria
1		1	3	4	1	2	0,20	4	0,80
2			3	4	0	1	0,10	2	0,20
3				3	3	4	0,40	4	1,60
4					2	3	0,30	4	1,20
						10	1,00		3,80

* p = počet priorit

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Hrozby

Tabulka 25: Identifikace hrozeb

Hrozby	
1	Nedostatek kvalifikovaných odborníků v oblasti OČMU
2	Nízký zájem o dané téma
3	Nedostatek financí pro tvorbu nových materiálů
4	Zrušení výuky OČMU

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Tabulka 26: Hodnocení hrozeb

	1	2	3	4	p	(p+1)	Váha	Hodnocení	Síla kritéria
1		2	1	4	1	2	0,20	-4	-0,80
2			2	4	2	3	0,30	-3	-0,90
3				4	0	1	0,10	-2	-0,20
4					3	4	0,40	-4	-1,60
						10	1,00		-3,50

* p = počet priorit

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Tabulka 27: Numerická matice SWOT analýzy

VNITŘNÍ FAKTORY	Silné stránky	Váha	Hodnocení	Síla kritéria
	Zařazení problematiky do ŠVP škol	0,40	5	2,00
	Používání moderních učebních materiálů a pomůcek	0,10	3	0,30
	Realizace praktické výuky	0,20	4	0,80
	Spolupráce škol s odborníky	0,30	4	1,20
	Součet kritérií	1,00		4,30
	Slabé stránky	Váha	Hodnocení	Síla kritéria
	Absence konkrétního předmětu o OČMU	0,10	-3	-0,30
	Rozdílnost ve výuce OČMU mezi školami	0,30	-3	-0,90
	Nízká kvalifikace pedagogů v oblasti OČMU	0,40	-5	-2,00
	Nedostatek hodinové dotace ve výuce	0,20	-3	-0,60
	Součet kritérií	1,00		-3,80
VNĚJŠÍ FAKTORY	Příležitosti	Váha	Hodnocení	Síla kritéria
	Materiály od HZS a jiných subjektů	0,20	4	0,80
	Současná situace ve světě	0,10	2	0,20
	Projektové dny s bezpečnostní tematikou	0,40	4	1,60
	Kvalitnější příprava pedagogů v oblasti OČMU	0,30	4	1,20
	Součet kritérií	1,00		3,80
	Hrozby	Váha	Hodnocení	Síla kritéria
	Nedostatek kvalifikovaných odborníků v oblasti OČMU	0,20	-4	-0,80
	Nízký zájem o dané téma	0,30	-3	-0,90
	Nedostatek financí pro tvorbu nových materiálů	0,10	-2	-0,20
	Zrušení výuky OČMU	0,40	-4	-1,60
	Součet kritérií	1,00		-3,50

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Pro získání celkové hodnoty SWOT analýzy byly nejprve sečteny interní části SWOT analýzy – slabé a silné stránky a poté i externí části – příležitosti a hrozby. Tato dvě čísla byla nakonec sečtena. Výsledné hodnoty analýzy jsou uvedeny v tabulce 28. Finální výsledek SWOT analýzy je uveden na obrázku 22.

Tabulka 28: Výsledek SWOT analýzy

	Vnitřní faktory		Vnější faktory	
	Silné stránky	Slabé stránky	Příležitosti	Hrozby
	4,30	-3,80	3,80	-3,50
Celkem	0,50		0,30	
Celkový výsledek SWOT analýzy				
0,80				

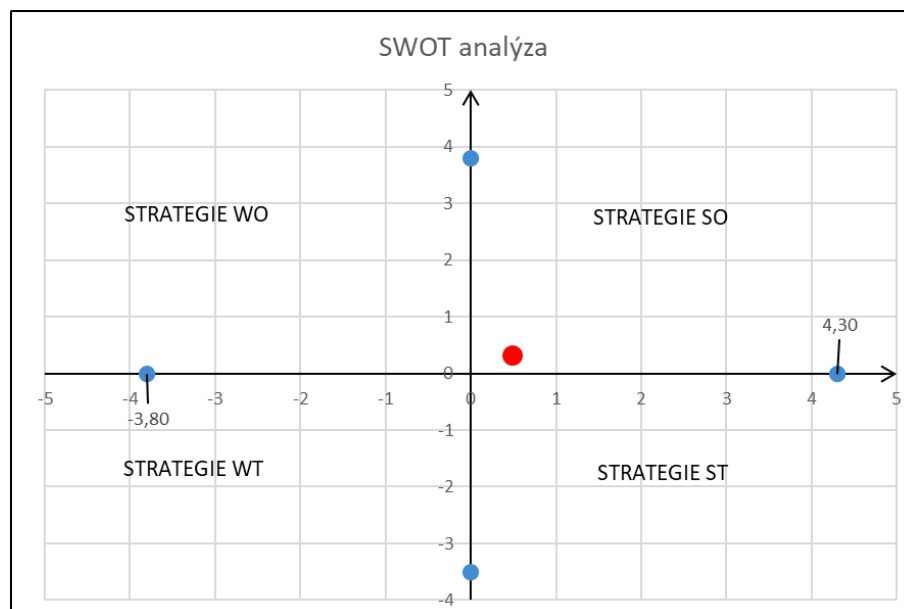
[Zdroj: Vlastní výzkum]

	POZITIVNÍ	NEGATIVNÍ
VNITŘNÍ FAKTORY	Silné stránky	Slabé stránky
	Zařazení problematiky do ŠVP škol	Absence konkrétního předmětu o OČMU
	Používání moderních učebních materiálů a pomůcek	Rozdílnost ve výuce OČMU mezi školami
	Realizace praktické výuky	Nízká kvalifikace pedagogů v oblasti OČMU
	Spolupráce škol s odborníky	Nedostatek hodinové dotace ve výuce
VNĚJŠÍ FAKTORY	Příležitosti	Hrozby
	Materiály od HZS a jiných subjektů	Nedostatek kvalifikovaných odborníků v oblasti OČMU
	Současná situace ve světě	Nízký zájem o dané téma
	Projektové dny s bezpečnostní tematikou	Nedostatek financí pro tvorbu nových materiálů
	Kvalitnější příprava pedagogů v oblasti OČMU	Zrušení výuky OČMU

Obrázek 22: Výsledná matice SWOT analýzy

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Po celkovém součtu všech kritérií byla zjištěna konečná hodnota SWOT analýzy 0,80. Z výsledné hodnoty vyplývá, že současný stav výuky OČMU na ZŠ PLK je lehce nadprůměrný. Výběr vhodné strategie SWOT analýzy vychází ze součtu vnitřních faktorů a vnějších faktorů a zanesením těchto hodnot do grafu. Zjištěný výsledek je zobrazen na obrázku 23. Modře jsou označeny dílčí hodnoty jednotlivých kategorií, červeně je pak zobrazena výsledná hodnota analýzy. Vhodnou volbou pro zlepšení současného stavu výuky je strategie SO (ofenzivní strategie), během níž dochází k využití příležitostí za pomoci silných stránek.

Obrázek 23: Výběr strategie SWOT analýzy

[Zdroj: Vlastní výzkum]

6 DISKUZE

Zařazení problematiky OČMU do výuky na základních školách je podstatné zejména z hlediska odborné informovanosti žáků. Cílem výuky OČMU je předat žákům informace, které jim pomohou správně vyhodnotit rizikové situace a přizpůsobit jim své chování, aby zbytečně nedocházelo k ohrožení jejich života a zdraví.

Úvodní část teoretické práce byla zaměřena na základní pojmy, které s danou problematikou souvisejí. Následně byl popsán historický vývoj OO na území ČR, který dle mého názoru do určité míry ovlivnil nejen historický vývoj výuky OČMU, ale i její současný stav. V teoretické části byly dále rozebrány právní předpisy spojené s OO, byl popsán vzdělávací systém ČR včetně definice RVP a ŠVP. Závěr teoretické části se věnuje samotnému tématu OČMU, jejímu historickému vývoji a zařazení tematiky do aktuálního znění RVP ZV. Dále je v teoretické části uvedena řada dostupných podkladů a materiálů, které mohou být pro výuku OČMU využity. Práce dále zmiňuje výukové programy, které se problematikou zabývají a které vytváří většinu dostupných edukačních materiálů. V závěru teoretické části je uveden přístup zahraničních zemí k výuce OČMU. Nejlepší přístup k výuce zaujmula dle mého Polska republika, která se PVČ dle zjištěných informací věnuje ze zmíněných zemí nejvíce [46, 47, 48].

6.1 Diskuze k rozborům školních vzdělávacích programů

Všechny školy, s výjimkou školy č. 3, měly jimi zpracovaný ŠVP zveřejněný na svých webových stránkách. Škola č. 3 na svých internetových stránkách uváděla, že ŠVP je k dispozici k nahlédnutí u vedení školy, od kterého byl také následně obdržen. Tato skutečnost se nabízí k otázce, zda je to správné, když se dle školského zákona jedná o veřejně přístupné materiály, které by měly být všem dostupné. Vzhledem k tomu, že na stránkách školy č. 3 bylo uvedeno,

u koho je dokument dostupný a byl poskytnut bez sebemenších problémů, v tom nevidím sebemenší problém a myslím si, že je to v pořádku.

Analýzou ŠVP jednotlivých škol v oblasti vzdělávacího oboru VO bylo zjištěno, že v plném rozsahu jsou očekávané výstupy zahrnuty do ŠVP školou č. 4 a školou č. 5. Oproti tomu pouze 50 % očekávaných výstupů je zahrnuto do ŠVP školy č. 1, školy č. 2 a školy č. 3. Dále bylo zjištěno, že téma OČMU je u vzdělávacího oboru VO nejvíce začleněno do výuky v 9. ročníku. Je možné se domnívat, že důvodem pro zařazení daného tématu až do 9. ročníku je potřeba určité úrovně vyspělosti žáků, která jim umožní porozumět složitým tématům, jako jsou například právní ustanovení nebo globální problémy lidstva.

U vzdělávacího oboru F bylo zjištěno, že pouze škola č. 3 nezahrnuje do svého ŠVP stanovený výstup. Na základě této skutečnosti se lze domnívat, že škola č. 3 neinformuje své žáky o využívání energetických zdrojů v souvislosti s jejich vlivem na životní prostředí [25]. Prostřednictvím výzkumu bylo odhaleno, že vzdělávací obor F zahrnuje téma OČMU nejvíce v 8. ročníku.

Nejvyšší počet očekávaných výstupů spojených s OČMU obsahuje vzdělávací obor CH, a to šest. Při rozboru ŠVP bylo zjištěno, že škola č. 3, oproti ostatním školám, zahrnuje do svého ŠVP pouze jeden výstup. Současně škola č. 4 nezahrnuje do svého ŠVP výstup, který se zaměřuje na využívání různých látek v praxi a na jejich vliv na životní prostředí a zdraví člověka [25]. Zbylé školy stanovené výstupy zahrnují do svých ŠVP v plném rozsahu. Zjištěné výsledky ukazují, že nejvíce očekávaných výstupů zahrnují oslovené školy do výuky v 9. ročníku. Výsledky nulového zastoupení, které byly zjištěny u 6. a 7. ročníku jsou způsobeny nulovou hodinovou dotací v těchto ročnících.

U vzdělávacího oboru P začleňuje nejméně očekávaných výstupů do svého ŠVP dle analýzy škola č. 1 a škola č. 3, kdy škola č. 1 nezačleňuje žádný z výstupů

stanovených RVP ZV a škola č. 3 pouze jeden. Oproti tomu zbylé školy zahrnují do svého ŠVP všechny očekávané výstupy a lze tak předpokládat výskyt dílčích témat problematiky OČMU ve výuce, a to zejména v 9. ročníku, jak ukázalo šetření.

U vzdělávacího oboru Z bylo zjištěno, že se očekávané výstupy týkají zejména praktické části výuky a znalostí aplikovatelných v praxi. Výzkum ukázal, že nejvíce výstupů je začleňováno do ŠVP školou č. 2 a školou č. 5, na základě čehož se lze domnívat, že je u těchto škol kladen důraz nejen na teoretickou, ale i na praktickou část výuky. Tuto domněnku také potvrdily rozhovory provedené s jednotlivými řediteli. Naopak na základě výsledků rozboru ŠVP školy č. 4, by bylo možné se domnívat, že na škole č. 4 k realizaci praktické výuky nedochází. Při rozhovoru s ředitelem školy č. 4 bylo zjištěno, že tomu tak není a že praktická výuka je na této škole naopak velmi podporována, a to například formou projektových dnů. Myslím si, že cíle očekávaných výstupů oboru Z, které pojednávají o základech praktické topografie, orientaci v terénu nebo o bezpečném pohybu a pobytu v krajině, by mohlo být naplňováno zejména formou soutěží či jinou hravou formou, která by byla pro žáky jakousi formou výuky a zábavy zároveň. Vzhledem k povaze těchto aktivit by bylo možné u žáků zvýšit jejich zájem o téma a tím i podpořit zapamatování si získaných informací. Tuto moji myšlenku podpořil také výsledek výzkumu, při kterém bylo zjištěno, že téma OČMU je do výuky Z řazeno nejvíce v 6. ročníku. Vzhledem k věku žáků v 6. třídě by bylo možné hravou formu aplikovat bez problémů.

U vzdělávacího oboru VZ lze na základě zjištěných dat pozorovat největší nedostatky u školy č. 3. Analýza ukázala, že škola č. 3 zahrnuje do svého ŠVP pouze jeden očekávaný výstup. V aktuálním znění RVP ZV je uvedeno, že jedním z cílů vzdělávací oblasti člověk a společnost, do které je obor VZ řazen, je vést žáky k tomu, aby byli schopni aplikovat získané poznatky ve svém životě

k osvojování vhodného chování v každodenních situacích a v případě ohrožení i při MU [25], a to, jak bylo zjištěno rozborem, škola č. 3 nenaplnuje. Tento výsledek je odlišný od škol č. 1, č. 2 a č. 5, které do svých ŠVP začleňují výstupy v plném rozsahu a lze tak předpokládat, že bude stanovený cíl naplněn.

V oblasti vzdělávacího oboru TV je v souvislosti s tématem OČMU uveden v RVP ZV jeden očekávaný výstup, který na základě zjištěných výsledků do svých ŠVP začleňují školy č. 2, č. 4 a č. 5. U těchto škol bylo zjištěno, že téma OČMU začleňují do hodin TV ve všech ročnících 2. stupně.

Je důležité zmínit, že RVP ZV stanovuje pouze očekávané výstupy jednotlivých vzdělávacích oblastí, nikoli přesnou hodinovou dotaci ani ročníky, ve kterých by měla být problematika OČMU řešena [25]. Stanovení přesné hodinové dotace či konkrétního ročníku, ve kterém by měla být tato problematika řešena, je v kompetenci jednotlivých škol. Na základě provedených rozborů ŠVP zúčastněných škol bylo zjištěno, že nejvíce dotčeným ročníkem v souvislosti s výukou problematiky OČMU je 9. ročník a nejméně pak 6. ročník.

Dle RVP ZV je identifikováno celkem 22 očekávaných výstupů spojených s problematikou OČMU [25]. Provedeme-li analýzu, kolik z těchto očekávaných výstupů jednotlivé školy do svých ŠVP zahrnují, zjistíme následující informace. Všech 22 očekávaných výstupů do svého ŠVP zahrnuje škola č. 5. Škola č. 2 zahrnuje do svého ŠVP 20 výstupů, 17 výstupů zahrnuje do svého ŠVP škola č. 4 a 16 očekávaných výstupů lze najít v ŠVP školy č. 1. Nejmenší počet očekávaných výstupů začleňuje do svého ŠVP škola č. 3, a to jen 6. Bylo tak možné předpokládat, že úroveň výuky problematiky OČMU na škole č. 3 bude na horší úrovni. Tento výsledek byl prostřednictvím rozhovoru s vedením školy potvrzen. Rozhovor odhalil mimo značných nedostatků ve výuce problematiky OČMU také neinformovanost o daném tématu.

Při detailním rozboru ŠVP školy č. 1 bylo dále zjištěno, že škola má dva dlouhodobé projekty s preventivním zaměřením. Prvním z nich je projektový den s názvem *Chování člověka v přírodě*, který je pořádán každoročně v rozsahu šesti hodin a je určen pro žáky 7. ročníku. Druhým dlouhodobým projektem je projekt s názvem *Člověk a chemie*, který je pořádán také každoročně v délce jednoho dne a je určen pro žáky 9. tříd.

Při rozboru ŠVP školy č. 2 a i při následném rozhovoru bylo zjištěno, že škola nemá přímo předmět výchova k občanství, ale má vyučovací předmět člověk a svět práce, který vznikl integrací učiva ze vzdělávacích oborů právě výchovy k občanství a předmětu člověk a svět práce. Je důležité zmínit, že množství probírané látky není tímto nijak omezeno, jedná se pouze o interní uspořádání jednotlivých předmětů.

6.2 Diskuze k rozhovorům

V některých částech této kapitoly budou výsledky výzkumu této diplomové práce provedeného pro území Plzeňského kraje porovnávány s výsledky obdobného šetření diplomové práce Kozákové B. z roku 2020 [63] zpracovaného pro území okresu Cheb v Karlovarském kraji.

První otázka se dotazovala, zda se daná škola problematice OČMU věnuje a pokud ano, tak v rámci, kterého předmětu. Na základě rozhovorů bylo zjištěno, že nejvíce je problematika implementována do výuky výchovy ke zdraví, a to v 80 %. Dalšími v pořadí jsou předměty chemie a přírodopis, do kterých je téma zařazeno v 60 %. Kolonka jiný předmět představuje u školy č. 2 právě zmiňovaný předmět člověk a společnost. V porovnání s výsledky pro okres Cheb [63], byla problematika OČMU řazena nejvíce do předmětu výchova k občanství (69 %) a dále pak do přírodopisu (67 %). Rozdíl nevnímám jako podstatný, a to z toho důvodu, že se domnívám, že řazení OČMU do jednotlivých předmětů je velmi

individuální a záleží zejména na samotné škole, jaký interní způsob bude volen. Druhá polovina otázky se dotazovala, v jakém ročníku je problematika nejvíce řešena. V této části lze pozorovat rozdíly mezi výsledky zjištěnými rozbořením ŠVP a výsledky zjištěnými rozhovory. Zatímco analýza ŠVP ukázala, že nejvíce očekávaných výstupů je spojeno s 9. ročníkem, rozhovory zjistily, že výuce problematiky OČMU je věnována pozornost nejvíce v 8. ročníku. Rozdíl může být způsobený tím, že jednotlivé školy kladou větší důraz na témata probíraná právě v 8. ročníku. V porovnání s okresem Cheb [63], kde výzkum pro tento okres také ukázal, že místní školy začleňují výuku nejvíce do 8. ročníků, a to v 60 %, je možné sledovat s výsledky zjištěnými rozhovory shodu. Shodu je také možné sledovat u ročníku, který je problematikou dotčen nejméně. Zde bylo na základě obou výzkumů, analýz ŠVP i rozhovorů, zjištěno, že se jedná o 6. ročník.

Druhá otázka se dotazovala na znalost výukových programů, které se problematikou OČMU zabývají. Kromě jedné školy všechny ostatní uvedly, že jim je nějaký výukový program znám. Nejčastěji zmiňovaným byl ZK, v 60 %, který se OČMU věnuje již od roku 2005 a vytváří mnoho edukačních materiálů na toto téma. Na druhém místě byl zmiňovaný program Hasík CZ, v 40 %. Dále byl zmíněn projekt se stejnojmennou příručkou od HZS JMK *Vaše cesty k bezpečí, aneb, chytré blondýnky radí*.

Na základě třetí otázky bylo zjištěno, že nejčastěji používanými pomůckami při výuce jsou příručky a prezentace, které byly zmíněny v 60 %. Příručky a prezentace byly i v okrese Cheb zmíněny jako jedny z nejpoužívanějších [63]. Školou č. 1 bylo zmíněno, že různé příručky jsou používány zejména na prvním stupni, zatímco pro druhý stupeň je volena spíše praktická výuka formou exkurzí či účastí na jednotlivých akcích. Vedení školy č. 3 uvedlo, že mu není známá skutečnost, že by na škole docházelo k používání některých dostupných

příruček. Naopak škola č. 4 a č. 5 používá ve své výuce pomůcky v 86 %. Zástupce za školu č. 4 uvedl, že využití pomůcek je pestré a jsou využívány například vlastní zpracované prezentace, dostupné příručky, pracovní listy nebo pak interaktivní prezentace. Vedení také uvedlo, že právě interaktivních prezentací a jiných pomůcek hojně využívají, a to především proto, že škola disponuje značným vybavením tříd tabulemi, které interakci umožňují. Také škola č. 5 uvedla, že učitelé pro výuku používají mnoho pomůcek, například se jedná o prezentace, videa či pracovní listy. Pro praktickou část výuky pak slouží školou pořádaný projektový den *Ochrana člověka za mimořádných událostí*.

Na otázku, zda si respondenti myslí, že je úroveň znalostí žáků s ohledem na jejich věk dostačující, uvedlo 60 % dotazovaných, že dle jejich názoru ano. 40 % uvedlo, že je považuje spíše za relativně dostačující. Otázka se dále ptala na oblasti znalostí, které považuje respondent za dostačující a která naopak za méně dostačující. Zde se jednotlivé oblasti lišily, ale souhrnně lze říci, že respondenti vnímají za dostačující znalosti v oblasti přírodních katastrof, znalosti o poskytování první pomoci, znalost výstražné signalizace nebo dále dopravní výchovy či znalost důležitých telefonních čísel. Za nedostačující informace byla označena oblast nebezpečných a chemických látek, otázka evakuace včetně obsahu evakuačního zavazadla a informace spojené s cestováním do zahraničí. V další části otázky byl položen dotaz, zda by nemělo dojít k zavedení samostatného předmětu, který by se problematice plně věnoval. Všichni respondenti odpověděli záporně a žádný z nich nevyslovil souhlas se zavedením samostatného předmětu. Jejich názor byl nejčastěji odůvodněn tím, že pro vytvoření nového předmětu a zejména pak pro jeho výuku není časový prostor a že by předmět musel být zaveden jedině na úkor jiného předmětu. Respondent školy č. 4 uvedl, že namísto zavedení samostatného předmětu by uvítal zavedení něčeho, co by se podobalo dřívější branné výchově, a to zejména kvůli zvýšení fyzické zdatnosti žáků, která je dle něj v současné době velmi špatná. Zástupce

školy č. 3 uvedl, že by uvítal vytvoření nějaké metodické příručky, která by shrnula důležitá témata, která mají být žákům předána. Jelikož takové metodické příručky existují, a dle mého jsou zpracovány na velmi dobré úrovni, byly respondentu nějaké doporučeny. Respondent na tuto skutečnost reagoval slovy: „Dobře, tak to se rádi podíváme, děkujeme, nevěděli jsme o tom.“ Skutečnost, že respondent nevěděl o existenci zpracovaných příruček mě překvapila. Zjištění si vysvětluji nízkým zájmem školy o tuto problematiku. Na druhou stranu jsem byla ráda, že jsem mohla na situaci pohotově zareagovat a školu tak s nějakými příručkami seznámit.

Pátá otázka zkoumala, zda na jednotlivých školách probíhá pravidelná zkouška evakuace a pokud ano, tak jak často. Všechny školy uvedly, že evakuaci pravidelně trénují. Kromě školy č. 4 všechny uvedly, že evakuace je prováděna jednou do roka. Škola č. 4 uvedla, že evakuace je trénovaná dvakrát ročně, a to v září a v květnu. Prováděný rozhovor byl pro jednoho z respondentů dokonce impulsem pro zaznamenání si datumu příští zkoušky evakuace. Osobně si myslím, že pravidelná zkouška evakuace je velmi důležitá, a to především z hlediska prevence. Troufám si i říci, že by bylo dobré, kdyby všechny školy prováděly cvičnou evakuaci dvakrát za školní rok – například na počátku v říjnu a následně ke konci školního roku. Mohlo by se tak předejít možnému riziku, že by se někteří žáci cvičné evakuace vůbec nezúčastnili například ze zdravotních důvodů.

V šesté otázce bylo zkoumáno, zda probíhá nějaké ověřování získaných znalostí. Bylo zjištěno, že ověřování teoretických znalostí probíhá nejčastěji formou testů či desetiminutovek. Praktické dovednosti jsou pak předváděny na projektových dnech, které si jednotlivé školy pořádají nebo kterých se účastní. Výsledky testů nejsou nijak zvlášť speciálně hodnoceny nýbrž jsou jejich výsledky zahrnuty do celkového hodnocení žáka z daného předmětu. Škola č. 3

jako jediná uvedla, že k testovému ověřování znalostí žáků nedochází. Předávání informací žákům je na této škole bráno spíše jako jakési preventivní poučení.

Sedmá otázka se týkala akcí, které škola pořádá nebo kterých se žáci účastní, se zaměřením na bezpečnostní témata. Všechny školy uvedly, že buďto samy pořádají, nebo se minimálně účastní projektových dnů. Škola č. 1 zmínila, že na konci školního roku vždy pořádá *Den v přírodě*. Dále se účastní programu POKOS, který zprostředkovává AČR a který je určen zejména pro žáky 6. a 7. tříd. Vedení školy č. 1 také uvedlo, že se žáci účastní přednášek, které pořádá místní Střední zdravotnická škola. Na těchto přednáškách jsou žáci seznámeni s první pomocí, s jejím poskytováním a zejména si mohou poskytování první pomoci díky moderním technologiím i sami vyzkoušet. Vedení si tuto spolupráci velmi chválí a uvedlo, že i ohlasy žáků jsou vždy pozitivní. Také škola č. 2 pořádá různé projektové dny pro své žáky a díky své dislokaci se v minulých letech i spolupodílela na pořádání velké akce s názvem *Den s IZS*, kdy budova školy byla využita pro praktickou ukázkou evakuace. Vedení školy zmínilo, že bylo HZS kraje umožněno využít jednu z částí budov školy k zakouření pro vytvoření efektu hořící budovy. Následně byla provedena praktická ukázkou evakuace a záchranou osob pomocí těžké techniky. Škola č. 2 dále pro své žáky zprostředkovává přednášky od zaměstnance městského úřadu z odboru krizového řízení, PČR a dále využívá dnů otevřených dveří u HZS ČR a u AČR. U této otázky se dostalo kladných odpovědí také od školy č. 3. Zde vedení školy č. 3 uvedlo, že se částečně snaží pro své žáky zprostředkovávat besedy a programy s bezpečnostní tematikou. Na základě rozhovoru bylo zjištěno, že škola č. 3 navázala spolupráci s AČR a bude se v budoucnu účastnit programu POKOS. Dále škola č. 3 příležitostně využívá exkurzí u HZS ČR. Značné množství přednášek a projektových dnů pořádá pro své žáky škola č. 4. Zde vedení uvedlo, že pro žáky prvního i druhého stupně jsou pořádány besedy s městskou či státní policií a různé exkurze. Přednášky jsou zaměřeny zejména

na problematiku drobné kriminality mládeže, problematiku šikany, zneužívání návykových látek, porušování zákonů a dále na problematiku dopravní výchovy. Pro žáky druhého stupně jsou pořádány různé exkurze a dále přednášky od pracovníků ZZS a zaměstnance městského úřadu z odboru krizového řízení. Tyto spolupráce si ředitel školy velice pochvaloval a je s nimi nadměru spokojen. Nutné je také zmínit, že škola má své družstvo malých hasičů, kteří se účastní soutěže pořádané Hasičským záchranným sborem Plzeňského kraje – *Malý záchranař*. Škola č. 5 uvedla, že jsou pro žáky prostřednictvím metodika prevence zajišťovány besedy například s městskou policií. Dále je ve spolupráci s HZS ČR pořádán projektový den s názvem *Ochrana člověka za mimořádných událostí* s preventivním zaměřením, kde jsou jednotlivá stanoviště, na kterých musí žáci plnit dané úkoly, jako je například praktická ukázka poskytnutí první pomoci. Z odpovědí všech respondentů na tuto otázku je možné konstatovat, že všechny školy v určité míře spolupracují s nějakou ze složek IZS. Největší spolupráci je možné pozorovat s HZS ČR a AČR. Vysoký podíl spolupráce s HZS ČR byl zjištěn i pro okres Cheb. Zde bylo zjištěno, že s HZS ČR spolupracuje 87 % zúčastněných škol [63].

Osmá otázka zkoumala, zda si dotazovaný myslí, že výuka OČMU zvyšuje připravenost žáků pro zvládnutí rizikových situací během každodenního života a případně i MU. Relativně všichni respondenti odpověděli na tuto otázku kladně. S výsledkem odpovědí respondentů se ztotožňuji, jelikož si také myslím, že výuka OČMU do značné míry zvyšuje připravenost žáků. Minimálně výuka žákům poskytne nějaký přehled o možných rizicích, kterým mohou být v budoucnu vystaveni a na které budou muset co nejlépe zareagovat.

Devátá otázka se zaměřovala na způsob přípravy dotčených pedagogů, kteří jsou výukou OČMU pověřeni. Nejčastějším zdrojem získávání informací o dané problematice bylo uvedeno školení pedagogů v rámci BOZIP a PO, které

musí absolvovat každý z pedagogů. Škola č. 1 uvedla, že učitelé jsou dále školeni prostřednictvím programu POKOS od AČR. Učitelé školy č. 2 jsou školeni jednou za rok v rámci listopadové pedagogické rady, kde probíhá interní seznamování s bezpečnostními pravidly a dále pak jednou za dva roky musejí absolvovat povinné školení BOZP a PO. Vedoucí zaměstnanci musí v rámci školení BOZP a PO složit i písemnou zkoušku. I vedení školy č. 3 uvedlo, že jsou učitelé školeni v rámci školení BOZP a PO. Stejnou odpověď uvedlo i vedení školy č. 4. To dále uvedlo, že dotčení pedagogové se dále vzdělávají dle svého zaměření, kterému se ve výuce věnují. Což považuji za velmi dobré. Škola č. 5 uvedla, že využívají školení od garantů civilní obrany specializovaných přímo k výuce OČMU. Dále uvedla, že veškeré vzdělávací materiály jsou dostupné všem pedagogům bez rozdílu, a tak do nich může kdokoliv nahlédnout a rozšířit si tak své znalosti. Pedagogickému sboru školy č. 5 je dále vedením školy zajišťováno školení o první pomoci či problematice teroristického útoku apod.

Šestá otázka v pořadí se dotazovala na důležitost výuky OČMU. Zde byly odpovědi nejvíce rozmanité. Někteří jasně odpověděli, že je výuka problematiky stejně důležitá jako výuka ostatních témat. Jiní zas uvedli, že výuku OČMU nepovažují za důležitou a že za důležitější považují stále například výuku matematiky či českého jazyka. Respondent školy č. 4 však jasně uvedl, že výuku této problematiky považuje za mnohem důležitější než výuku ostatních předmětů. Rozdílnost odpovědí si vysvětluji osobními zkušenostmi jedinců. Jedinci, kteří zažili nějaké MU či KS, kterým museli čelit, budou výuku považovat za důležitou. Naopak ti, co takové zkušenosti nemají, budou výuku OČMU vnímat za stejně nebo i méně důležitou. Můj osobní postoj k této otázce je takový, že si myslím, že je na místě, aby se o tomto tématu mluvilo a ztotožňuji se s odpovědí respondenta školy č. 4, který uvedl, že je výuka OČMU důležitější. Přeci jen umět poskytnout někomu první pomoc a tím mu možná zachránit i život je za mě s ohledem na současnou situaci mnohem důležitější než například

vědět, které dílo napsal autor 19. století. To jsou informace, které si můžeme v dnešní době najít pomocí internetu během pár vteřin, ale umět zachovat klid a adekvátně zareagovat v rizikových situacích dokážou jen někteří. I proto si myslím, že je důležité, aby byla výuka OČMU začleňována již do základního, a i mateřského vzdělávání, a ne až třeba do středoškolského. I tyto výsledky by bylo možné porovnat s výsledkem výzkumu pro okres Cheb, ve kterém bylo zjištěno, že 47 % dotazovaných uvedlo, že výuku považují za nezbytnou [63]. Druhá část otázky se dotazovala, zda by měl respondent zájem o rozšíření svých znalostí v této problematice. Vedení školy č. 1 uvedlo, že vzhledem k prožití branné výchovy považuje své informace za dostačující a nevnímá tak potřebu své znalosti nějak rozšiřovat. Respondent školy č. 2 projevil o rozšíření znalostí zájem, avšak kvůli časové vytiženosti nakonec uvedl, že to není reálné. Vedení školy č. 3 uvedlo, že by o rozšíření znalostí zájem mělo, ale pouze v momentě, kdy by to bylo v rámci nějakého projektového dne a nebylo by to na úkor osobního volného času. Ředitel školy č. 4 projevil výrazný zájem, a to zejména kvůli osobním nepříjemným zkušenostem, kterým během svého života čelil. Respondent školy č. 5 uvedl, že by se rozšíření znalostí nebránil. Myslím si, že je na místě, aby lidé, kteří mají předávat odborné informace dál, byli ochotni získávat nové informace, a tak zdokonalovat i sami sebe v dané problematice. Odpovědi od těchto respondentů jsou sice převážně kladné, avšak nelze opomenout skutečnost, že z celkového počtu oslovených škol projevilo zájem pouze těchto pět respondentů.

Poslední otázka dávala dotazovaným příležitost vyjádřit své poznatky, připomínky či dotazy k provedenému rozhovoru a k řešenému problému. Této možnosti využili zástupci pouze tří škol. Respondent školy č. 2 uvedl, že upřednostňuje praktickou výuku před teoretickou, a to zejména z pohledu žáků, kteří se exkurzí rádi účastní zejména proto, že se mohou v danou chvíli ptát na konkrétní otázky, které je zajímají. Respondent školy č. 2 dále uvedl,

že praktickou výuku upřednostňuje také z toho důvodu, že žáci si díky vizuální stránce a praktické ukázce vše lépe spojí a zapamatují. Vedení školy č. 3 vyslovilo jasný nesouhlas se zavedením branné výchovy jako samostatného předmětu. Poslední respondent, zástupce za školu č. 4, který využil možnosti vyslovit své poznatky, opakovaně uvedl, že by si přál, aby došlo k zavedení něčeho obdobného, jako byla kdysi branná výchova.

6.3 Diskuze ke SWOT analýze

Na základě rozborů ŠVP a rozhovorů se zástupci vybraných škol bylo možné zpracovat souhrnnou SWOT analýzu výuky OČMU na ZŠ PLK. Výsledek SWOT analýzy bude následně porovnán s výsledkem výzkumu diplomové práce Judlové M. z roku 2019 zpracované pro okres Rokycany, který leží v Plzeňském kraji [64]. Pro potřeby této diplomové práce byly pro každou z kategorií určeny čtyři prvky, které byly hodnoceny.

Silné stránky

Bylo identifikováno několik klíčových silných stránek, které by mohly být využity k dalšímu rozvoji výuky OČMU. Mezi ně patří zařazení problematiky OČMU do ŠVP škol, spolupráce s odborníky, realizace praktické výuky a používání moderních učebních materiálů. Za významné považují především samotné zařazení OČMU do ŠVP. I přesto, že na základě detailních rozborů jednotlivých ŠVP základních škol bylo zjištěno, že rozsah, ve kterém je OČMU do ŠVP interpretována, se u vybraných škol liší, lze tento prvek považovat za silnou stránku systému. Každý žák by tedy měl být po absolvování základního vzdělání obeznámen se základy OČMU. Další silnou stránkou systému je spolupráce s odborníky. Dle rozhovorů bylo zjištěno, že se jedná především o spolupráci s HZS ČR, AČR, PČR, městskou policií a dále pak se zaměstnanci z odboru krizového řízení. Snaha a aktivita ze strany HZS ČR je dle mého názoru na velmi dobré úrovni a bylo by dobré, kdyby tomu tak bylo i do budoucna.

Silnou stránkou je i praktická výuka, která je žákům umožněna a kterou si vedení škol velmi chválí a považuje ji za daleko lepší, než je pouze teoretická výuka. Moderní učební materiály jsou nepochybnou součástí dobrého vývoje výuky OČMU. V současné době existuje mnoho metodických příruček, pracovních listů či prezentací, které slouží jako zdroj informací a ze kterých může veřejnost, a zejména pak učitelé základních škol, čerpat. Nejvíce materiálů vytváří ZK, Hasík CZ a HZS ČR. Většina těchto materiálů je volně přístupné na webových stránkách zmíněných organizací.

Za slabé stránky byla označena nízká kvalifikace pedagogů v oblasti OČMU, rozdílnost ve výuce OČMU mezi školami, nedostatek hodinové dotace ve výuce a absence konkrétního předmětu, který by se problematikou více zabýval. Za nejzávažnější osobně považuji nízkou kvalifikaci pedagogů. Na základě rozhovorů bylo zjištěno, že učitelé většiny základních škol se účastní pouze povinných školení BOZP a PO, ale nikterak školení pořádaných např. HZS ČR, organizací Hasík CZ nebo jinými odborníky. Myslím si, že je důležité, aby učitelé byli školeni pro toto téma, když jsou oprávněni předávat informace další generaci. Značnou roli zde dle mého názoru hraje opět zájem konkrétních osob. Je ale možné předpokládat, že kdybychom se dotazovali přímo konkrétních učitelů, kteří se výuce OČMU věnují, bylo by zjištěno, že učitelé se školení účastní ve svém volném čase.

Dále bylo identifikováno také několik příležitostí, které by mohly být využity pro zlepšení současného stavu výuky OČMU. Jsou jimi projektové dny s bezpečnostní tematikou, materiály od HZS a jiných dotčených subjektů, kvalitnější příprava pedagogů v oblasti OČMU a současná situace ve světě. Velkou příležitostí jsou projektové dny. Díky těmto akcím mohou žáci přijít do přímého kontaktu s odborníky, mohou se ptát na otázky, které je zajímají, a hlavně si díky praktické ukázce vše lépe zapamatují. Většina dětí na základní

škole ještě neví, co by jednou chtěly dělat, jaké je jejich vysněné povolání a je možné, že třeba účast na takovém projektovém dnu pořádaného složkami IZS by v nich mohla probudit touhu stát se v budoucnosti příslušníkem některé ze složek IZS. Další významnou příležitostí je tvorba nových materiálů a pomůcek. I přesto, že již existuje mnoho pomůcek, které jsou určeny však spíše pro žáky prvního stupně, pro žáky druhého stupně jich je o něco méně. Bylo by tak dobré zaměřit se na vyšší věkovou kategorii žáků a vytvořit edukační materiály, jejichž obsah by odpovídal potřebám žáků na druhém stupni.

Rozpoznáno bylo i několik hrozeb, které by mohly vývoj výuky OČMU negativně ovlivnit, a to nedostatek kvalifikovaných odborníků v této oblasti, nízký zájem o dané téma, nedostatek financí či úplné zrušení výuky OČMU. Nedostatek financí by mohl ohrozit budoucí vývoj výuky OČMU zejména z hlediska nerealizovatelnosti tvorby nových příruček, které by dále pomáhaly při výuce na základních školách. Zrušení výuky OČMU vnímám jako významnou hrozbu, ale trůfám si říct, že vzhledem k současné situaci je zrušení výuky nereálné a v případě, že by k tomu došlo a téma OČMU by muselo být z RVP ZV odebráno, pořád tu máme předměty, jako je výchova ke zdraví nebo přírodopis, kde by se i tak dílčí témata OČMU řešila.

Po numerickém zpracování SWOT analýzy byla zjištěna její výsledná hodnota, a to 0,80. Na základě této hodnoty lze usoudit, že stav současné výuky OČMU je lehce nadprůměrný. Zde se nabízí příležitost porovnat tento výsledek s výsledky SWOT analýzy, která byla zpracována pro okres Rokycany v roce 2019 v diplomové práci M. Judlové [63]. Při tomto výzkumu byla zjištěna výsledná hodnota 0,60 [64]. Je tak možné konstatovat, že se stav výuky za uplynulé čtyři roky zlepšil o hodnotu 0,20. Toto zjištění považuji za velmi kladné a doufám, že tomu tak bude i nadále.

6.4 Vyhodnocení hypotéz a možné návrhy

Předmětem diplomové práce bylo zaměřit se na současný stav výuky předmětu OČMU na ZŠ PLK. V rámci diplomové práce byly stanoveny celkem čtyři hypotézy.

Hypotéza č. 1 zněla: *„Předpokládáme, že je možné pozorovat rozdíly v úrovni a kvalitě výuky ochrany člověka za mimořádných událostí na různých základních školách.“* Na základě provedených výzkumů je možné hypotézu přijmout a označit ji za pravdivou. Výuka na jednotlivých školách se do určité míry opravdu liší. Školy sice vychází ze stejného základu, který je stanoven v RVP ZV vydávaného MŠMT, ale finální stav výuky si určují dle svých předmětů a časových kapacit. Dle mého je pochopitelné, že se výuka na jednotlivých základních školách liší. Důležité však je, aby žákům bylo ve všech případech a za všech okolností předáno co nejvíce informací o této problematice.

Stanovená hypotéza č. 2 zněla: *„Předpokládáme, že úroveň výuky ochrany člověka za mimořádných událostí na základních školách ve městech s větší rozlohou je lepší než výuka na základních školách ve městech s menší rozlohou.“* Dislokace oslovených škol byla záměrně vybírána různě, aby bylo možné jednotlivé školy mezi sebou porovnat i na základě místa zřízení. V případě srovnání všech škol dle zpracovaných ŠVP mezi sebou zároveň, bylo zjištěno, že výuka na škole č. 5, která se v porovnání s ostatními školami nachází ve městě s největší rozlohou, je lepší než u ostatních škol. Na základě těchto dat lze hypotézu přijmout. Výsledky z ŠVP jsou však pouze teoretické, zaměřme se tedy na výsledky rozhovorů, které zjistily, jaká je skutečnost. Porovnáme si mezi sebou dvě dvojice škol. První dvojicí je škola č. 4, která se v tomto případě nachází ve městě s větší rozlohou než škola č. 3. Zde je na základě rozhovorů i rozborů ŠVP patrné, že škola č. 4 se k výuce OČMU staví výrazně lépe, než škola č. 3. Dle této dvojice bychom tak mohli stanovenou hypotézu také přijmout. Nyní si mezi sebou však porovnáme

druhou dvojici škol, kterou bude škola č. 1, která se nachází ve městě s větší rozlohou, a ještě jednou škola č. 4, která je nyní vzhledem k dislokaci školy č. 1 zástupcem pro školu ve městě s menší rozlohou. Zde bylo na základě rozhovorů zjištěno, že výuka OČMU je, stejně jako v prvním případě, na lepší úrovni u školy č. 4. Na základě této dvojice bychom tak měli hypotézu naopak zamítnout. Odpověď na tuto hypotézu se tak odvíjí dle porovnávání jednotlivých škol, a kdybychom chtěli být přesní, tak obecně není možné ji stoprocentně přijmout a tvrdit, že výuka OČMU na základních školách ve městech s větší rozlohou je lepší než výuka na školách ve městech s menší rozlohou.

Hypotéza č. 3, která porovnává obsah ŠVP, tedy to, co se předpokládá, s reálnou výukou zněla takto: *„Obsah školních vzdělávacích programů vybraných základních škol s ohledem na řešenou problematiku odpovídá skutečné výuce této problematiky na příslušných základních školách.“* Dle provedeného výzkumu bylo zjištěno, že kromě školy č. 3, která ani „teoretické předpoklady“ nenaplnuje v plném rozsahu, odpovídají požadavky stanovené v ostatních ŠVP základních škol skutečné výuce. Tuto hypotézu lze tedy přijmout.

Hypotéza č. 4, kterou lze označit za souhrnnou pro zkoumané téma zněla: *„Předpokládáme, že aktuální stav výuky ochrany člověka za mimořádných událostí na základních školách v Plzeňském kraji odpovídá požadavkům stanovených v rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělání.“* Na základě zjištěných výsledků lze tuto hypotézu přijmout. S výjimkou školy č. 3 začleňovaly ostatní školy očekávané výstupy obsažené v RVP ZV do svých ŠVP a následně je aplikovaly i ve výuce. Hypotézu lze přijmout i na základě výsledku souhrnné SWOT analýzy současného stavu výuky OČMU na ZŠ PLK jejíž výsledná bilance vyšla 0,80. Tato hodnota vypovídá o tom, že současný stav výuky OČMU na ZŠ PLK je na relativně dobré úrovni.

Pro budoucí zkvalitnění výuky OČMU na základních školách by bylo dobré využít ofenzivní strategii, tedy využít příležitostí za pomoci silných stránek, které jsou v současné době na chvályhodné úrovni. Zejména by bylo, dle mého názoru, dobré zaměřit se na vývoj nových a modernějších edukačních materiálů, které by byly určeny i pro starší žáky. Dále by bylo dobré zapůsobit nejen na žáky, ale i na jejich rodiče, a to například formou přednášek, které by byly určeny pro celé rodiny. Tímto by se téma ochrany člověka dostalo více do povědomí i starších jedinců. Na místě je také zvážit pořádání obdobných soutěží, jako je *Malý záchranář*, kterých by se mohli účastnit i starší žáci. Případně by si mohla ČR vzít vzor ze SRN, kde místní DLRG připravuje pro mladistvé řadu závodů a soutěží a dále pořádá kurzy plavání, záchranářství nebo přednášky o bezpečnosti na vodě [53]. Za velmi kladné považuji i současné působení složek IZS, zejména pak HZS ČR a PČR na sociálních sítích. V této oblasti vidím velký potenciál a značné možnosti pro předávání informací o bezpečnosti mladé generaci, která je právě v online světě a na sociálních sítích velmi aktivní. V neposlední řadě by bylo dobré více se zaměřit na vzdělávání pedagogů v této problematice. Dle platné Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení (2017) [65] jsou pedagogičtí pracovníci vyučující bezpečnostní témata jednou z cílových skupin s potřebami vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení. Jejich rozsah znalostí a dovedností by měl odpovídat vzdělávacímu modulu J; ochrana obyvatelstva a krizové řízení pro pedagogické pracovníky [65, 66].

7 ZÁVĚR

Cílem diplomové práce nesoucí název „*Analýza současného stavu výuky předmětu Ochrana člověka za mimořádných událostí na základních školách v Plzeňském kraji*“ bylo na základě vybraných škol zjistit aktuální stav výuky předmětu OČMU na základních školách v Plzeňském kraji.

V teoretické části byly shrnuty základní pojmy z oblasti OO a IZS, dále byl popsán vzdělávací systém ČR a byla rozebrána problematika výuky OČMU, včetně její historie, aktuálního stavu, dostupných vzdělávacích materiálů, pomůcek apod. V závěru teoretické části byl uveden přístup zahraničních zemí k výuce OČMU.

V rámci práce byly stanoveny celkem čtyři hypotézy. Pro jejich vyhodnocení byla provedena analýza ŠVP oslovených ZŠ PLK a dále byly provedeny rozhovory s řediteli jednotlivých ZŠ PLK, které obsahovaly celkem jedenáct otázek zaměřených na výuku OČMU na jejich školách. Na základě získaných informací byla vytvořena souhrnná SWOT analýza současného stavu výuky OČMU na ZŠ PLK. Výsledky jednotlivých částí výzkumu společně s vyhodnocením hypotéz jsou shrnuty v kapitole 6 této práce.

Obecně bylo zjištěno, že v současné době je výuka OČMU začleňována do řady jiných předmětů. Nejčastěji je téma zahrnuto do předmětu výchova ke zdraví a chemie. Dalšími dotčenými předměty je výchova k občanství, přírodopis nebo zeměpis. Nejvíce je téma řešeno v 8. a 9. ročníku základních škol, nejméně v 6. ročníku. Pro výuku jsou nejčastěji využívány dostupné metodické příručky a prezentace vytvořené ZK a dále pak materiály od programu Hasík CZ nebo od HZS ČR. Pro zdokonalení systému by mohlo pomoci vypracování nových edukačních materiálů pro starší žáky, pořádání více soutěží se zaměřením na bezpečnost a kladení většího důrazu na vzdělávání pedagogů v této oblasti.

Teoretická část práce by mohla posloužit jako ucelený zdroj informací o OO a problematice OČMU. Praktická část diplomové práce by mohla posloužit jako zpětná vazba pro zúčastněné školy nebo jako zdroj informací pro jiné práce k porovnání výsledků.

8 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

AČR	Armáda České republiky
BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
CO	Civilní ochrana
CPO	Civilní protiletectká ochrana
ČR	Česká republika
DLRG	Deutsche Lebens-Rettungs-Gesellschaft eV
EU	Evropská unie
F	Fyzika
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
HZS kraje	Hasičský záchranný sbor kraje
CH	Chemie
IZS	Integrovaný záchranný systém
JMK	Jihomoravský kraj
KS	Krizová situace
MO	Ministerstvo obrany České republiky
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

MU	Mimořádná událost
MV	Ministerstvo vnitra České republiky
OČMU	Ochrana člověka za mimořádných událostí
OO	Ochrana obyvatelstva
P	Přírodopis
PČR	Policie České republiky
PO	Požární ochrana
POKOS	Příprava občanů k obraně státu
PVČ	Preventivně výchovná činnost
RVP	Rámcový vzdělávací program
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
SRN	Spolková republika Německo
Svaz CO	Svaz civilní ochrany
ŠVP	Školní vzdělávací program
TV	Tělesná výchova
VO	Výchova k občanství
VZ	Výchova ke zdraví

Z	Zeměpis
ZaLP	Záchranné a likvidační práce
ZK	Záchranný kruh
ZŠ PLK	Základní školy v Plzeňském kraji
ZZS	Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, 2000. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 73, s. 3461-74. ISSN 1211-1244.
- [2] ZEMAN, Miloš a Otakar J. MIKA. *Integrovaný záchranný systém*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta chemická, 2007. ISBN 978-80-214-3448-6.
- [3] *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení: skripta*. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2015. ISBN 978-80-86466-62-0.
- [4] RICHTER, Rostislav. *Slovník pojmů krizového řízení: skripta*. Praha: Ministerstvo vnitra, Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2018. ISBN 978-80-87544-91-4.
- [5] KOLEKTIV AUTORŮ, *Modul A; C; I; Krizové řízení při nevojenských krizových situacích; Ochrana obyvatelstva; Kritická infrastruktura*. Praha. MV-GŘ HZS ČR. 2021. ISBN 978-80-7616-097-2.
- [6] Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Protokol I). In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*, částka 35, s. 801.
- [7] Hasičský záchranný sbor České republiky. *Ochrana obyvatelstva v České republice: Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030* [online]. Praha, 2016 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-oob-2025-2030-pdf.aspx>.

- [8] Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), 2004. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 201, s. 10934-45. ISSN 1211-1244.
- [9] Ministerstvo vnitra České republiky. *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu*. [online]. Praha, 2016. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/terminologicky-slovník-mv-verze-ke-stazeni.aspx>.
- [10] KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše, Danuše KRATOCHVÍLOVÁ a Libor FOLWARCZNY. *Ochrana obyvatelstva*. 2., aktualiz. vyd. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2013. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-80-7385-134-7.
- [11] RICHTER, Rostislav, Danuše KRATOCHVÍLOVÁ a Libor FOLWARCZNY. *Ochrana obyvatelstva a Dodatkový protokol I o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra, generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2010. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 80-866-4055-8.
- [12] KLUČINA, Petr. *Vojenské dějiny Československa*. Praha: Naše vojsko, 1989. ISBN 80-206-0056-6.
- [13] BALABÁN, Miloš a Libor STEJSKAL. *Kapitoly o bezpečnosti*. 2., změn. a dopl. vyd. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1863-0.
- [14] Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, 1993. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 1, s. 3-16. ISSN 1211-1244.

[15] UNITED NATIONS, *Universal Declaration of Human Rights*. [online] 1948. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>.

[16] Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, 1998. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 39, s. 5386-87. ISSN 1211-1244.

[17] Vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému. 2001. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 127, s. 7447-64. ISSN 1211-1244.

[18] Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), 2000. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 73, s. 3475-87. ISSN 1211-1244.

[19] Nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), 2000. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 132, s. 7200-11. ISSN 1211-1244.

[20] Vyhláška Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. 2002. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 133, s. 7730-46. ISSN 1211-1244.

[21] Vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 281/2001 Sb., kterou se provádí § 9 odst. 3 písm. a) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon). 2001. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 106, s. 6526-27. ISSN 1211-1244.

[22] Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborným a jiném vzdělávání (školský zákon), 2004. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 190, s. 10262-324. ISSN 1211-1244.

[23] Evropská komise. *Czech Republic – Hlavní rysy vzdělávacího systému*. [online]. 2023 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/cs/national-education-systems/czech-republic/ceska-republika>.

[24] Edu.cz. *RVP – Rámcové vzdělávací programy*. [online]. 2022 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/>.

[25] Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. 2021 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: https://www.msmt.cz/file/56005_1_1/.

[26] MARTÍNEK, Bohumír. *Metodický manuál pro přípravu preventistů ochrany obyvatelstva*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2014. ISBN 978-80-7385-146-0.

[27] HALAŠKA, Jiří a Rebeka RALBOVSKÁ. *Ochrana obyvatelstva v případě krizových situací a mimořádných událostí nevojenského charakteru*. Praha: ČVUT v Praze, 2016. ISBN 978-80-01-05982-1.

[28] Hasičský záchranný sbor České republiky. *Výchova a vzdělávání obyvatelstva*. [online]. [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/vychova-a-vzdelavani-obyvatelstva-vychova-a-vzdelavani-obyvatelstva-podpora-vyuky-ze-strany-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>.

[29] MERTO VÁ, Markéta a Jitka SLANÁ REISSMANNOVÁ. *Ochrana člověka za mimořádných událostí: metodický materiál pro učitele ZŠ*. Praha: Ministerstvo vnitra, 2021. ISBN 978-80-7616-091-0.

[30] Hasičský záchranný sbor České republiky. *Výchova a vzdělávání obyvatelstva: Podpora výuky ze strany Hasičského záchranného sboru ČR*. [online]. [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/vychova-a-vzdelavani-obyvatelstva-vychova-a-vzdelavani-obyvatelstva-podpora-vyuky-ze-strany-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>.

[31] MARTÍNEK, Bohumír. *Ochrana člověka za mimořádných událostí: příručka pro učitele základních a středních škol*. Vyd. 2., opr. a rozš. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2003. ISBN 80-866-4008-6.

[32] Ministerstvo vnitra České republiky. *Pro případ ohrožení – příručka pro obyvatele*. [online]. [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/pro-pripad-ohrozeni-prirucka-pro-obyvatele.aspx>.

[33] MIKULKA, Bohdan, Štěpán MIKULKA a Miroslav PIŇOS. *Výchova dětí v oblasti požární ochrany: Příručka pro učitele základních a speciálních škol*. Praha, 2003. ISBN 80-86640-21-3.

[34] CHROMÍKOVÁ, Dana, LESSNER, Daniel, ed. *Metodická příručka k výuce tematiky Ochrana člověka za mimořádných událostí na 2. stupni ZŠ: podle projektu NAPLNO*. [Pardubice: Občanské sdružení Jak?, 2008]. ISBN 978-80-254-2300-4.

[35] Hasík CZ. *Preventivně výchovná činnost v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva* [online]. [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <http://www.hasik.cz>.

- [36] Hasičský záchranný sbor České republiky. *Výchova a vzdělávání obyvatelstva. Podklady a učebnice: Vaše cesty k bezpečí aneb chytré blondýnky radí* [online]. [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/vase-cesty-k-bezpeci-prirucka-hzs-jmk-pdf.aspx>.
- [37] Záchranný kruh. [online]. [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/>.
- [38] GERHÁT, Ivan. *Příprava občanů k obraně státu: příručka pro učitele základních a středních škol*. 2. vydání. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – Vojenský historický ústav Praha, 2018. ISBN 978-80-7278-728-9.
- [39] HORÁK, Rudolf, Lenka DANIELOVÁ, Ludvík JURÍČEK a Ladislav ŠIMÁK. *Zásady ochrany společnosti*. Ostrava: Key Publishing, 2015. Monografie (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-236-5.
- [40] Hasiči pro školy. *Hasiči pro školy: O projektu*. [online]. [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://www.hasiciproskoly.cz/o-projektu>.
- [41] Malý záchranář. *Malý záchranář: Soutěž pro žáky základních škol Plzeňského kraje*. [online]. [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://mz.hzspk.cz/>.
- [42] OČMU. *Ochrana člověka za mimořádných událostí*. [online]. [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://www.ocmu.cz/>.
- [43] Hasičský záchranný sbor České republiky. *Výchova a vzdělávání obyvatelstva: Kurzy pro učitele a vedení školy*. [online]. [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/kurzy-pro-ucitele.aspx>.

[44] Hasík CZ. *Preventivně výchovná činnost v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva: Vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP)*. [online]. [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <http://hasik.cz/dvpp/index.html>.

[45] TALICHOVÁ, Martina. *Pozvánka na akreditované kurzy pořádané HZS ČR. Metodický portál: Články* [online]. 2018, [cit. 2023-03-14]. Dostupný z www.https://clanky.rvp.cz/clanek/21743/POZVANKA-NA-AKREDITOVANE-KURZY-PORADANE-HZS-CR.html. ISSN 1802-4785.

[46] KAVAN, Štěpán. *Vzdělávání v oblasti civilní ochrany na vysokých školách v Moldavské republice. The Science for Population Protection*. 2016, vol. 8, č. 2, s. 135-142. ISSN 1803–568X.

[47] VALIŠOVÁ, Alena. *Authority id Education – Free Association with Authoritativeness? Littera Scripta* [online]. 2016, vol. 9, č.1, s. 154–161. [cit. 2023-03-15]. ISSN 1805–9112. Dostupné z: <https://journals.vstecb.cz/wp-content/uploads/fullissue/60.pdf>.

[48] ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 14. 2. 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej i zmiana niektórych praw. [online]. 2017 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170000356/O/D20170356.pdf>.

[49] ROZPORZÁDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 28 3. 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół i zmiana niektórych praw. [online]. 2017, [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170000703/O/D20170703.pdf>.

[50] PLINCERNEROVÁ, Karin. *Současné přístupy ke vzdělávání v oblasti přípravy obyvatelstva na mimořádné události ve vybraných zemích Evropské unie*. Ochrana & Bezpečnost. [online]. 2013, [cit. 2023-03-16]. ISSN 1805–5656. Dostupné z: http://ochab.ezin.cz/O-a-B_2012_D/2013_D_02_plincnerova.pdf.

[51] Deutsches Rotes Kreuz. *Das DRK*. [online]. [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://www.drk.de/das-drk/>.

[52] Deutscher Feuerwehr verband. [online]. [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://www.feuerwehrverband.de/>.

[53] Deutsche Lebens-Rettungs-Gesellschaft e. v. (DLRG). *Informieren – die DLRG*. [online]. [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://www.dlrg.de/informieren/die-dlrg/>.

[54] Zivilschutz Österreich. *Der Verband – Wer wir sind*. [online]. [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://www.zivilschutz.at/der-verband/>.

[55] Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 42/1994 Z. z., o civilnej ochrane obyvateľstva, 1994. In: Zbierka zákonov Slovenskej republiky, čiastka 11, s. 247-55. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/static/pdf/1994/1994c11.pdf>.

[56] MODRÁK, Michal, Lubomír BETUŠ, Norbert LACKO, Andrej KRIŠANDA. *Cvičenia CO, účelové cvičenia, ochrana človeka a prírody v ZŠ a SŠ – 1. časť*. [online]. 2007, [cit. 2023-03-17]. Dostupné z:

https://www.ff.umb.sk/cms/saveDataFilePublic.php?uid=jmichal&path=oJZ5FrWKHYM0fjhQxjXLwNRKXCcE5OJr1eD-nU34W6Vc_JoFemILK7RWsXQVfUs83cgntAjX2ZrkihsWJAMe-wppCCUWoMVZt2wRSJFjbTFShEjhgVCPBpkaK-GnX8YOW0BtElxzICzvwMFWZPGI2xanUdBH-qCFG0XYduHd-E. ISBN 978-80-8045-481-4.

[57] PAULUS, František. *Východiska vzdělávání studující populace v oblasti bezpečnosti v zemích skupiny Visegrádské spolupráce*. The Science for Population Protection, 2016. In: Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč: MV – GŘ HZS ČR. [cit. 2023-03-17]. ISSN 1803-635X. Dostupné z: <http://www.population-protection.eu/prilohy/casopis/31/234.pdf>.

[58] Národný inštitút vzdelávania a mládeže. *Štátny vzdelávací program pre druhý stupeň ZŠ*. In: Štátny pedagogický ústav [online]. Slovenská republika: Ministerstvo školstva, vedy, výzkumu a športu Slovenskej republiky. [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.statpedu.sk/sk/svp/statny-vzdelavaci-program/svp-druhy-stupen-zs/>.

[59] SalesMan. *SWOT analýzy odhalí vaše silné i slabé stránky a pomůže s firemní strategií*. [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.salesman.cz/swot-analyza-odhali-vase-silne-i-slabe-stranky-a-pomuze-s-firemni-strategii/>.

[60] SRPOVÁ, Jitka. *Podnikatelský plán a strategie*. Praha: Grada, 2011. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4103-1.

[61] TICHÁ, Ivana a Jan HRON. *Strategické řízení*. Praha: Credit, 2002. Expert (Grada). ISBN 978-80-213-0922-.

[62] Ústav práva a právní vědy. *Od SWOT analýzy k tvorbě firemní strategie*. [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.ustavprava.cz/blog/2019/10/od-swot-analyzy-k-tvorbe-firemni-strategie/>.

[63] KOZÁKOVÁ, Barbora. *Výuka předmětu Ochrana člověka za mimořádných událostí na základních školách na území okresu Cheb*. České Budějovice, 2020. Diplomová práce. Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

[64] JUDLOVÁ, Monika. *Výuka předmětu Ochrana člověka za mimořádných událostí na základních školách na území okresu Rokycany*. České Budějovice, 2019. Diplomová práce. Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

[65] Hasičský záchranný sbor České republiky. *Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení*. [online]. [cit. 2023-05-14]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-vzdelavani-oobakr-pdf.aspx>.

[66] MV – Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení pro pedagogické pracovníky: modul - J*. Praha: Ministerstvo vnitra, 2019. ISBN 978-80-7616-048-4.

10 SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Vztah mezi pojmy OO, CO a civilní obrana	15
Obrázek 2: Zájem oslovených škol	48
Obrázek 3: Model SWOT analýzy.....	50
Obrázek 4: Strategie SWOT analýzy.....	53
Obrázek 5: Začlenění výstupů oboru VO do jednotlivých ročníků.....	55
Obrázek 6: Začlenění výstupu oboru F do jednotlivých ročníků.....	56
Obrázek 7: Začlenění výstupů oboru CH do jednotlivých ročníků.....	58
Obrázek 8: Začlenění výstupů oboru P do jednotlivých ročníků	59
Obrázek 9: Začlenění výstupů oboru Z do jednotlivých ročníků	60
Obrázek 10: Začlenění výstupů oboru VZ do jednotlivých ročníků.....	62
Obrázek 11: Začlenění výstupu oboru TV do jednotlivých ročníků.....	63
Obrázek 12: Zastoupení jednotlivých ročníků ve výuce OČMU dle ŠVP	64
Obrázek 13: Začlenění problematiky OČMU do jednotlivých předmětů	66
Obrázek 14: Zastoupení jednotlivých ročníků ve výuce OČMU dle rozhovorů	66
Obrázek 15: Znalost výukových programů	67
Obrázek 16: Podíl používaných pomůcek	68
Obrázek 17: Používání pomůcek při výuce dle škol	69
Obrázek 18: Úroveň znalostí žáků	70
Obrázek 19: Akce zprostředkované školami	73
Obrázek 20: Vzdělávání pedagogů.....	74
Obrázek 21: Zájem o rozšíření znalostí.....	76
Obrázek 22: Výsledná matice SWOT analýzy.....	81
Obrázek 23: Výběr strategie SWOT analýzy	82

11 SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK

Tabulka 1: Vzdělávací oblasti dle RVP ZV	31
Tabulka 2: Strategie SWOT analýzy	51
Tabulka 3: Očekávané výstupy vzdělávacího oboru VO.....	55
Tabulka 4: Očekávaný výstup vzdělávacího oboru F	56
Tabulka 5: Očekávané výstupy vzdělávacího oboru CH	57
Tabulka 6: Očekávané výstupy vzdělávacího oboru P	58
Tabulka 7: Očekávané výstupy vzdělávacího oboru Z	60
Tabulka 8: Očekávané výstupy vzdělávacího oboru VZ.....	61
Tabulka 9: Očekávaný výstup vzdělávacího oboru TV	62
Tabulka 10: Zastoupení ročníků jednotlivých škol	63
Tabulka 11: Začlenění problematiky OČMU do předmětů	65
Tabulka 12: Využívané výukové programy	68
Tabulka 13: Znalosti žáků	70
Tabulka 14: Realizace evakuace	71
Tabulka 15: Forma ověřování studijních znalostí žáků.....	72
Tabulka 16: Zvýšení připravenosti žáků	73
Tabulka 17: Důležitost výuky OČMU.....	75
Tabulka 18: Osobní poznatky respondentů	76
Tabulka 19: Identifikace silných stránek.....	77
Tabulka 20: Hodnocení silných stránek	77
Tabulka 21: Identifikace slabých stránek.....	78
Tabulka 22: Hodnocení slabých stránek	78
Tabulka 23: Identifikace příležitostí.....	78
Tabulka 24: Hodnocení příležitostí	79
Tabulka 25: Identifikace hrozeb.....	79
Tabulka 26: Hodnocení hrozeb.....	79
Tabulka 27: Numerická matice SWOT analýzy.....	80

Tabulka 28: Výsledek SWOT analýzy	81
---	----

12 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Informovaný souhlas.....	120
Příloha 2: Detailní rozbor ŠVP školy č. 1.....	121
Příloha 3: Detailní rozbor ŠVP školy č. 2.....	123
Příloha 4: Detailní rozbor ŠVP školy č. 3.....	125
Příloha 5: Detailní rozbor ŠVP školy č. 4.....	127
Příloha 6: Detailní rozbor ŠVP školy č. 5.....	130
Příloha 7: Seznam otázek pro respondenty.....	132
Příloha 8: Přepis rozhovoru se zástupcem školy č. 1.....	134
Příloha 9: Přepis rozhovoru se zástupcem školy č. 2.....	137
Příloha 10: Přepis rozhovoru se zástupcem školy č. 3.....	141
Příloha 11: Přepis rozhovoru se zástupcem školy č. 4.....	145
Příloha 12: Přepis rozhovoru se zástupcem školy č. 5.....	149

Příloha 1: Informovaný souhlas

**Informovaný souhlas s poskytnutím a uveřejněním rozhovoru pro účel
diplomové práce**

Já, níže podepsaný/á, souhlasím s poskytnutím rozhovoru a s jeho následným uveřejněním v diplomové práci s názvem Analýza současného stavu výuky předmětu Ochrana člověka za mimořádných událostí na základních školách v Plzeňském kraji.

Podpisem stvrzuji, že jsem byl/a obeznámen/a, k jakému účelu rozhovor poskytuji a že jsem souhlasil/a s jeho nahráváním pro následující využití k přepisu a souhlasím se zpracováním osobních dat výlučně pro potřeby práce.

V ..... dne .....

.....

Jméno a příjmení, podpis

Příloha 2: Detailní rozbor ŠVP školy č. 1

Učivo	ŠVP výstupy
VÝCHOVA K OBČANSTVÍ	
6. ročník	
OČMU <ul style="list-style-type: none"> - vzájemná pomoc ve společnosti v případě mimořádných událostí – IZS; - výstražné signály; - co dělat v případě požáru; - zásady první pomoci. 	<ul style="list-style-type: none"> • seznámí se s činností a složkami IZS • seznámí se s internetovými stránkami MV a Záchraného systému Plzeňského kraje a vyhledá v nich požadované informace • rozpozná cvičný a výstražný signál oznamující mimořádnou událost • seznámí se s požárním řádem školy • ví, co dělat v případě požáru • dokáže podle svých možností poskytnout první pomoc a přivolat odbornou pomoc • zná důležitá telefonní čísla
7. ročník	
Stát a právo <ul style="list-style-type: none"> - základní lidská práva a jejich ochrana. 	<ul style="list-style-type: none"> • přiměřeně uplatňuje svá práva • posoudí význam ochrany lidských práv a svobod • zná Listinu lidských práv
Mezinárodní vztahy, globální svět <ul style="list-style-type: none"> - globální problémy lidstva; - terorismus; - obrana vlasti. 	<ul style="list-style-type: none"> • uvede konkrétní příklady globálních problémů současnosti a vyjádří na ně svůj osobní názor, popíše jejich hlavní příčiny i možné následky pro život lidstva • uvede příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání
8. ročník	
OČMU <ul style="list-style-type: none"> - vzájemná pomoc ve společnosti v případě mimořádných událostí – IZS; - výstražné signály; - co dělat v případě požáru; - zásady první pomoci. 	<ul style="list-style-type: none"> • viz 6. ročník
Stát a právo <ul style="list-style-type: none"> - právní základy státu; - základní lidská práva; - poškozování lidských práv (šikana, diskriminace); - svoboda; - terorismus. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpozná protiprávní jednání a uvědomuje si jeho rizika • přiměřeně uplatňuje svá práva a oprávněné zájmy druhých lidí – posoudí význam ochrany lidských práv a svobod

* pokračování přílohy 2 na následující straně

* pokračování přílohy 2 z předchozí strany

9. ročník	
Mezinárodní vztahy, globální svět <ul style="list-style-type: none"> - evropská integrace – podstata, význam, výhody, EU a ČR; - mezinárodní spolupráce – typy, výhody, významné mezinárodní organizace; - významné globální problémy a jejich řešení; - NATO, OSN, ...; - AČR; - války, terorismus – možnosti jejich řešení. 	<ul style="list-style-type: none"> • popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů • popíše výhody spolupráce mezi státy • uvede některé mezinárodní organizace a společenství. k nimž má vztah ČR, posoudí jejich význam ve světovém dění, zaujímá vlastní postoj • uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni • uvede příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání • objasní roli ozbrojených sil ČR při zajišťování obrany státu při řešení krizí nevojenského charakteru
CHEMIE	
8. ročník	
Nebezpečné látky a přípravky <ul style="list-style-type: none"> - H-věty, P-věty; piktogramy a jejich význam; - MU, havárie chemických provozů; - úniky nebezpečných látek. 	<ul style="list-style-type: none"> • orientuje se ve varovných značkách a nápisech • objasní nejefektivnější jednání v modelových příkladech havárie s únikem nebezpečných látek
9. ročník	
Chemie a společnost <ul style="list-style-type: none"> - charakteristika látek – hořlaviny; - význam tříd nebezpečnosti. 	<ul style="list-style-type: none"> • aplikuje znalosti o hašení požárů na řešení modelových situací z praxe
PŘÍRODOPIS	
6. ročník	
OČMU <ul style="list-style-type: none"> - evakuace; - stupně povodňové aktivity; - signály. 	<ul style="list-style-type: none"> • ví, co je evakuace a umí si zabalit evakuační zavazadlo • zná nejdůležitější telefonní čísla • zná výstražné signály
9. ročník	
OČMU	<ul style="list-style-type: none"> • je schopný vyjmenovat několik ekologických a přírodních katastrof a je schopen určit příčinu, následky a nastíjí ochranu lidí v takové to situaci
ZEMĚPIS	
7. – 9. ročník	
Ochrana člověka při ohrožení zdraví a života <ul style="list-style-type: none"> - živelné pohromy; - globální problémy lidstva. 	<ul style="list-style-type: none"> • uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu ve volné přírodě • uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu ve volné přírodě • dbá na ochranu zdraví při pohybu v přírodě
VÝCHOVA KE ZDRAVÍ	
6. ročník	
OČMU	<ul style="list-style-type: none"> • projevuje odpovědné chování v rizikových situacích • uplatňuje adekvátní způsob chování v modelových situacích ohrožení, nebezpečí i mimořádných událostí
7. ročník	
Základy první pomoc	<ul style="list-style-type: none"> • v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Příloha 3: Detailní rozbor ŠVP školy č. 2

Učivo	ŠVP výstupy
SPOLEČENSKÁ VÝCHOVA (VÝCHOVA K OBČANSTVÍ)	
8. ročník	
Mezinárodní vztahy; globální svět	<ul style="list-style-type: none"> vnímá důležitost mezinárodních vztahů, popíše vliv začlenění ČR do EU, uvede některé významné mezinárodní organizace, k nimž má ČR vztah
Člověk jako jedinec	<ul style="list-style-type: none"> poskytne první pomoc při úrazu, včetně úrazu elektrickým proudem
9. ročník	
Mezinárodní vztahy; globální svět	<ul style="list-style-type: none"> uvede příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání, objasní roli ozbrojených sil ČR při zajišťování obrany státu a při řešení krizí nevojenského charakteru
FYZIKA	
8. ročník	
Formy energie – jaderná elektrárna; jaderný reaktor; ochrana osob před radioaktivním zářením	<ul style="list-style-type: none"> zhodnotí výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí
CHEMIE	
8. ročník	
Pozorování; pokus a bezpečnost práce	<ul style="list-style-type: none"> pracuje bezpečně s vybranými dostupnými a běžně používanými látkami a hodnotí jejich rizikovost; posoudí nebezpečnost vybraných dostupných látek, se kterými zatím pracovat nesmí
	<ul style="list-style-type: none"> objasní nejefektivnější jednání v modelových příkladech havárie s únikem nebezpečných látek
	<ul style="list-style-type: none"> je seznámen s pojmem MU – havárie, úniky nebezpečných látek, H-věty, P-věty, piktogramy a jejich význam
9. ročník	
Chemie a společnost	<ul style="list-style-type: none"> aplikuje znalosti o principech hašení požáru na řešení modelových situací v praxi hořlaviny – význam tříd nebezpečnosti hasicí přístroje chemické havárie a jejich likvidace
PŘÍRODOPIS	
8. ročník	
Biologie člověka <ul style="list-style-type: none"> - nemoci, úrazy, prevence; - zásady první pomoci; - chování člověka v KS. 	<ul style="list-style-type: none"> rozlišuje příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby, objasní význam zdravého způsobu života
	<ul style="list-style-type: none"> aplikuje první pomoc při poranění a jiném poškození těla

* pokračování přílohy 3 na následující straně

* pokračování přílohy 3 z předchozí strany

9. ročník	
Neživá příroda – MU - MU způsobené přírodními vlivy – příčiny vzniku mimořádných událostí, přírodní světové katastrofy, nejčastější mimořádné přírodní události v ČR (povodně, větrné bouře, sněhové kalamity, laviny, náledí) a ochrana před nimi	<ul style="list-style-type: none"> • je seznámen s problematikou MU a ochranou před nimi • rozlišuje důsledky vnitřních a vnějších geologických dějů, včetně geologického oběhu hornin a oběhu vody
ZEMĚPIS	
6. ročník	
Praktická cvičení s dostupnými kartografickými produkty	<ul style="list-style-type: none"> • uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při MU
Přírodní katastrofy – příčiny, chování v KS	<ul style="list-style-type: none"> • uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí
8. ročník	
Vztah příroda a společnost	<ul style="list-style-type: none"> • uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí
VÝCHOVA KE ZDRAVÍ	
8. ročník	
Zdravý způsob života a péče o zdraví	<ul style="list-style-type: none"> • projevuje odpovědné chování v rizikových situacích silniční a železniční dopravy; aktivně předchází situacím ohrožení zdraví a osobního bezpečí
Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence	<ul style="list-style-type: none"> • v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc
9. ročník	
Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence - OČMU.	<ul style="list-style-type: none"> • uplatňuje adekvátní způsoby chování a ochrany v modelových situacích ohrožení, nebezpečí i mimořádných událostí. • je seznámen s problematikou ochrany člověka za MU, klasifikací mimořádných situací, varovným signálem a jinými způsoby varování • je seznámen se základními úkoly ochrany obyvatelstva, evakuací, činnostmi po MU, prevencí vzniku MU
TĚLESNÁ VÝCHOVA	
6. ročník – 9. ročník	
Činnosti ovlivňující zdraví	<ul style="list-style-type: none"> • uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Příloha 4: Detailní rozbor ŠVP školy č. 3

Učivo	ŠVP výstupy
VÝCHOVA K OBČANSTVÍ	
8. ročník	
Ústava ČR	<ul style="list-style-type: none"> zná Ústavu ČR a dokáže v ní vyhledat informace
Obrana státu	<ul style="list-style-type: none"> rozumí povinnostem občana při zajišťování obrany státu vysvětlí rozdíl mezi stavem ohrožení státu a válečným stavem
Lidská práva	<ul style="list-style-type: none"> vysvětlí, jaký význam má pro život člověka a společnosti dodržování lidských práv uvede základní dokumenty upravující lidská práva
Pomoc lidem v nouzi, potřební lidé ve společnosti	<ul style="list-style-type: none"> na příkladech doloží, jak lze pomáhat lidem v nouzi
9. ročník	
Evropská integrace – podstata, význam, výhody	<ul style="list-style-type: none"> vyjmenuje některé mezinárodní organizace a společenství, k nimž má ČR vztah popíše podstatu a výhody spolupráce mezi státy, včetně zajišťování obrany státu a účasti na zahraničních misích
FYZIKA	
9. ročník	
Jaderná energie	<ul style="list-style-type: none"> vysvětlí pojem radioaktivita, určí druhy záření a vysvětlí princip jaderné elektrárny
CHEMIE	
8. ročník	
Nebezpečné látky a přípravky – H-věty, P-věty, piktogramy a jejich význam	<ul style="list-style-type: none"> uvede zásady bezpečné práce v laboratoři, poskytne a přivolá první pomoc při úrazech
Hořlaviny – význam tříd nebezpečnosti	<ul style="list-style-type: none"> uvede zásady bezpečné práce s nimi včetně postupu při hašení požáru
9. ročník	
Chemické reakce – zákon zachování hmotnosti, chemické rovnice, látkové množství, molární hmotnost	<ul style="list-style-type: none"> vymezení pojmy chemická reakce, výchozí látky a produkty uvede příklad využití vybraných chemických reakcí a zapíše je rovnici vysvětlí pojmy oxidace a redukce, definuje hoření
PŘÍRODOPIS	
8. ročník	
Nemoci, úrazy a jejich prevence	<ul style="list-style-type: none"> vyjmenuje nemoci a rizikové faktory nákazy dodržuje zásady prevence úrazů zná postupy při léčení běžných nemocí zná zásady první pomoci život ohrožujících stavů
ZEMĚPIS	
6. ročník	
Krajinná sféra – složky a prvky přírodní sféry	<ul style="list-style-type: none"> zhodnotí příčiny a důsledky přírodních katastrof způsobenými vnitřními přírodními silami
9. ročník	
Ochrana člověka při ohrožení zdraví a života – živelní pohromy; opatření proti nim, chování a jednání při nebezpečí živelních pohrom v modelových situacích	<ul style="list-style-type: none"> aplikuje při cvičeních v terénu zásady bezpečného pohybu, reaguje svým chováním na modelové situace navozující nebezpečí ve volné přírodě a nebezpečí živelných pohrom

* pokračování přílohy 4 na následující straně

* pokračování přílohy 4 z předchozí strany

VÝCHOVA KE ZDRAVÍ	
7. ročník	
Jak pečovat o zdraví - běžné nemoci, jejich příznaky a jejich ochrana před nimi; - okolnosti vzniku úrazu, jak se předním chránit (bezpečné chování); - zásady první pomoci.	<ul style="list-style-type: none"> • uvědomuje si, jak pečovat o své zdraví • navrhuje a aplikuje adekvátní první pomoc dle potřeby • využívá získané dovednosti a vědomosti k prevenci poškození svého zdraví
Nenechat si ublížit - bezpečné chování; způsoby chování; - projevy násilí – agresivita, šikanování, týrání, sexuální zneužívání dětí; - nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií; - linky důvěry, krizová centra.	<ul style="list-style-type: none"> • odhalí manipulaci na modelových situacích • rozumí manipulaci vlivu médií a reklamy • dokáže rozpoznat a bránit se manipulativní komunikaci
Bezpečně doma, ve škole i ve volném čase - situace ohrožující bezpečí dětí v prostředí domova, ve škole, na ulici, při aktivitách ve volném čase; - pravidla bezpečného chování v silničním provozu v roli chodce a cyklisty, prvky pasivní bezpečnosti; - ohrožení v důsledku MU, způsoby varování, evakuace.	<ul style="list-style-type: none"> • chápe situace ohrožující zdraví a osobní bezpečí a aktivně je jim předchází • projevuje se zodpovědně při zvládnání situací ohrožující bezpečí dětí v prostředí domova, ve škole, na ulici, při aktivitách ve volném čase • zná a dokáže aplikovat základní úkony ochrany a prevence obyvatelstva při mimořádných situacích vč. evakuace
8. ročník	
Zdraví a nemoc - každodenní péče o zdraví; - ochrana před infekčními i chronicky přenosnými chorobami a jejich prevence; - chování v situaci úrazu; - základní postupy první pomoci.	<ul style="list-style-type: none"> • uvědomuje si, jak pečovat o své zdraví • využívá získané dovednosti a vědomosti k prevenci negativního vlivu na své zdraví
TĚLESNÁ VÝCHOVA	
6. ročník – 9. ročník	
Hygiena a bezpečnost při sportu	<ul style="list-style-type: none"> • vnímá nebezpečí drog a jiných škodlivin jako neslučitelných se sportovní etikou a zdravím
Základní zásady bezpečného pohybu a chování při sportu a TV, první pomoc	<ul style="list-style-type: none"> • chová se vhodně a bezpečně na sportovištích i v neznámém prostředí, ke sportovní činnosti používá vhodný cvičební úbor a obuv

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Příloha 5: Detailní rozbor ŠVP školy č. 4

Učivo	ŠVP výstupy
VÝCHOVA K OBČANSTVÍ	
7. ročník	
Vztahy mezi lidmi – sociální skupiny, mezilidská komunikace, konflikty v mezilidských vztazích	<ul style="list-style-type: none"> vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a jak pomoci v situacích ohrožení a obrany státu
Mezinárodní vztahy, globální svět <ul style="list-style-type: none"> mezinárodní spolupráce – její výhody, významné mezinárodní organizace. 	<ul style="list-style-type: none"> popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů uvede některé významné mezinárodní organizace a společenství, k nimž má ČR vztah
8. ročník	
Lidská práva <ul style="list-style-type: none"> základní lidská práva; úprava lidských práv v dokumentech; ochrana lidských práv. 	<ul style="list-style-type: none"> posoudí význam ochrany lidských práv a svobod, vyjmenuje základní práva a svobod rozumí povinnostem občana při zajišťování obrany státu
OČMU; IZS <ul style="list-style-type: none"> výstražné signály; zásady první pomoci; co dělat v případě požáru. 	<ul style="list-style-type: none"> seznámí se s činností a složkami IZS rozpozná cvičný a výstražný signál oznamující MU ví, co dělat v případě požáru dokáže podle svých možností poskytnout první pomoc a přivolat odbornou pomoc zná důležitá telefonní čísla
9. ročník	
Terorismus	<ul style="list-style-type: none"> uvede příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání objasní roli ozbrojených sil ČR při zajišťování obrany státu a při řešení krizí nevojenského charakteru
CHEMIE	
8. ročník	
Pozorování; pokus a bezpečnost <ul style="list-style-type: none"> H-věty a P-věty; piktogramy; zásady bezpečné práce ve školní pracovně i běžném životě; hustota látek; rozpustnost; hořlavost; toxicita; první pomoc. 	<ul style="list-style-type: none"> pracuje bezpečně s vybranými dostupnými a běžně používanými látkami a hodnotí jejich rizikovost, posoudí nebezpečnost vybraných dostupných látek, se kterými zatím pracovat nesmí objasní nejefektivnější jednání v modelových příkladech havárie s únikem nebezpečných látek
9. ročník	
Chemie a společnost <ul style="list-style-type: none"> hořlaviny a hasicí přístroje; první pomoc; řešení KS. 	<ul style="list-style-type: none"> aplikuje znalosti o principech hašení požárů na řešení modelových situací z praxe

* pokračování přílohy 5 na následující straně

* pokračování přílohy 5 z předchozí strany

PŘÍRODOPIS	
8. ročník	
<p>Biologie člověka</p> <ul style="list-style-type: none"> - první pomoc; - nemoci, úrazy; - zdravý životní styl. 	<ul style="list-style-type: none"> • aktivně zná zásady první pomoci při: <ul style="list-style-type: none"> - zlomeninách; - infarktu myokardu a krvácení; - zástavě dýchání; - popáleninách a omrzlinách; - úrazech hlavy a páteře. • rozlišuje příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby, objasní význam zdravého životního stylu (pozitivní a negativní dopad prostředí a životního stylu na zdraví člověka)
9. ročník	
<p>Podnebí a počasí ve vztahu k životu</p> <p>MU</p>	<ul style="list-style-type: none"> • uvede základní příklady kladných a záporných vlivů lidské činnosti na životní prostředí • uvede význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj různých ekosystémů a charakterizuje MU způsobené výkyvy počasí a dalšími přírodními jevy, jejich doprovodné jevy a možné dopady i ochranu před nimi
ZEMĚPIS	
6. ročník	
<p>OČMU</p> <ul style="list-style-type: none"> - nebezpečné přírodní jevy (zemětřesení, sopečná činnost, povodně apod.). 	<ul style="list-style-type: none"> • pojmenuje nebezpečné přírodní jevy a uvede možnosti ochrany před nimi
7. ročník	
<p>OČMU</p> <ul style="list-style-type: none"> - bezpečnostní rizika (války, nepokoje, terorismus); - zdravotní rizika v příslušných oblastech světa (nemoci, nebezpečná fauna, voda apod.); - přírodní katastrofy (zemětřesení, tsunami, sopečná činnost, povodně, sesuvy, laviny apod.). 	<ul style="list-style-type: none"> • určí nebezpečné společenské a přírodní jevy a způsob ochrany člověka před nimi
8. ročník	
<p>OČMU</p> <ul style="list-style-type: none"> - extrémní klimatické jevy (vítr, extrémní srážky, přivalové deště, krupobití apod.); - extrémní přírodní jevy (laviny, sesuvy apod.). 	<ul style="list-style-type: none"> • dokáže popsat nebezpečné přírodní jevy a zná způsob ochrany před nimi
VÝCHOVA KE ZDRAVÍ	
6. ročník	
<p>Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence</p> <ul style="list-style-type: none"> - osobní bezpečí. <p>Dětská krizová centra, linky bezpečí</p>	<ul style="list-style-type: none"> • uplatňuje způsoby bezpečného chování v sociálním kontaktu s vrstevníky, při komunikaci dospělými, v konfliktních a KS a v případě potřeby umí vyhledat odbornou pomoc • uplatňuje osvojené sociální dovednosti při kontaktu s rizikovými jevy • projevuje odpovědné chování v rizikových situacích silniční a železniční dopravy • aktivně předchází situacím ohrožení zdraví a osobního bezpečí

* pokračování přílohy 5 na následující straně

* pokračování přílohy 5 z předchozí strany

7. ročník	
Člověk ve zdraví a nemoci - zdravý způsob života a péče o zdraví; - postižení mezi námi.	<ul style="list-style-type: none"> • uplatňuje osvojené preventivní způsoby rozhodování, chování a jednání v souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami, svěčí se se svým zdravotním problémem a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc • umí pomoci nemocnému a tělesně postiženému, chápe jejich pocity a potřeby – empatie
Zneužívání návykových látek - nejčastěji užívané drogy a jejich účinky; - drogy a legislativa.	<ul style="list-style-type: none"> • uplatňuje adekvátní způsoby chování a ochrany v modelových situacích ohrožení, nebezpečí i MU
Osobní bezpečí - nebezpečné situace; - bezpečné sportování; - bezpečnost silničního provozu.	<ul style="list-style-type: none"> • projevuje odpovědné chování v rizikových situacích silniční a železniční dopravy • aktivně předchází situacím ohrožení zdraví a osobního bezpečí, v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc
8. ročník	
Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence	<ul style="list-style-type: none"> • v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc
9. ročník	
Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence	<ul style="list-style-type: none"> • projevuje odpovědné chování v rizikových situacích silniční a železniční dopravy • aktivně předchází situacím ohrožení zdraví a osobního bezpečí • v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc
OČMU - varovný signál; - evakuace; - ochrana obyvatel.	<ul style="list-style-type: none"> • uplatňuje adekvátní způsoby chování a ochrany v modelových situacích ohrožení, nebezpečí i MU
TĚLESNÁ VÝCHOVA	
6. – 9. ročník	
Význam pohybu pro zdraví	<ul style="list-style-type: none"> • usiluje o zlepšení své tělesné zdatnosti • zdokonaluje se v základních prvcích sebeobrany • uplatňuje vhodné a bezpečné chování v neznámém i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu • předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Příloha 6: Detailní rozbor ŠVP školy č. 5

Učivo	ŠVP výstupy
VÝCHOVA K OBČANSTVÍ	
9. ročník	
Právní základy státu	<ul style="list-style-type: none"> orientuje se v Ústavě ČR uvede příklady činnosti důležitých orgánů právní ochrany občanů (policie, státní zastupitelství, soudy, advokáti, notáři) a uvede příklady jejich činnosti a spolupráce
Právo v každodenním životě	<ul style="list-style-type: none"> respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí
Globalizace <ul style="list-style-type: none"> projevy; významné globální problémy. 	<ul style="list-style-type: none"> objasní pojem globalizace a nastíní klady a zápory
FYZIKA	
6. ročník – 9. ročník	
Energie	<ul style="list-style-type: none"> charakterizuje jadernou energii uvede základní typy radioaktivního záření a způsoby ochrany před ním
CHEMIE	
8. ročník – 9. ročník	
Zásady bezpečné práce	<ul style="list-style-type: none"> pracuje bezpečně s různými látkami a přípravky
Nebezpečné látky a přípravky <ul style="list-style-type: none"> H-věty, P-věty; varovné piktogramy a jejich význam. 	<ul style="list-style-type: none"> posoudí nebezpečnost vybraných dostupných látek
Chemické reakce <ul style="list-style-type: none"> chemická reakce, chemická rovnice; výchozí látky a produkty; úpravy (vyčíslení chemických rovnic). 	<ul style="list-style-type: none"> uvede příklady chemických reakcí probíhajících v přírodě a chemických reakcí používaných při chemické výrobě
Paliva <ul style="list-style-type: none"> hoření, hořlaviny, význam tříd nebezpečnosti; hašení, hasicí prostředky. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpozná označení hořlavých látek, uvede zásady bezpečné manipulace s těmito látkami uvede, jak postupovat při vzniku požáru
Chemický průmysl v ČR	<ul style="list-style-type: none"> na konkrétních příkladech doloží, jak dochází ke znečišťování životního prostředí a jak tomu předcházet
PŘÍRODOPIS	
7. ročník	
Ochrana přírody a životního prostředí	<ul style="list-style-type: none"> uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí a příklady narušení rovnováhy ekosystému
8. ročník	
Dědičnost a proměnlivost organismů	<ul style="list-style-type: none"> uvede příklady dědičnosti v praktickém životě a příklady vlivu prostředí na utváření organismů
9. ročník	
MU způsobené přírodními vlivy <ul style="list-style-type: none"> příčiny vzniku mimořádných událostí; přírodní světové katastrofy; nejčastější mimořádné přírodní události v ČR (povodně, větrné bouře, sněhové kalamity, laviny, náledí) a ochrana před nimi. 	<ul style="list-style-type: none"> popíše příčiny vzniku MU a přírodních světlových katastrof jmenuje nejčastější mimořádné přírodní katastrofy ČR

* pokračování přílohy 6 na následující straně

* pokračování přílohy 6 z předchozí strany

ZEMĚPIS	
6. ročník	
Ochrana člověka při ohrožení zdraví a života - živelní pohromy, opatření proti nim, chování a jednání při nebezpečí živelních pohrom v modelových situacích.	<ul style="list-style-type: none"> • uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině
8. ročník	
Ochrana člověka při ohrožení zdraví a života - živelní pohromy, opatření proti nim, chování a jednání při nebezpečí živelních pohrom v modelových situacích.	<ul style="list-style-type: none"> • charakterizuje dané oblasti na základě zjištěných informací, které třídí a zpracovává • popisuje jednotlivá místa v Plzeňském kraji
9. ročník	
Vztah příroda a společnost - globální, ekologické a environmentální problémy lidstva; - ochrana životního prostředí.	<ul style="list-style-type: none"> • globální, ekologické a environmentální problémy lidstva
VÝCHOVA KE ZDRAVÍ	
8. ročník	
Mezilidské vztahy, komunikace a kooperace	<ul style="list-style-type: none"> • zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, uvede své možnosti, jak může pomáhat lidem v nouzi a v situacích ohrožení • využívá různých způsobů a prostředků komunikace v modelových situacích
Ochrana před přenosnými chorobami - základní cesty přenosu nález a jejich prevence, nákazy respirační, přenosné potravou, získané v přírodě, přenosné krví a sexuálním kontaktem, přenosné bodnutím hmyzu a stykem se zvířaty	<ul style="list-style-type: none"> • dodržuje zásady osobní a intimní hygieny • vysvětlí pojmy: promiskuita, venerologické choroby, AIDS, virus HIV, bezpečný sex, • uvede příklady přenosu nález, jejich prevence
Civilizační choroby - zdravotní rizika, preventivní a lékařská péče	<ul style="list-style-type: none"> • vysvětlí příčiny vzniku civilizačních chorob, zdravotní rizika, význam zdravotní prevence a zdravého životního stylu
OČMU - klasifikace MU, varovný signál a jiné způsoby varování, základní úkoly ochrany obyvatelstva, evakuace, činnost po mimořádné události, prevence vzniku mimořádných událostí	<ul style="list-style-type: none"> • orientuje se v otázkách obecného ohrožení a jednání v krizových situacích • v situaci ohrožující zdraví jedince nebo skupiny obyvatel kontaktuje tísňovou linku, IZS
Projektový den – <i>Ochrana člověka za mimořádných událostí</i>	<ul style="list-style-type: none"> • -
TĚLESNÁ VÝCHOVA	
6. ročník – 9. ročník	
Hygiena a bezpečnost při pohybových činnostech - v nestandardním prostředí; - první pomoc při sportu v různém prostředí a klimatických podmínkách; - improvizované ošetření poranění a odsun raněného.	<ul style="list-style-type: none"> • volí vhodné oblečení a obutí při pohybových činnostech • dodržuje osobní hygienu při pohybových činnostech a hygienu • dodržuje bezpečnost při pohybových činnostech • zná základy první pomoci

[Zdroj: Vlastní výzkum]

Příloha 7: Seznam otázek pro respondenty

Otázka č. 1

Je na Vaší škole do výuky začleněna problematika OČMU? Pokud ano, v rámci kterého/kterých předmětu/ů? (výchova ke zdraví, výchova k občanství, tělesná výchova, fyzika, chemie, přírodopis, zeměpis či jiný?) Ve kterém ročníku?

Otázka č. 2

Znáte nějaký výukový program, který se zabývá problematikou OČMU? Pokud ano, využíváte jejich služby nebo nějaké materiály jimi zpracované? (např. Hasík CZ, Záchranný kruh, Hasiči školám apod.)

Otázka č. 3

Jaké pomůcky využíváte při výuce? (příručky, prezentace, obrázky, pracovní listy apod.)

Otázka č. 4

Myslíte si, že jsou znalosti žáků s ohledem na jejich věk v této problematice dostačující, nebo že by mělo dojít k jejich zlepšení například zavedením samostatného předmětu? V jakých oblastech jsou dle Vašeho názoru dostačující, v jakých naopak nejsou dostačující?

Otázka č. 5

Je na Vaší škole prováděna zkouška evakuace? Pokud ano, jak často?

Otázka č. 6

Probíhá, případně jakým způsobem, nějaké ověření studijních znalostí žáků z oblasti OČMU? (např. testovou formou) Pokud ano, jak nakládáte s výstupy?

Otázka č. 7

Pořádá Vaše škola besedy, exkurze či projektové dny pro žáky se zaměřením na bezpečnostní téma? Pokud ano, jaké?

Otázka č. 8

Myslíte si, že výuka této problematiky zvyšuje připravenost žáků na zvládání rizikových situací během každodenního života a případně i při mimořádných událostech?

Otázka č. 9

Jakým způsobem jsou na Vaší škole připravováni pedagogové k výuce dané problematiky? Poskytuje (zprostředkovává) škola pedagogům kurzy či školení k tématu a vzdělávání v oblasti OČMU?

Otázka č. 10

Myslíte si, že výuka bezpečnosti, OČMU je stejně důležitá, jako výuka ostatních předmětů? Proč ano, proč ne? Měl/a byste Vy osobně zájem o rozšíření Vašich znalostí v dané problematice?

Otázka č. 11

Máte Vy sám/sama nějaké jiné poznatky?

Příloha 8: Přepis rozhovoru se zástupcem školy č. 1

1.) Je na Vaší škole do výuky začleněna problematika OČMU? Pokud ano, v rámci kterého/kterých předmětu/ů? (výchova ke zdraví, výchova k občanství, tělesná výchova, fyzika, chemie, přírodopis, zeměpis či jiný?) Ve kterém ročníku?

- „Tak tato problematika je určitě zařazena do výchovy ke zdraví, občanské výchovy a v podstatě v tělesné výchově. Dále jsou akce, které probíhají v průběhu roku a pak na konci školního roku máme Den v přírodě, kde se to celé shrne. A nedávno jsme měli akci POKOS (příprava obyvatelstva k obraně státu), které byla určena a cílena pro žáky 6. a 7. tříd. Obecně je tato problematika řešena spíše na druhém stupni a co se týče časové dotace, tak ta odpovídá tomu, co je uvedeno v tom školním vzdělávacím programu.“

2.) Znáte nějaký výukový program, který se zabývá problematikou OČMU? Pokud ano, využíváte jejich služby nebo nějaké materiály jimi zpracované? (např. Hasík CZ, Záchranný kruh, Hasiči školám apod.)

- „Nějaké nabídky nám chodí od Záchranného kruhu, ale využívají to spíše učitelé na prvním stupni. My jsme na druhém stupni měli právě ten preventivní program od Armády České republiky POKOS přímo jako akci. A budou s námi spolupracovat ještě jednou při tom Dnu v přírodě. V rámci toho se probere všechno. Ještě dále vlastně spolupracujeme s místní střední zdravotnickou školou a Policií České republiky. Přednášky od Policie ČR byly určeny jak pro první, tak druhý stupeň a ta spolupráce se zdravotkou byla pro 7. – 9. ročníky. Zdrávka nás zve na ty svoje show se stříkající krví a první pomocí.“

3.) Jaké pomůcky využíváte při výuce? (příručky, prezentace, obrázky, pracovní listy apod.)

- „Příručky nám chodí od Hasíka i od Záchranného kruhu a myslím, že na prvním stupni měli i něco málo interaktivního. Na tom druhém stupni jsou to pak spíše praktické ukázky a účast na akcích.“

A nějaké ty pracovní listy znáte, využíváte?

- „Víte co, nějaký pracovní list vezmete, zmačkáte a hodíte do koše, ten o ničem není. Takže daleko důležitější je, aby se setkali s tím, jak mají něco obvázat, jak mají někomu pomoci a jak mají provádět masáž srdce a umělé dýchání a na to právě máme tu spolupráci se zdravotkou, kdy oni mají i tu figurínu a jiné pomůcky, které vozí a využívají je. My si je sami nepořizujeme, protože jsou extrémně drahý, že jo, i když vlastně v učebně přírodopisu ještě vlastně máme nějaké obvazy, panu a tyhle věci, tojo, ty se používají ve výchově ke zdraví. A co se týče těch mimořádných situací, tak v dnešní době přichází v úvahu nějaké havárie se čpavkem nebo jinou nebezpečnou látkou tady na křižovatce a v tom případě máme samozřejmě stanovený postupy, co by se dělalo a jak by se postupovalo, ale že by se to nějak moc trénovalo, to ne. To máme maximálně jen jednou za rok cvičnou evakuaci.“

4.) Myslíte si, že jsou znalosti žáků s ohledem na jejich věk v této problematice dostačující, nebo že by mělo dojít k jejich zlepšení například zavedením samostatného předmětu? V jakých oblastech jsou dle Vašeho názoru dostačující, v jakých naopak nejsou dostačující?

- „Já si nemyslím, že bychom měli nějakým způsobem navyšovat výuku. Já jsem odchovaný tím, že jsme měli brannou výchovu a v podstatě si nemyslím, že by nám to něco doopravdy přineslo. Další věc je, že v dnešní době cvičení s maskami a tady těmi věcmi je dneska vzhledem k hygieně v podstatě není možný.“

Takže obecně si tedy myslíte, že současné výuka je dostačující?

- „No, určitě bych nepřidával předmět.“

A v jakých oblastech si myslíte, že jsou znalosti žáků dobré a v jakých naopak horší?

- „Myslím si, že dobře ovládají tu první pomoc a horší, no ... Možná ta oblast nebezpečných látek no.“

5.) Je na Vaší škole prováděná zkouška evakuace? Pokud ano, jak často?

- „Ano, jak říkám. Jednou za rok ji provádíme.“

6.) Probíhá, případně jakým způsobem, nějaké ověření studijních znalostí žáků z oblasti OČMU? (např. testovou formou) Pokud ano, jak nakládáte s výstupy?

- „Při výchově ke zdraví je to přímo jako učivo, takže tam se to ověřuje v průběhu testy a praktickou formou na tom Dnu v přírodě. Tam mají vlastně stanoviště, která ty děti plní. Dřív jsme dělávali ještě takové nějaké testy, co jsem měl kdysi vyrobený, ale to už dneska neděláme.“

A nakládáte nějak s těmito výstupy?

- „No je to vlastně v rámci toho závěrečného hodnocení, kdy je to zahrnuto do finální známky z jednotlivých předmětů.“

7.) Pořádá Vaše škola besedy, exkurze či projektové dny pro žáky se zaměřením na bezpečnostní téma? Pokud ano, jaké?

- „Ano, máme právě ten Den v přírodě, jak jsem říkal a pak tu spolupráci s Armádou ČR v rámci toho programu POKOS.“

8.) Myslíte si, že výuka této problematiky zvyšuje připravenost žáků na zvládání rizikových situací během každodenního života a případně i při mimořádných událostech?

- „U těch, kteří tomu věnují pozornost, u těch to určitě připravenost zvyšuje, ale u těch, kteří na to kašlou, tak u těch to nezvýší nic. Ale tak nějaké obecné povědomí získají, to jo.“

9.) Jakým způsobem jsou na Vaší škole připravováni pedagogové k výuce dané problematiky? Poskytuje (zprostředkovává) škola pedagogům kurzy či školení k tématu a vzdělávání v oblasti OČMU?

- *„Vlastně v rámci také toho programu POKOS bylo přímo školení pro učitele. To bylo vlastně rozdělené, kdy se napřed školili učitelé a pak žáci. A jinak co se týče požární ochrany, tak to je pak v rámci školení BOZP. A zprostředkováváme to tím stylem, že jsme právě ten POKOS zařídili my, ale je to všechno na vzájemné spolupráci. Oni nám to nebudou a my to můžeme nebo nemusíme přijmout.“*

10.) Myslíte si, že výuka bezpečnosti, OČMU je stejně důležitá, jako výuka ostatních předmětů? Proč ano, proč ne?

- *„Co dneska není důležité. Patří to do obecného povědomí, ale svět na tom nestojí.“*

A měl/a byste Vy osobně zájem o rozšíření Vašich znalostí v dané problematice?

- *„Já si myslím, že já osobně mám znalostí dostatek, já jsem stará škola a myslím si, že od té doby se toho moc nezměnilo. Atomové zbraně a zkrátka bojové látky, ty jsou pořád stejný, tady žádný vývoj nebyl a biologické zbraně ta samé. Takže jako já si rozšiřovat znalosti nepotřebuji. A co se týče jiných pedagogů, tak ti chodí pravidelně na ta školení, jako byl ten POKOS, takže si nějaké povědomí o tom také udržují.“*

11.) Máte Vy sám/sama nějaké jiné poznatky?

- *„Nemám asi nic.“*

1.) Je na Vaší škole do výuky začleněna problematika OČMU? Pokud ano, v rámci kterého/kterých předmětu/ů? (výchova ke zdraví, výchova k občanství, tělesná výchova, fyzika, chemie, přírodopis, zeměpis či jiný?) Ve kterém ročníku?

- „Takže tato problematika se vyskytuje hlavně v rámci předmětů takových jako všeobecných na prvním stupni, což je prvouka a vlastivěda, přičemž v té přírodovědě je to jen tak okrajově a na druhém stupni jsou to potom právě ty předměty, které Vy tu máte napsaný – tělesná výchova, zeměpis, přírodopis, chemie. My vlastně nemáme výchovu k občanství přímo jako předmět po celý druhý stupeň, my vlastně spojujeme tu výchovu k občanství v 6. a 7. ročníku se společenskou výchovou v rámci českého jazyka, takže tam se to trochu odráží. Dále máme společenskou výchovu přímo jako předmět v 8. třídě a potom vlastně naplňujeme to RVP v rámci předmětu Práce a společnost v 9. třídě. Nejvíce se to téma odráží tedy v 8. a 9. třídě, kde přímo v 8. třídě se zaměřujeme na civilní ochranu a vlastně máme i spolupráci s městem, kdy spolupracujeme s panem R. z krizového řízení, který nám sem chodí každoročně dělat přednášky, akorát přes COVID-19 se to samozřejmě nedělo. No a co se týká 9. třídy, tak tam se zaměřujeme na vlastenectví, obranu vlasti a jezdí nám sem vojáci. No a co se samozřejmě týká těch předmětů, tak ony ty předměty mají i svou výchovnou část a tam se to tedy hodně odráží. Obecně lze tedy říct, že se to prolíná vlastně úplně vším. Takže těžko lze odhadnout časovou dotaci, ale víceméně to vychází z toho našeho ŠVP.“

Takže je zde i nějaká spolupráce s Armádou ČR?

- „Ano, přesně tak.“

A s hasičským záchranným sborem také?

- „To se nám prolíná podle toho, jaké mají ty projekty, většinou je to právě ten Hasík (6. a 7. třída) a potom u malých dětí, ale jak říkám, záleží na tom, jak oni mají ty dotační tituly – jak zrovna mohou. Totéž se týká i Policie ČR, kdy s paní L. spolupracujeme opravdu velice úzce a když je nějaký vhodný titul, tak ví, že u nás má vždy dveře otevřený.“

2.) Znáte nějaký výukový program, který se zabývá problematikou OČMU? Pokud ano, využíváte jejich služby nebo nějaké materiály jimi zpracované? (např. Hasík CZ, Záchranný kruh, Hasiči školám apod.)

- „Hasík CZ, dále pak tedy spolupráce s tím panem R. z krizového řízení, kdy on i jeho předchůdce opravdu pěkně seznámí ty žáky s tím systémem tady v našem městě – s těmi signály, jak je to tady třeba v rámci povodní atd., což vlastně ten dosah učitelů tam není. Takže to strašně kóituju. Totéž vlastně spolupráce s Armádou o ochraně vlasti. My hodně využíváme tyto besedy v rámci spíš projektů nebo preventivních akcí čili je spíše zařazujeme do té oblasti prevence.“

3.) Jaké pomůcky využíváte při výuce? (příručky, prezentace, obrázky, pracovní listy apod.)

- „Určitě nějaké máme, co se týká nějakých nástěnných obrazů právě třeba pro tu 8. a 9. třídu, právě to vlastenectví, nějaká ta telefonní čísla, to se vše prolíná od 1. třídy. Dále nějaké ty prezentace a prolíná se to i dopravní výchovou. Je to zintegrováno víceméně všude.“

4.) Myslíte si, že jsou znalosti žáků s ohledem na jejich věk v této problematice dostačující, nebo že by mělo dojít k jejich zlepšení například zavedením samostatného předmětu? V jakých oblastech jsou dle Vašeho názoru dostačující, v jakých naopak nejsou dostačující?

- „Ty základy, jako jsou třeba ty telefonní čísla, to opravdu děti ovládají bezpečně. Na dobré úrovni ovládají také první pomoc, ale třeba nějaké ty výstražné signály, tak s tím se setkávají jen ti starší, ale tam je to opravdu jen to seznámení. A třeba s tím, co obsahuje evakuační zavazadlo, tak s tím je také seznamujeme jen tak okrajově. A určitě, když jsem to pročítala, tak bych to nedávala jako samostatný předmět. Protože si myslím, že čím více je to integrováno do předmětů, tak tím více děti chápou ty souvislosti a lépe si to zapamatovávají.“

Takže obecně si tedy myslíte, že současné výuka je dostačující?

- „Ano, s ohledem na věk a s ohledem na současnou situace, jaká je, tak ano. Ale určitě kdyby tu docházelo k nějakému nebezpečí, tak se na to my jako škola určitě zaměříme a budeme se snažit ty poznatky dětem předat. Kdyby třeba mělo výhledově dojít k nějaké evakuaci, tak určitě by od nás ty informace dostaly.“

5.) Je na Vaší škole prováděna zkouška evakuace? Pokud ano, jak často?

- „Děláme pokaždé 1x za rok na přelomu září a října. Vedeme si o tom evidence a je to branné jako požární poplach. Takže požární poplach děti znají, ale musí se citlivě, aby se děti nevyděsily a aby nám tady nebrečely. A to je opravdu evakuace se vším všudy, protože oni o tom neví a když je sucho, tak se nechodí ani přezout či převléct, prostě jdou tak, jak jsou. Samozřejmě musí vědět i kde jsou ty úkryty a takhle, i přesto, že to ví ti dospělí. Učitelé jsou o evakuaci samozřejmě informováni každoročně dopředu.“

Takže máte zpracované nějaké postupy, jak se v jednotlivých situacích zachovat a jak postupovat?

- „Já k tomu mám manuál a ono, když se to každý rok opakuje, tak ono to v té hlavě zůstane. Ale aspoň i my jako učitelé si osvěžíme, jak by měla vypadat správná evakuace.“

6.) Probíhá, případně jakým způsobem, nějaké ověření studijních znalostí žáků z oblasti OČMU? (např. testovou formou) Pokud ano, jak nakládáte s výstupy?

- „Některé pracovní sešity, obzvláště děti na prvním stupni už obsahují nějaké tyhle pracovní listy. Na druhém stupni samozřejmě tam, kde je to stěžení, což znamená ta 8. a 9. třída, tam jsou z toho i testy ale spíše to klouže po povrchu. Je to takový ten nezbytný základ. Není to ta branná výchova, co bývala před několika lety.“

A nakládáte nějak s těmito výstupy?

- „Je to v rámci finálního hodnocení předmětu.“

7.) Pořádá Vaše škola besedy, exkurze či projektové dny pro žáky se zaměřením na bezpečnostní téma? Pokud ano, jaké?

- „Děláme, dotýkáme se toho. Co se týče exkurzí, takže když je možnost, tak chodíme tady k hasičskému záchrannému sboru, chodíme se dívat na záchranku, vojáci mají také den otevřených dveří, takže i tam se chodíme dívat. Mnohdy nám tyto exkurze zprostředkovávají i rodiče dětí nebo příbuzní, kteří tu možnost mají ukázat to těm dětem.“

Takže je zde víceméně nějaká spolupráce mezi Vámi a složkami IZS?

- „Přesně tak, určitě. Dokonce my tady jednou za dva roku spolupřátáme tu velikou akci Den s IZS. Dokonce se jednou v rámci této akce cvičila i cvičná evakuace z naší budovy školy, kdy se zde vykuřovala hala a prováděl se cvičný zásah a ta evakuace. Ale to bylo jen jednou jedinkrát za těch 20 let, ale jinak nám tady tradičně přistává vrtulník a mají tady ty složky jednotlivá stanoviště. A samozřejmě tím, jak se to koná hned tady u naší budovy, tak se jde celá škola podívat.“

8.) Myslíte si, že výuka této problematiky zvyšuje připravenost žáků na zvládání rizikových situací během každodenního života a případně i při mimořádných událostech?

- „Každodenního života ano, ale těch mimořádných událostí, no, ta vždycky překvapí. A vždy je to tak, že na ni nejsme připraveni. Ale co se týká našeho města, tak tady mohou být nejvíce asi ty povodně, a to ty děti, které bydlí v tom ohroženém území, tak už ví co a jak. I když teď jsou tady ty protipovodňový potření, takže už to možná ani není aktuální. Já jinak doufám, že by nám nic hrozit nemělo.“

9.) Jakým způsobem jsou na Vaší škole připravováni pedagogové k výuce dané problematiky? Poskytuje (zprostředkovává) škola pedagogům kurzy či školení k tématu a vzdělávání v oblasti OČMU?

- „Ano, učitelé jsou vždy v listopadu v rámci podzimní pedagogické rady znovu interně seznamováni s bezpečnostními pravidly. Což znamená, že jsou seznámeni s tím, co mají dělat při požárním poplachu, co mají dělat, když by došlo k výbuchu nebo k úniku nějaké nebezpečné látky na kterékoli straně budovy, dalším bodem je, co mají dělat, když by došlo k hroucení konstrukcí nebo k teroristickému útoku. Jsou seznámeni s tím, kdy mají být otevřené okna, kdy dveře, na co kdy čekat, kdo

se má evakuovat a tak. A vlastně bych zapoměla ještě na povinné školení BOZP a PO jednou za dva roky pro všechny zaměstnance, takže to také absolvují. Samozřejmě ti, co učí 7. – 9. třídy, tak ti absolvují školení civilní ochrany, dále je to právě ten POKOS nebo pak celodenní školení u hasičů. A vlastně tohle vše absolvují ti učitelé, kteří mají ty předměty, kde to opravdu učí a této problematice se věnují.“

10.) Myslíte si, že výuka bezpečnosti, OČMU je stejně důležitá, jako výuka ostatních předmětů? Proč ano, proč ne?

- *„Myslím, že je podobně důležitá, ale určitě bych nezaváděla samostatný předmět. To by pak mohl chtít každý nějaký předmět na něco jiného. Já si osobně prostě myslím, že když je to takhle součástí jiných předmětů a prolíná se to, tak je to lepší.“*

A měl/a byste Vy osobně zájem o rozšíření Vašich znalostí v dané problematice?

- *„Mohla bych mít zájem, ale řeknu Vám to upřímně – nemám čas. Je faktem, že tak kolikrát si řeknu, že bych vůbec už nepoznala výstražné signály. Ještě to evakuační zavazadlo bych dohromady dala, ale také ho nemám připravené. I když si na druhou stranu myslím, že když třeba dojde k požáru budovy, tak že je to opravdu dobré, mít nějaké to zavazadlo připravené.“*

Ale určitě se i Vy sama také účastníte školení v oblasti BOZP, že ano?

- *„Ano, my jako vedoucí zaměstnanci to máme jednou za tři roky, ale i s testem. Máme svou osobu odborně způsobilou v oblasti BOZP, která nás takhle zkouší i právě prostřednictvím testu.“*

11.) Máte Vy sám/sama nějaké jiné poznatky?

- *„Ještě bych jen zmínila, že děti mají rádi ty exkurze. Rádi někam jdou, protože to tam vidí v reálu, ptají se na různé dotazy. Obecně si myslím, že ta praktická část je pro ty děti lepší než jen samotná teorie.“*

1.) Je na Vaší škole do výuky začleněna problematika OČMU? Pokud ano, v rámci kterého/kterých předmětu/ů? (výchova ke zdraví, výchova k občanství, tělesná výchova, fyzika, chemie, přírodopis, zeměpis či jiný?) Ve kterém ročníku?

- „Tak, u nás se tomu tedy velmi okrajově věnuje výchova ke zdraví, což je vlastně předmět v 7. a 8. ročníku a zároveň ještě částečně se to v 8. třídě zapojuje do výuky chemie. Nevím tedy úplně v jakém rozsahu, ale říkala mi kolegyně, že když mají nějaký úvod do chemie v tom 8. ročníku, tak že tam hovoří o nějakých neznámých látkách, žíravinách, požárech, jak vlastně hasit požár, takže v rámci té prevence by se to dalo taky takhle brát. Ale kdybych měla tedy vypíchnout nějaké ty předměty, tak by to bylo hlavně ta výchova ke zdraví a chemie. A v podstatě to pak spíše řešíme okrajově nějakými preventivními programy nebo nějakými besedami s odborníky. Teď budeme mít třeba program v dubnu s Armádou ČR, že nám tu budou dělat ten preventivní program.“

Nemyslíte tedy ten program POKOS – Příprava občanů k obraně státu?

- „Ano, to je ono. Takže v rámci spíš takových akcí.“

A například v rámci výuky přírodopisu je probíraná nějaká první pomoc?

- „To se přiznám, že první pomoc řešíme asi spíše nějakými projektovými dny, ale že úplně klasicky přímo ve výuce to nebývá. Ale je pravda, že vlastně když tady byla ta první vlna uprchlíků z Ukrajiny, tak vlastně šlo i nějaké preventivní povídání na jednotlivé třídní vyučující, kteří toto téma začleňovali v rámci třídnických hodin.“

Takže závěrem můžeme říct, že se problematice do určité míry věnujete.

- „Ano, tak okrajově ano.“

2.) Znáte nějaký výukový program, který se zabývá problematikou OČMU? Pokud ano, využíváte jejich služby nebo nějaké materiály jimi zpracované? (např. Hasík CZ, Záchranný kruh, Hasiči školám apod.)

- „To popravdě nevím. Možná přímo jednotlivý vyučující si k tomu hledají jako nějaké materiály, ale přiznám se jako že bychom měli centrálně nějaký jeden zdroj, tak to nemáme.“

3.) Jaké pomůcky využíváte při výuce? (příručky, prezentace, obrázky, pracovní listy apod.)

- „Příručky ani prezentace si myslím, že jako nepoužíváme.“

4.) Myslíte si, že jsou znalosti žáků s ohledem na jejich věk v této problematice dostačující, nebo že by mělo dojít k jejich zlepšení například zavedením samostatného předmětu? V jakých oblastech jsou dle Vašeho názoru dostačující, v jakých naopak nejsou dostačující?

- *„Zavedení samostatného předmětu bych úplně neviděla jako prioritu a v rámci toho, co jsou oni schopní pobrat si myslím, že jsou relativně dostačující. Třeba nějaká telefonní čísla ovládají myslím si, že dobře. A méně znalostí, to Vám popravdě nedokážu říct, záleží asi také podle konkrétních jedinců, ale asi znalosti z chemie. Ale osobně si myslím, že kdyby se k tomu, za mě, vytvořila nějaká jako metodická příručka, která by vlastně šla z MŠMT třeba na ty školy nebo z nějakých dalších orgánů, tak si myslím, že by to bylo dobře. Nějak tyto věci třeba sjednotit – ty informace, které se těm dětem vlastně předávají.“*

Jak zmiňujete, že byste byla ráda za nějakou metodickou příručku, tak takové příručky existují. Jednou z nich je například příručka z roku 2021, která se jmenuje Být připraven, znamená přežít. Jinak velké množství dalších příruček je možné nalézt také na stránkách hasičského záchranného sboru, Hasíku CZ nebo i na stránkách záchranného kruhu.“

- *„Dobře, tak to se rádi podíváme, děkujeme, nevěděli jsme o tom.“*

5.) Je na Vaší škole prováděna zkouška evakuace? Pokud ano, jak často?

- *„Ano, jednou za rok ji děláme.“*

6.) Probíhá, případně jakým způsobem, nějaké ověření studijních znalostí žáků z oblasti OČMU? (např. testovou formou) Pokud ano, jak nakládáte s výstupy?

- *„Spíše si myslím, že ne. Že je to maximálně v rámci nějakého preventivního poučení, ale že by to procházelo testováním si myslím, že spíš ne.“*

7.) Pořádá Vaše škola besedy, exkurze či projektové dny pro žáky se zaměřením na bezpečnostní téma? Pokud ano, jaké?

- *„Tak máme ty projektové dny a teď budeme mít ten program POKOS.“*

A třeba nějaká spolupráce s hasičským záchranným sborem v rámci exkurze na stanici?

- *„Tím, že jsme oslovili ten POKOS, tak jsme hasiče vynechali, ale původní varianta byla, že bychom to zkusili s hasiči, ale nakonec jsme dali přednost takhle už připravenému programu od té Armády.“*

A účastníte se také třeba akce s názvem „Den s IZS“ která bývá pořádána zpravidla jednou za rok?

- „No, chodí děti na exkurze k hasičům v rámci toho, když si to domluví paní učitelky, ale to je hlavně na prvním stupni nebo chodí na nějaké dny otevřených dveří. Ale neděláme to jako v rámci celé školy. Jsou to spíš jako vybrané třídy.“

8.) Myslíte si, že výuka této problematiky zvyšuje připravenost žáků na zvládání rizikových situací během každodenního života a případně i při mimořádných událostech?

- „Částečně si myslím, že ano.“

9.) Jakým způsobem jsou na Vaší škole připravováni pedagogové k výuce dané problematiky? Poskytuje (zprostředkovává) škola pedagogům kurzy či školení k tématu a vzdělávání v oblasti OČMU?

- „Vůbec.“

Ani například v rámci BOZP nebo jiného školení?

- „V rámci BOZP jednou za dva roky máme školení pro všechny zaměstnance, takže je pravda, že tam si to vlastně poslechnou a mohou to kdyžtak využít. Takže kdybychom to brali takhle, tak ano. A jinak určitě paní učitelka na chemii podstupuje ještě nějaké speciální chemické školení vyloženě jako specialisty.“

10.) Myslíte si, že výuka bezpečnosti, OČMU je stejně důležitá, jako výuka ostatních předmětů? Proč ano, proč ne?

- „No, v případě, že by to bylo potřeba, tak by to určitě stálo za to, kdyby ty děti ty znalosti měly, ale já pořád spoléhám na to, že ta bezpečnost v tom státě je chráněna jiným způsobem, a že děti by nebyly přímo vystaveni nebezpečí. Takže z tohoto pohledu si nemyslím, že je to důležitější nebo stejně důležité jako ostatní předměty. Pořád si myslím, že ty klíčové kompetence, jako je čtenářská, matematická či finanční gramotnost pro ně bude mnohem využitelnější. Ale je pravda, že se mohou dostat do situací, kdy to bude mnohem větší priorita, ale to asi nedokážeme úplně dopředu odhadnout.“

A měl/a byste Vy osobně zájem o rozšíření Vašich znalostí v dané problematice?

- „Tak já si myslím, že v rámci nějakého jako projektového dne by to bylo fajn, ale že bych se chtěla vzdělávat v mém osobním časem to asi úplně ne. My jsme tady i minulý rok měli v rámci prvního přípravného týdne i přednášku o první pomoci pro pedagogy, takže se snažíme jednou za čas začlenit i nějaké takové téma, aby to nebylo jen jako vzdělávací, ale i jako preventivní.“

11.) Máte Vy sám/sama nějaké jiné poznatky?

- *„Já jsem akorát jen zaslechla, že se uvažuje o zavedení branné výchovy jako samostatného předmětu, ale že se o tom prý zatím jen hovoří. Tak za mě teda branná výchova jako samostatný předmět určitě ne. V rámci nějaké prevence nebo projektových dnů ano, ale aby se to vyučovalo jako samostatný předmět, to si myslím, že je jako trochu ztráta času. Já bych spíš kluky poslala na vojnu, to si myslím, že by bylo důležitější než začleňovat brannou výchovu do školství.“*

1.) Je na Vaší škole do výuky začleněna problematika OČMU? Pokud ano, v rámci kterého/kterých předmětu/ů? (výchova ke zdraví, výchova k občanství, tělesná výchova, fyzika, chemie, přírodopis, zeměpis či jiný?) Ve kterém ročníku?

- „Ano, problematice se věnujeme. Já jsem toho už hodně zažil, i co se týká velkých požárů apod. takže si myslím, že je dobrý, aby se o tom mluvilo. V podstatě to mají za úkol víceméně všichni vyučující. V podstatě já tady mám takovou tabulku (ukazuje mi zpracovanou tabulku), kterou mi vždycky ke konci roku kantoři vyplní, co konkrétně s dětičkami během toho roku dělali. Tady vidíte třeba na letošní rok a je to po třídách a já pak hned vidím, co kdo kde probíral a tak. Je tady třeba fyzika, zeměpis, pochopitelně přírodopis. Takže hlavně čemu se věnujeme – zemětřesení, jak se chovat při a po zemětřesení, jak se chovat při vlně tsunami, sopečné činnosti – já s tím mám i osobní zkušenost, takže jim i vykládám na co si mají dávat bacha, ukazuju jim i nějaké materiály co z toho mám jo, takže takhle. Pak jsou tam zmíněny i ledovce. Takže já s nimi takhle ty konkrétní věci probírám, a nejen tedy já, ale i ostatní vyučující.“

Takže by se dalo říct, že se zaměřujete zejména na přírodní katastrofy?

- „Přírodní katastrofy, upozorňujeme je také na projekt DROZD (dobrovolné registrace občanů ČR při cestách do zahraničí), který má Ministerstvo zahraničních věcí, aby se v podstatě, když jedou někam s rodiči na blind, jako jezdíme i my se ženou, tak aby se nezapomněli nahlásit, aby se vidělo, kde se zhruba pohybují. Samozřejmě když jedete s cestovkou, tak to takový problém není, ale takhle když jedete na blind, tak je dobrý, když se o Vás ví. Dále je informuju třeba o tom, jak se chovat, kdyby se tam objevila nějaká tropická nemoc, kterou přenáší komáři, nebo jak se chovat v případě požáru.“

Takže v té tabulce máte nějaký ucelený přehled, kde vidíte kde se, co probírá apod.?

- „Ano, vidím tak kdo, co učí a momentálně s nimi třeba probíráme tornáda, co dělat, kam se ukrýt; co dělat při přívalových deštích; při zemětřesení. Obecně co prostě dělat, čemu se vyvarovat – že nesmí do výtahu, že nesmí na schody a tak dále. Já osobně se tomu věnuji hlavně před prázdninami, kdy jim třeba řeknu, jaké věci by si měli s sebou vzít v případě evakuace a takový věci.“

A co se týče ročníků, tak dle té Vaší tabulky je tato problematika tedy probírána od 1. až do 9. třídy?

- „Ano, od 1. až do 9. Pořád. Ale nejvíce je to asi 7. až 9. ročník, ale i v 6. ročníku se o tom samozřejmě zmiňujeme. A já když pak třeba vidím, že nějaký kantor něco neprobral, tak já se snažím to nějak zopakovat a případně to nějak rozšířit v rámci hodin zeměpisu. Takže každý rok se víceméně dozvídají něco nového a zároveň

opakujeme to, co už by měli znát. A co týče těch předmětů, tak je to víceméně hlavně přírodopis, zeměpis, fyzika, chemie, kde je třeba i problematika havárií a pak bych ještě málem zapomněl na výchovu ke zdraví a k občanství. Takže to jsou asi ty hlavní předměty, kde to je nejčastěji.“

2.) Znáte nějaký výukový program, který se zabývá problematikou OČMU? Pokud ano, využíváte jejich služby nebo nějaké materiály jimi zpracované? (např. Hasík CZ, Záchranný kruh, Hasiči školám apod.)

- *„My používáme tady tyto programy (ukazuje skříňku s různými příručkami) – máme tady příručky od Hasíku, Záchranného kruhu. A to si každoročně ti kantoři půjčují a opravdu to z toho čerpají.“*

3.) Jaké pomůcky využíváte při výuce? (příručky, prezentace, obrázky, pracovní listy apod.)

- *„Heleďte kde co. Já, když někdo něco vidím, tak si to postahuji a používáme to. Ať už jsou to nějaké příručky, prezentace, pracovní listy a tak. Jinak my máme všude interaktivní tabule, takže i na nich to mohou ti učitelé všechno promítat a ukazovat. Já mám třeba zpracovaný na jednotlivá témata prezentace, kde mám i svoje fotky a moje zkušenosti a vysvětlím jim na tom jak nějaké ty fyzikální věci, proč k tomu došlo, aby to viděli a vedle toho pak řešíme i jakým způsobem ty následky řešit, jakým způsobem se zachovat.“*

4.) Myslíte si, že jsou znalosti žáků s ohledem na jejich věk v této problematice dostačující, nebo že by mělo dojít k jejich zlepšení například zavedením samostatného předmětu? V jakých oblastech jsou dle Vašeho názoru dostačující, v jakých naopak nejsou dostačující?

- *„Jestli zavedení přímo předmětu, to nevím, to si myslím, že asi ne. Ale takhle, víte co. Určitě mi chybí branná výchova. Branná výchova jako taková, ale nemyslím si, že by tam měla být jenom otázka OČMU, ale umět se opravdu pohybovat v tom terénu. Protože tím, jak já jsem to dřív zažil, tak v tom vidím ohromný význam. Takže já bych byl třeba pro zavedení něčeho na způsob branných cvičení jako předmětu, protože mi přijde, že ta fyzická zdatnost dětí ohromně klesá.“*

A třeba v rámci tělesné výchovy nemáte něco na tento způsob?

- *„To se bohužel nestihá. A hlavně oni než by se v rámci té jedné hodiny, co tělocvik mají někam dostali, tak by se toho stejně moc nestihlo. Když by byla třeba nějaká celodenní akce, tak už by se to možná nabízelo, ale takhle bohužel ne. A hlavně já si to popravdě dneska ani nedokážu představit, že bych ty dětičky vytáhl a že s nimi někam půjdu přes překážky. Takže v tom vidím velký problém, že ta fyzická zdatnost ukrutně chybí.“*

Takže obecně si tedy myslíte, že současné výuka je dostačující?

- *„Spíše ano“*

A v jakých oblastech si myslíte, že jsou znalosti žáků dobré a v jakých naopak horší?

- „Já si osobně myslím, že pokud je do toho možné počítat třeba i dopravní výchovu, tak si myslím, že tam by to mělo být relativně dobrý. Pochopitelně menší informace jsou pak z oblasti toho vycestování ze zahraničí – např. otázka připojištění, to absolutně bohužel netuší.“

Tady si ale osobně myslím, že je to spíše záležitost rodičů, samozřejmě by bylo dobré, kdyby o tom i děti měly nějakou povědomí, ale je to hlavní úlohou a vizitkou rodiče.

- „No ale víte co, bohužel ani ti rodiče to kolikrát neví. Takže právě já se snažím je to učit a říkám jim, ať to řeknou doma rodičům.“

5.) Je na Vaší škole prováděna zkouška evakuace? Pokud ano, jak často?

- „Probíhá dvakrát do roka. A je dobře, že mi to říkáte, protože já si to rovnou zapíšu, abych na to nezapomněl. Ona byla už jedna na začátku roku, tak abychom ji provedli ještě teď někdy v květnu.“

6.) Probíhá, případně jakým způsobem, nějaké ověření studijních znalostí žáků z oblasti OČMU? (např. testovou formou) Pokud ano, jak nakládáte s výstupy?

- „Určitě jo, protože já osobně to třeba dávám do desetiminutovek, a i ti ostatní kantoři to tak dávají. A oni si pak ověřují i takový ty věci vyložené v praxi, a to hlavně co se týká té dopravní výchovy, kdy mi tu máme i dopravní hřiště.“

A nakládáte nějak s těmito výstupy?

- „Určitě ano, v rámci finálního hodnocení. Jak říkám, já to dávám součástí těch desetiminutovek, takže se to počítá normálně do známky.“

7.) Pořádá Vaše škola besedy, exkurze či projektové dny pro žáky se zaměřením na bezpečnostní téma? Pokud ano, jaké?

- „V podstatě jsou to projektové dny a na prvním stupni jsou to pak různé besedy s městskou policií, se státní policií, hlavně co se týče bezpečnosti těch dětí a dopravy. A na druhém stupni jsou to zejména různé exkurze.“

A probíhá tady ve Vašem městě také akce Den s IZS? Navštěvujete ji?

- „Probíhá a chodíme na to. Minulý rok to bohužel kvůli počasí nebylo, ale jinak na to chodí, ale spíše jen první stupeň. A jinak my máme na prvním stupni paní učitelku a její manžel dělá šéfa přes tuto problematiku krizového řízení na radnici, takže tím pádem máme i plno materiálů takhle. A druhá věc je pravda, že my máme třeba dále přihlášku na soutěž Malý záchranář od HZS, kde máme dokonce i tři družstva. Bohužel to vypadá, že to možná skončí, což je škoda, protože dětem se to opravdu líbilo a je to fakt skvělý a my na to ty děti i půl roku intenzivně

připravujeme – mají 1 až 2 hodiny týdně mimo výuku. Takže za mě je to škoda, že to má končit.“

Takže je zde i nějaká spolupráce s HZS, Armádou ČR nebo ZZS?

- *„S HZS máme a je to super. A co se týče Armády, tak ti se nám ozývají, ale my máme takhle spíše ty hasiče, potom Městskou policii, státní policii a spolupráci s tou radnicí. Ale přímo s Armádou, to nemáme. A s tou záchrankou, my jsme tady přímo pod nemocnicí, takže nějaké přednášky, nějaké proškolení kantorů maximálně, ale jinak je první pomoc probíraná v rámci přírodopisu.“*

8.) Myslíte si, že výuka této problematiky zvyšuje připravenost žáků na zvládání rizikových situací během každodenního života a případně i při mimořádných událostech?

- *„Určitě ano.“*

9.) Jakým způsobem jsou na Vaší škole připravováni pedagogové k výuce dané problematiky? Poskytuje (zprostředkovává) škola pedagogům kurzy či školení k tématu a vzdělávání v oblasti OČMU?

- *„Máme každoročně na konci srpna školení učitelů v oblasti požární ochrany a týká se to pochopitelně i další bezpečnosti, jako jsou třeba chemické látky a provádí to konkrétně paní L. z Plzně – naše bezpečáčka, takže to mají ročně. A vedle toho se někteří kantoři vzdělávají podle toho, jakou problematiku vyučují.“*

10.) Myslíte si, že výuka bezpečnosti, OČMU je stejně důležitá, jako výuka ostatních předmětů? Proč ano, proč ne?

- *„Tak teď Vás možná překvapím, ale já bych i řekl, že je dokonce důležitější. Je to možná i tím, co já jsem opravdu vše zažil, kdy to občas byly opravdu velké problémy. Takže jak já říkám, myslím si, že by člověk měl o tomto nějaké povědomí mít, aby byl připravený na to, co ho může potkat a uměl zareagovat. Takže já to opravdu považuju za strašně důležitý. Ono je sice hezké, že víme, kdo co napsal, samozřejmě i to je důležité, ale na druhou stranu si myslím, že tohle je důležitější a že hlavně je důležitá i ta praxe.“*

A měl/a byste Vy osobně zájem o rozšíření Vašich znalostí v dané problematice?

- *„Já určitě, už jen proto, co jsem vše už zažil, tak říkám, že je dobré o tom něco vědět.“*

11.) Máte Vy sám/sama nějaké jiné poznatky?

- *„Asi nemám nic, možná jen to, že bych si přál, aby bylo nazpátek něco na styl té branné výchovy. To bych klidně byl pro, aby to tady bylo a abychom se více věnovali té pohybové aktivitě a fyzické zdatnosti těch dětí, protože si myslím, že při jakémkoliv průšvihů je to strašně důležitá věc.“*

1.) Je na Vaší škole do výuky začleněna problematika OČMU? Pokud ano, v rámci kterého/kterých předmětu/ů? (výchova ke zdraví, výchova k občanství, tělesná výchova, fyzika, chemie, přírodopis, zeměpis či jiný?) Ve kterém ročníku?

- „Ano, takže některá témata jsou začleněna do výuky předmětů jako je výchova ke zdraví, přírodopis a tak dále. V chemii se například věnujeme nebezpečným látkám anebo se pak věnujeme první pomoci, a to je v rámci výchovy ke zdraví a přírodopisu. Jinak se celá škola jednou za rok účastní projektového dne, který je pořádán ve spolupráci s hasiči a provádíme tak nácvik požárního poplachu a evakuaci školy. A co se týče ročníků, tak se jedná zejména o 8. a 9. ročník a částečně i o 6 záleží na předmětu.“

2.) Znáte nějaký výukový program, který se zabývá problematikou OČMU? Pokud ano, využíváte jejich služby nebo nějaké materiály jimi zpracované? (např. Hasík CZ, Záchranný kruh, Hasiči školám apod.)

- „Máme k dispozici spoustu materiálů, zejména pak od Záchranného kruhu, HZS, příručku Vaše cesty k bezpečí aneb chytré blondýnky radí nebo Viš, odkud voláš či i učebnice.“

3.) Jaké pomůcky využíváte při výuce? (příručky, prezentace, obrázky, pracovní listy apod.)

- „K výuce teorie využíváme právě ty příručky, různé prezentace, videa nebo i ty pracovní listy. A potom v rámci toho projektu máme stanovitě, na kterých probíhá kromě teorie zejména praktický nácvik chování v daných situacích. Například školní hřiště nám slouží pro stavbu improvizovaného přístřešku anebo v tělocvičně se pak cvičí první pomoc.“

4.) Myslíte si, že jsou znalosti žáků s ohledem na jejich věk v této problematice dostačující, nebo že by mělo dojít k jejich zlepšení například zavedením samostatného předmětu? V jakých oblastech jsou dle Vašeho názoru dostačující, v jakých naopak nejsou dostačující?

- „Samostatný předmět bych nezařadila. A tím, že máme ten projektový den, tak dochází k opakování a upevňování znalostí každý rok.“

Takže obecně si tedy myslíte, že současné výuka je dostačující?

- „Ano, trůfám si říct, že ty znalosti dostačující jsou, a to právě zejména v těch oblastech, které se prověřují a trénují v rámci toho projektového dne jako je například ta první pomoc.“

5.) Je na Vaší škole prováděna zkouška evakuace? Pokud ano, jak často?

- „Ano, jak jsme řikala – provádíme cvičný poplach a evakuaci jednou za rok.“

6.) Probíhá, případně jakým způsobem, nějaké ověření studijních znalostí žáků z oblasti OČMU? (např. testovou formou) Pokud ano, jak nakládáte s výstupy?

- „Ověřování u nás probíhá při tom projektovým dnu, kdy ty děti vlastně ukazují, jak se, co dělá, a tak no a potom samozřejmě i v rámci vypracování nějakého testu.“

A nakládáte nějak s těmito výstupy?

- „Je to využito k celkovému hodnocení jednotlivých předmětů.“

7.) Pořádá Vaše škola besedy, exkurze či projektové dny pro žáky se zaměřením na bezpečnostní téma? Pokud ano, jaké?

- „My máme svého metodika prevence na škole, který pro některé ročníky pořádá besedy například s Městskou policií a pak dále spolupracujeme s těmi hasiči v rámci toho projektového dne.“

8.) Myslíte si, že výuka této problematiky zvyšuje připravenost žáků na zvládání rizikových situací během každodenního života a případně i při mimořádných událostech?

- „Myslím si, že ano.“

9.) Jakým způsobem jsou na Vaší škole připravováni pedagogové k výuce dané problematiky? Poskytuje (zprostředkovává) škola pedagogům kurzy či školení k tématu a vzdělávání v oblasti OČMU?

- „Byli u nás na škole garanti civilní obrany na školení přímo k OČMS (OČMU) a jinak jsou veškeré vzdělávací materiály dostupné všem pedagogům. Dále vedení školy opakovaně zajišťuje školení pro celý pedagogický sbor o první pomoci nebo pak o problematice teroristického útoku apod.“

10.) Myslíte si, že výuka bezpečnosti, OČMU je stejně důležitá, jako výuka ostatních předmětů? Proč ano, proč ne?

- „Co se týče důležitosti výuky, tak je za mě určitě důležitá je a důležitý a na místě je i praktický nácvik chování v dané situaci.“

A měl/a byste Vy osobně zájem o rozšíření Vašich znalostí v dané problematice?

- „Osobně bych se tomu asi nebránila.“

11.) Máte k tomu Vy sám/sama nějaké jiné poznatky?

- „Žádné nemám.“